

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ZEKİ KARAOĞLU ÖZEL KOLEKSİYONUNDAN IONIA
BÖLGESİ YUNAN VE ROMA DÖNEMİ SİKKELERİ**

Hümevra SAĞIRKAYA

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Duygu Sevil AKAR TANRIVER**

İZMİR – 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Zeki Karaoğlu Özel Koleksiyonundan İonia Bölgesi Yunan ve Roma Dönemi Sikkeleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Hümeysra SAĞIRKAYA

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Zeki Karaoğlu Özel Koleksiyonundan İonia Bölgesi Yunan ve Roma Dönemi
Sikkeleri**

Hümevra SAĞIRKAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Arkeoloji Anadilim Dalı

Arkeoloji Programı

Çalışmada İzmir Arkeoloji Müzesi'ne kayıtlı bulunan, Zeki Karaoğlu'nun özel koleksiyonunda korunmakta olan 254 adet sikke incelenmiştir. Bu sikkeler Arkaik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar uzanan geniş bir tarih dilimine aittirler. Çalışma sonucunda sikkelerin İonia bölgesi'nde yer alan Ephesos, Erythrai, Herakleia Ad Latmos, Khios, Klazomenai, Kolophon, Leukai, Magnesia, Miletos, Myous, Naulokhos, Phokaia, Phygela, Priene, Samos, Smyrna ve Teos kentlerine ait oldukları ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sikke, İonia Bölgesi, Yunan, Roma, Koleksiyon.

ABSTRACT
Master's Thesis
İonia Region Greek and Roman Era Coins from the Zeki Karaoğlu Private
Collection

Hümeýra SAĞIRKAYA

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Archaeology
Archeology Program

In this study, 254 coins registered in the İzmir Archaeology Museum and preserved in the Zeki Karaoğlu Private Collection were examined. These coins belong to a wide section of history from the Archaic Era to the Roman Era. As a result of the study, it was revealed that the coins belong to the cities of Ephesos, Erythrai, Herakleia Ad Latmos, Khios, Klazomenai, Kolophon, Leukai, Magnesia, Miletos, Myous, Naulokhos, Phokaia, Phygela, Priene, Samos, Smyrna and Teos in the İonia region.

Keywords: Coin, İonia Region, Greek, Rome, Collection.

**ZEKİ KARAOĞLU ÖZEL KOLEKSİYONUNDAN IONIA BÖLGESİ YUNAN VE
ROMA DÖNEMİ SİKKELERİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xi

GİRİŞ	1
-------	---

**BİRİNCİ BÖLÜM
IONIA BÖLGESİ**

1.1. HALKININ KÖKENİ	2
1.2. KISA TARİHÇESİ	2
1.3. SINIRLARI	5
1.4. KENTLERİ	6

**İKİNCİ BÖLÜM
SİKKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER**

2.1. NÜMİSMATİK	15
2.2. SİKKENİN TANIMI	15
2.3. SİKKEDEN ÖNCE PARA	16
2.4. SİKKENİN İCADI	18
2.5. SİKKENİN METALİ	19
2.6. SİKKE DARBI	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DÖNEMLERE GÖRE SİKKE GELİŞİMİ

3.1.	ARKAİK DÖNEM (M.Ö. 650-480)	23
3.4.	ROMA DÖNEMİ	34
3.4.1.	Roma Cumhuriyet Dönemi (M.Ö. 289-30)	34
3.4.2.	Roma İmparatorluk Dönemi (M.Ö. 30-M.S. 491)	37

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KATALOG

SONUÇ	176
KAYNAKÇA	177
EKLER	

KISALTMALAR

A.	Ağırlık
AE	Bronz
AR	Gümüş
bkz.	Bakınız
BMC	British Museum Catalogue
ca.	Yaklaşık
Ç.	Çap
Çev.	Çeviren
EL	Elektron
Env. no	Envanter numarası
g	Gram
h	Saat yönü
K.	Kalınlık
km	Kilometre
Ksen. Hell.	Ksenophon, Hellenica
Lev.	Levha
m	Metre
M.Ö.	Milattan önce
M.S.	Milattan sonra
mm	Milimetre
No	Numara
Plin. N. H.	Plinius, Naturalis Historia
s.	Sayfa
SNG Cop.	Sylloge Nummorum Graecorum Copenhagen
SNG Kayhan Coll.	Sylloge Nummorum Graecorum Kayhan Collection
SNG Munich	Sylloge Nummorum Graecorum Munich

ss.	Sayfadan sayfaya
Str.	Strabon
Weber Coll.	Weber Collection
yy.	Yüzyıl

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sikkeden Önce Para	s. 17
Şekil 2: Temsili Bir Darphane Resmi	s. 21
Şekil 3: Sikke Darbı	s. 22

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Şekiller

ek s.1

GİRİŞ

Sikkeler, bize bulunduğu dönemin tarihi, coğrafyası, dini, siyaseti ve kültürü hakkında bilgi vermesi açısından oldukça önemli materyallerdir. Özellikle tarihlendirme hususunda bize kesin bilgi sunarlar.

Yapılan bu tez çalışmasının amacı, Anadolu'nun batısında yer alan İonia Bölgesi sikke tipolojisini araştırmak ve daha önce yayını yapılmamış, orijinal malzeme olan bu sikke grubunu bilim dünyasına kazandırmaktır.

Araştırmada öncelikle sikke tipolojisini inceleyeceğimiz İonia bölgesinin tarihi, coğrafyası ve kentleri ele alınmış, daha sonra ise antik dönemde sikke basımı hakkında genel bilgiler verilmiştir. Son olarak ise dönemlere göre (Arkaik, Klasik, Hellenistik, Roma) sikke gelişimi verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın katalog kısmında, alfabetik olarak sıralanan kentlere ait sikkeler kendi içerisinde kronolojik olarak sıralanmıştır. Ayrıca farklı bir yol izlenerek sikkelerin açıklamaları, fotoğraflarının hemen altında verilmiştir. Sikkelerin kolaylıkla görünebilir ve lejantlarının okunabilir olması adına fotoğraflar büyütülerek verilmiştir, sikkelerin ölçüleri açıklama kısmında belirtilmiştir.

Tamamı orijinal malzemedен oluşan sözkonusu çalışmada, sikke katalogları taranarak İonia Bölgesi kentlerine ait Yunan ve Roma dönemi sikke tipolojisi incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

IONIA BÖLGESİ

1.1. HALKININ KÖKENİ

Bölge, adını Küçük Asia'ya Orta Yunanistan'dan gelmiş ve Yunanca'nın farklı bir lehçesini konuşan Hint-Avrupalı göçmenlerden almıştır. Ion adı; eski doğu belgelerinde **Yaman** ya da **Yawan** biçiminde, Ionialılar ise **Yaunap** biçiminde geçmektedirler.¹

Hellen uygarlığı, Anadolu'da M.Ö. 1050 sıralarında özellikle Ege'de ve belirli ölçüde yarımada'nın güney kıyısında M.Ö. 650 tarihinden sonra Ion yayılımı şeklinde önce Karadeniz kıyılarındaki Hellenistik dönemde ise bütün yarımada'da gelişmiştir.²

Ege göçü ile Batı Anadolu'ya gelen Hellenler, Troas ve Lykia arasındaki kıyı şeridine ilginç bir sıralanma ile yerleştiler. Gerçekten haritaya baktığımızda Troas ile İzmir arasında Aiollerin, İzmir ile Miletos arasında Ionların, Miletos'un güneyinden Lykia'ya değin uzanan yörede de Dorların oturduğunu görürüz. Böylece Batı Anadolu'da Hellencenin her üç dil türünün birden, yani Aiol, Ion ve Dor adı ile anılan lehçelerinin temsil edilmiş olması ayrıca ilgi çekicidir.

Herodotos'un andığı 12 Ion kentinden Samos (Sisam) ve Khios (Sakız) dışında Miletos, Myus, Priene, Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Erythrai, Klazomenai gibi başta gelen merkezler İzmir ilinin güney bölümüne ve Aydın ilimize yerleşmişlerdir.

Herodotos'un Aiol kenti olarak saydığı İzmir, Ion ve Aiol bölgelerinin birleştiği sınır üzerinde bulunuyordu. Bu nedenle eski İzmir, Aiol ve Ion lehçelerinin bir arada konuşulduğu kent idi. Phokaia (Foça) da M.Ö. 6. yüzyılın ortasına değin Aiol, daha sonra da Ion kenti olmuştur.³

1.2. KISA TARİHÇESİ

Yunan tarih geleneği Ionia'nın Yunanlılar tarafından iskânını "Ion kolonizasyonu" ile başlatmakta, bu hareketi Atina kralı Kodros'un oğlu Neleus'un idaresinde bir defada olagelmış bir akın şeklinde göstermektedir.

¹ Veli Sevin, **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001, s. 81.

² Ekrem Akurgal, **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Yayınları, Ankara, 2005, s. 309.

³ Akurgal, s. 310.

Herodotos, “ Dünya’nın en güzel iklimi Ionia’dadır ” der. Ionia göz kamaştırıcı parlaklıkta bir uygarlık geliştirmiştir. Dor istilasını izleyen “Karanlık Çağ” dan Yunanistan’ın henüz kurtulamadığı bir sırada Ionia kentleri, Yunan yazını, bilimi ve felsefesinin temellerini atarlar. Yazın sanatının erken ürünlerinden yalnızca Homeros’un yapıtları günümüze ulaşmıştır.

Homeros’un doğum yeri ve tarihi, dahası varlığı uzun uzadıya tartışılmıştır. Bugün çoğunlukla *İliada* ve *Odyseia* adlı destanların M.Ö. 8. yüzyılın ikinci yarısında bir ya da belki iki ozanca düzenlendiği veya derlendiği kabul edilmektedir. Antik yazarlar destanları Homeros’a bağlamakta ve onun bir Ionialı olduğunu belirtmektedirler; bazen Khios (Sakız) adası, ama çoğu kez Smyrna, yurdu olarak gösterilir.⁴

Bu destanların bazı Aiol lehçe elemanlarıyla karışmış Ion lehçesinde yazılmış olmaları, gerek *İliada* gerek *Odyseia*’nın Ionia ile Aiolia’nın birleştiği sınır bölgesinde, yani İzmir dolaylarında yazıldığına işaret eder.⁵

Ionia kent devletleri olasılıkla M.Ö. 700 yıllarından önce, belki de M.Ö. IX. yüzyılın sonlarına doğru, Batı Boiotia’daki Helikon dağı tanrısı olan Poseidon Helikonios’un koruyuculuğu ve kültü aracılığıyla bir konfederasyon çevresinde toplanmışlardı.

Otonom kentlerin oluşturduğu *Panionion* adı verilen ve özgün işlevi ile amacı açık olarak anlaşılamayan bu konfederasyonun merkezi Mykale (Samsun) dağının kuzeyindeki Melia (Güzelçamlı) kentindeydi. Önceleri güçlü Ion kentlerinden biri olan Melia, halkının asiliği yüzünden kentler arası büyük bir iç savaşa neden olmuş ve olasılıkla bu sırada, kimi küçük Ion yerleşimleri çok daha güçlü komşuları tarafından ilhak edilmişti.

Herodotos’a göre, Panionion’a 12 kent katılabiliyordu ve bunlar lehçelerine göre şu şekilde kümeleniyorlardı: Karia bölgesi sınırları içerisinde kurulmuş olan Miletos, Myous, Priene; Lydia’da kurulmuş olan Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Klazomenai, Phokaia, Khios ve Erythrai, son olarak kendilerine özgü bir dilleri olan Samos, bunlara sonradan belki de isyancı Melia’nın yerine, aslında bir Aiol kenti olan Smyrna 13. kent olarak katılmıştı.⁶

⁴ George E. Bean, **Eskiçağ’da Ege Bölgesi**, çev. İnci Delemen, Arion Yayınları, İstanbul, Ekim 1995, s. 3.

⁵ Arif Müfid Mansel, **Ege ve Yunan Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 130.

⁶ Sevin, s. 82.

Birliğin dinsel merkezi, Priene topraklarındaki Panionion'da idi. Bağlantı, kentlerin bağımsızlığını hiçbir şekilde sınırlamıyor, hepsi kendi politikalarını uygulamakta ve aralarında mücadele etmekte özgür kalıyordu.⁷

M.Ö. VII. yüzyılın başlarından VI. yüzyılın ortalarına değin Lydia Devleti'nin baskısı altında kalan bölge, büyük çapta özgürlüğünü korudu. M.Ö. 638 yıllarında Ephesos ve güneyindeki yöre Kimmer ve Trier çapulcuları tarafından yağmalandı. Bu yağmadan özellikle Ephesos kentinin yakınındaki Artemis kutsal alanı (Artemision) olumsuz etkilendi.

Bu tarihlerde Ionia kentlerinin çoğu, deniz aşırı ülkelerde kendilerine bağlı koloniler kurmaya başlamışlardı. Örneğin Miletos M.Ö. VII. yüzyılın ilk çeyreğinden M.Ö. VI. yüzyılın ortalarına değin geçen sürede gerek Propontis (Marmara Denizi) ve gerekse de Pontos Eukseinos (Karadeniz) çevresinde kimileri çok ünlü ve güçlü pek çok koloni kenti oluşturmuştu: Abydos, Kyzikos, Sinope, Amisos, Trapezos vb.

Lydia devleti'nin M.Ö. 547 yılındaki yıkılışını izleyen yılların hemen ardından Persler Ionia'yı da ellerine geçirmeye başladılar. Nitekim M.Ö. 545 yıllarına gelince tüm Batı Anadolu Akhaimenid sülalesinden Persler'in eline geçmişti. Yalnızca Miletos'a, Lydialılar ile olan önceki antlaşmaları çerçevesinde, kimi ayrıcalıklar sağlanmıştı. Pers egemenliği döneminde Ionia önce Sardeis (Sparda), sonra da Yauna (Ionia) satraplığına bağlandı.

Ionlar M.Ö. 499 yılında İran egemenliğinden kurtulabilmek ümidiyle Miletos'un önderliğinde büyük bir ayaklanma başlattılar. Başlangıçta Persler'e karşı kimi başarılar elde edildiyse de, ayaklanma M.Ö. 494'de Miletos'un ele geçirilişi, yıkımı ve halkının büyük bir bölümünün Basra Körfezi kıyılarına sürülüşü ile son buldu.

Bu başarısız ayaklanma girişimi Ionlar'ın düşün alanındaki önderliğine de son verdi. Bu tarihlerden başlayarak Persler eskisinden daha fazla vergiler alarak Ionia kentleri üzerindeki denetimlerini artırdılar. Ancak özellikle Atinalılar'ın M.Ö. 479 yılında Plataia ve Mykale'de; M.Ö. 467 – 466 yılında da Pamphylia'daki Eurymedon'da (Köprüsu) Persler'e karşı kazandıkları zaferler ile M.Ö. 449'da imzalanan Kallias barışı Ion kentlerine görece bir iç huzur sağladı ise de, açık ve kesin bir özgürlük ortamı yaratılamadı.

Bu sırada hemen hemen tüm Batı Anadolu kentleri, İranlılar'a karşı kurulmuş Attika - Delos Deniz Birliği'ne üye olmuşlardı. Buna karşın M.Ö. 386 yılında yapılan

⁷ Bean, s. 4.

kral barışı ile bölge tekrar Persler'in egemenliği altına girdi. Pers egemenliğine M.Ö. 334 yılında Büyük İskender son verdi.

İskender'in M.Ö. 323' deki ölümünden sonra bölge generalleri arasında çekişme konusu oldu. Önce Antigonos 'un, M.Ö. 301 tarihindeki Ipsos savaşından sonra Lysimakhos 'un, M.Ö. 281 yılından sonra da Seleukos 'un yönetimi altına girdi. M.Ö. 190'da Seleukos kralı III. Antiokhos ile Roma ve müttefikleri arasında Magnesia (Manisa) yöresinde yapılan savaştan sonra M.Ö.188'de imzalanan Apameia Barışı ile Smyrna, Erythrai, Khios, Klazomenai ve Kolophon gibi kimi özgür kentler bir yana, Pergamon Krallığı'nın denetimine bırakıldı. Pergamon kralı III. Attalos'un M.Ö.133 yılındaki ölümünden sonra, vasiyeti gereği Romalılar'ın eline geçti ve bu sırada kurulan Asia Eyaleti'nin sınırları içine alındı.

1.3. SINIRLARI

Klasik İonia genel olarak doğuda Lydia, güneyde Karia, kuzeyde de Aiolis bölgeleriyle komşudur; batısı ise tümüyle Ege denizi ile sınırlanmaktadır.⁸

İzmir körfezinden Mandalya körfezine kadar uzanan ve Khios (Sakız) ile Samos (Sisam) adalarını da kapsayan bölge İonia adını almıştır.⁹

Batı Anadolu'nun kıyı şeridindeki İzmir'in güneyinde ve batısında kalan bölgeyi kapsayan ve güneyde Menderes ırmağı ağzı bitişiğindeki yarımadaı içine almış olan anakara parçasına İonia denir.¹⁰

Çok erken dönemlerde bölgenin kuzey sınırını İzmir Körfezi oluşturmaktaydı. Nitekim körfezin doğu ucundaki Smyrna, önceleri bir Aiol kenti olarak tanınıyordu. Ancak daha sonra bu kentin İonia'ya dâhil edilmesi üzerine sınır, kuzeyde Hermos (Gediz) ırmağına değin çıkmıştır. Buna karşılık İonia'nın en kuzeydeki uç kesimi Hermos'un da kuzeyine uzanır. Kendi adıyla anılan bir yarımada üzerindeki Phokaia (Foça) İonia bölgesinin en uç noktasını oluşturmaktadır.¹¹ Ancak bu yarımadanın doğusundaki topraklar Aiolis'e aittir.

Buna göre İonia'nın kuzey sınırını Sipylus (Manisa) dağı ile Hermos ırmağının belirlediğini söyleyebiliriz.¹² Antik yazarların çoğu güneydeki sınırın Didyma yakınlarındaki Poseidion (Tekağaç) burnuna değin indiği konusunda görüş birliğindedirler. Strabon bu sınırları aynen şu sözlerle tanımlar: "*İonia kıyılarının*

⁸ Sevin, ss. 82–83.

⁹ Mansel, s. 90.

¹⁰ Bilge Umar, **İonia**, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2001, s. 1.

¹¹ Plin., N. H. V 119.

¹² Str., 582.

sınırları şöyle çizilebilir; bu kıyılar Miletoslular'ın Posidion'undan ve Karia sınırlarından Phokaia'ya ve Hermos ırmağına değin uzanır ki, burası sonraları Ionia kıyı boyunun sınırı olmuştur.”¹³ Yalnızca Plinius güneydeki sınırın lasos (Güllük) Körfezi'nde başladığını ifade etmektedir.¹⁴

Batısı Ege Denizi tarafından sınırlanmış dar bir kıyı şeridini kaplayan Ionia bölgesinin iç kesimindeki sınırlarını, kuzeydoğu uçta, İzmir'in 10 km kadar doğusundaki dar ve alçak Belkahve eşiği meydana getirir. Geçitin öte yanındaki Kemalpaşa ovası Lydia'ya aittir. Buradan başlayarak, Tmoloslar'ın (Bozdağ) en batı uç uzantısı olan Olympos (Tahtalıdağ) dağının batı yamaçlarından güneye, Metropolis'e (Torbalı); buradan da Stagnum Pagaseum (Cellat gölü)ve Selçuk'a doğru çekilecek bir çizgi Ionia'nın Lydia ile olan sınırlarını oluşturur. Messogis (Aydın) dağlarının batı uçlarındaki Paktyes (Ovacık) dağından güneye doğru uzanan sınır çizgisini daha sonra Maiandros (Büyük Menderes) ırmağı oluşturur.¹⁵ Bölgenin güneydoğu uç sınırı ise Latmos Körfezi ile Grion (Kazıklı ve Paşalı dağı) dağı tarafından belirlenir.¹⁶ Artemidoros'un hesaplarına göre, Ionia'nın uzunluğunun, düz bir çizgi olarak 800 stadia yani 150 km kadar olduğunu ifade etmektedir ki, bu gerçeğe çok yakın bir rakamdır.¹⁷

1.4. KENTLERİ

Panionion Birliği'ne üye olan 12 kent şu şekildedir: Miletos, Myus, Priene, Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Klazomenai, Erythrai, Samos, Phokaia, Khios. Adı geçen kentlere bir süre sonra 13. kent olarak Smyrna eklenmiştir.¹⁸

Anadolu'nun kıyı şeridinde sıkışık kalmış en dar ve küçük bölgelerinden biri olmasına karşın Ionia kentleşme açısından oldukça gelişmişti ve eski çağlarda en fazla nüfus barındıran yörelerin başında gelmekteydi. Aslında Panionion Konfederasyonu'na bağlı 12 büyük kentin adı daha sık geçmekle birlikte, Ionia'daki kent sayısı aslında bundan çok daha fazlaydı. Buna karşılık iç kesim birkaç kent ve sığınma kalesi dışında çok az iskân edilmişti. Sözelimi bölgenin batı ucundaki Khersonesos (Karaburun) yarımadasının dağlık iç kesimleri hemen hemen tümüyle boştu.

¹³ Str., 632.

¹⁴ Plin., N. H. V 112.

¹⁵ Ksen., Hell. III 2, 14.

¹⁶ Str., 663.

¹⁷ Sevin, s. 84.

¹⁸ Bean, s. 4.

Kuzeyden güneye doğru bölgenin ilk kenti, adını yörede yaşayan bir fok balığı türünden almış olan **Phokaia**'dır (Eski Foça).¹⁹ Phoke sözcüğü, Yunancada 'fok' anlamına gelir. Phokaia'nın özellikle erken dönem sikkelerinde fok betimine sıkça yer verilmiştir.²⁰

Hermos'un denize döküldüğü yerin kıyılarında ve Aiolis bölgesi içindeki kent Hermios (İzmir) körfezinin kuzey ucunda yer alır. İlk halkını Anadolu'lu yerli Lelegler oluşturuyordu. XI. yüzyılın sonlarında Aioller'in göçüne sahne oldu. Olasılıkla M.Ö. IX. yüzyılın sonlarından önce ise Phokisli ve Peloponnesoslu göçmenlerce kolonize edilerek Ionlulaştırıldı. Nitekim Pausanias bir antlaşma ile Kymelilerden alındığını bildirir.

Üzerinde modern kasabanın kurulmuş olması nedeniyle günümüze fazla kalıntısı kalmamış olan antik kentin en tanınmış anıtı Athena Tapınağıydı. İranlılar'ın yakıp yıktığı tapınaktan günümüze sadece kimi sütunları, sütun başlıkları, palmiye başlık ve mimari bezemeleri kalmıştır.

Phokaia'dan güneye doğru inilecek olursa, Smyrna'ya ulaşmadan, Hermos'un denize döküldüğü delta civarındaki **Leukai**'ya (Üçtepeler) varılır. M.Ö. 383 yılında Pers amirali Takhos tarafından bir üs olarak kurulan kasaba ilk yıllarında bir ada üzerindeydi. Sonraları Kyme ve Klazomenai arasında çekişme konusu oldu. Sonuçta Klazomenai'nin etkisi altına girdi.

Bağımsızlığını M.Ö. IV. yüzyıl boyunca koruyan kasaba, Plinius zamanında Hermos'un getirdiği alüvyonlar nedeniyle bir yarımada haline gelmişti. Leukai ününü Pergamon krallığının mirasçısı olarak ayaklanan Aristonikos'a borçludur. Çünkü M.Ö. 132 yılındaki ayaklanma burada başlamıştı. Günümüzde Gediz Irmağı'nın taşıdığı alüvyonlar yüzünden karaya birleşmiştir.

Bazen *Smyrnaios Kolpos* da denen Hermios (İzmir) körfezinin kuzeydoğu tarafında, kuruluşu M.Ö. III. binyıla uzanan **Smyrna** (İzmir / Bayraklı höyüğü) yer alır. Erken dönemlerde çift limanlı bir yarımada görünümündeki kent M.Ö. 1000 yıllarına gelirken Aiollerce iskân edildi.²¹

Smyrna'nın Aiol öncesi dönemiyle ilgili birçok efsane anlatılır. Birine göre, diğer Aiol kentleri gibi Smyrna da Amazonlar tarafından kurulmuştur. Bu öykünün Hitit egemenliğine ilişkin belli belirsiz izler taşıdığı düşünülebilir.²² Strabon'a göre ise

¹⁹ Sevin, s. 87.

²⁰ Bean, s. 99.

²¹ Sevin, s. 88.

²² Bean, s. 22.

Smyrna adlı bir amazon tarafından kurulan kent, bu ilk Aiöl yerleşmesinden kısa bir süre sonra, bu kez İon etkisi altına girdi ve bu etki giderek gelişti.²³

Eski Smyrna, başlangıçta, Batı Anadolu'nun Ege denizi kıyılarının kuzeydeki yarımını Hellenleştirmiş Aiölos boyunun eline geçmişti ve aslında İonia kapsamında bulunan Notion sayılmazsa, onların elindeki kentlerin en güneyde olanıydı, dolayısı ile tam Aiölis-İonia sınırındaydı.

Ancak, M.Ö. 700 sıralarında yakındaki İon kenti Kolophon'da politika yüzünden halkın ikiye bölünmesi ve bir bölümün oradan ayrılmak zorunda kalmasının ardından bu göçmenleri kente alan Smyrna/ İzmir'liler, pek nankörce bir karşılık aldılar. Kentin asıl halkının Dionysos şenlikleri için kent dışına çıkmasından yararlanan sığınmacılar sur kapılarını kapatıp kenti ele geçirdiler.²⁴

M.Ö. 600 yıllarında Lydia kralı Alyattes tarafından baştanbaşa yakılıp yıkıldıysa da kısa zamanda yeniden inşa edildi. M.Ö. 545 yılında Persler'in eline geçti ve M.Ö. 334'e değin Pers yanlısı tiranlarca yönetildi. Eski bir höyük (Bayraklı) üzerine kurulmuş olan *Palaia Smyrna* - Eski İzmir, Büyük İskender'in isteğı üzerine Antigonos ve Lysimakhos tarafından Pagos (Kadifekale) dağının eteklerindeki bugünkü yerine taşındı. Bir süre Pergamon krallığının yönetimi altında kalan kent M.Ö. 133 yılından başlayarak Roma'nın Asia eyaleti sınırları içine alındı.²⁵

Phokaia gibi **Klazomenai** kentinin kuruluşu da İonların batı kıyılara yerleşmeleri sürecinin geç bir evresine rastlar. Pausanias, Yunanlılar gelene dek, her iki kentin bulunduğu konumda da herhangi bir yerleşme olmadığına dikkat çeker. Klazomenai açısından bu sözler tümüyle doğru değildir. Çünkü Urla iskelesinin doğusundaki küçük tepede Yunan öncesi çanak çömlek parçaları ele geçmiştir. Ancak burası İonların yerleştikleri alan değildir.²⁶

Kenti edebiyat açısından inceleyecek olursak; Ephesos'ta fakir tabaka halk arasında işçilerle ve hayat kadınlarıyla birlikte yaşayıp, iambik türde dizeler yazan ozan Hipponaks Klazomenai kökenlidir. Yaşam biçimi yüzünden M.Ö. 540 sıralarında Tyran Athenagoras ve Komias tarafından Ephesos'tan kovulunca anakenti Klazomenai'a dönmüştür.²⁷

²³ Sevin, s. 88.

²⁴ Umar, ss. 20–21.

²⁵ Sevin, s. 89.

²⁶ Bean, s. 108.

²⁷ Akurgal, s. 328.

Erythrai kenti de, Klazomenai gibi lon boyu tarafından ilk Hellenleştirilen kentler arasındaydı ve onların en önemlilerinin kurduğu 12 lon kenti birliğinin üyesiydi.²⁸

M.Ö. I. yy.'da Asia eyaletinin Roma'dan koptuğu kısa süre içinde Erythrai'ın da bu kısa zamanda çok az sayıda da olsa sikke çıkarttığını görürüz.²⁹

Aristeides'in belirttiğine göre M.S. 26'dan itibaren Smyrna, Teos, Khios, Halikarnassos ve Erythrai'da sık sık depremler vuku bulmuş ve büyük zarar gören bu şehirlere para ve yiyecek yardımı yapılmıştır.

M.S. II. yy.'da Hadrian'ın ziyaretinden sonra Erythrai ile ilgili en mühim hadiselerden diğeri de Lucius Verus'un *νεος Ερυθρος* (neos Erythros) şeklinde isimlendirilişidir.³⁰

Teos, yaklaşık olarak M.Ö. 572 yıllarında doğmuş lirik ozan Anakreon'un kenti olarak ün yapmıştır.³¹ Anakreon, Aiollerin melos türü lirik şiirini Ionia'ya sokan ozandır.³²

Teos'un baş tanrısı Dionysos'tu. Dionysos'a gösterilen büyük saygı, M.Ö. 3. yüzyıl sonlarında kentin itibarını büyük ölçüde artırmıştı. Teos, Dionysos sanatçılarının Batı Anadolu koluna merkez seçildi; toprakları kutsal ve dokunulmaz sayıldı.³³

Kuzey-güney yönünde uzanan bir yarımada kıstağının en dar yerinde kurulmuş olan çifte limanlı kentin en önemli yapısı, kalıntıları günümüze dek ulaşmış Dionysos Tapınağıdır. Anadolu'da Dionysos adına yapılmış olan tapınakların en büyüğünü oluşturan bu yapı 6x11 sütunlu lon düzeninde bir peripterostur. Vitruvius'a göre, ünlü mimar Hermogenes tarafından yapılmış olan tapınak Roma İmparatorluk Çağı'nda onarım görmüştü.

Panionion Birliği üyesi olup da, deniz kıyısında konumlanmamış tek kent durumundaki **Kolophon** (Değirmendere)'un ise yerli halkını Karialılar oluşturunuyordu. Önce Rhaikos önderliğindeki Giritliler, sonra da Kodros'un oğlu Promethos yönetimindeki lonlarca ele geçirildi.³⁴

²⁸ Umar, s. 102.

²⁹ Cevdet Bayburtluoğlu, **Erythrai**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1975, s. 24.

³⁰ Bayburtluoğlu, s. 76.

³¹ Sevin, s. 92.

³² Akurgal, s. 327.

³³ Bean, s. 117.

³⁴ Sevin, ss. 92-93.

M.Ö. 299 yılı Kolophon için özel bir önem taşır.³⁵ Bu tarihte Lysimakhos halkını Teos ve Lebedoslular ile birlikte yeniden kurmakta olduğu Ephesos'a taşımaya çalıştıysa da direnişle karşılaştı ve bu yüzden de yıkılarak cezalandırıldı.³⁶

Lysimakhos'un M.Ö. 281 yılındaki ölümünden sonra kent onarılmış, çevresine uzun bir sur duvarı çekilmiştir. Ama yeni kent hiçbir zaman adını duyuramaz. Notion ve Kolophon kenti birleştirilir; Kolophon'a eski kent, kendi adı artık kullanılmayan Notion'a ise Yeni Kolophon ya da Kıyıdaki Kolophon denir.³⁷

Kolophon'un güneyinde, denizden birkaç km içerde bulunan Klaros, Kolophon topraklarında, Apollon Klarios'a ilişkin bir tapınak ve kehanet ocağıydı.

Ephesos, antik dönemden günümüze kalmış en etkileyici kentlerin başında gelir.³⁸ Antik yazarlar, büyük ölçüde Ephesos'un M.Ö.1500-1000 yılları arasında kurulduğu görüşündedirler ve bu, arkeolojik kanıtlar tarafından da desteklenmektedir. Daha sonra bu İonialılar'ın İonia kentlerine yerleştikleri anlaşılmaktadır.

Efsaneye göre, Kodros'un oğlu Androkles önderliğinde İon göçmenleri Anadolu'ya geldi ve yeni şehrin nerde kurulması gerektiğini bilgelerine sordular. Bilgeler, bir yaban domuzu ve bir balığın göstereceği yerde kentlerini kurmaları kehanetinde bulunmuşlardır.³⁹

Kentten günümüze kalmış en eski mimarlık anıtı, *Artemision* denen kutsal alan içindeki Artemis Tapınağıdır. Kökleri M.Ö. II. binyıla değin uzanan bir kutsal alanda ve kent suru dışındaki Artemision'da ilk büyük tapınak M.Ö. VI. yüzyılın ortalarında inşa edildi.⁴⁰

Ephesos Artemis'i hiçbir zaman gerçek bir Yunan tanrıçasına dönüşmemiş, doğulu kişiliğinin önemli bir kısmını daima korumuştur. Görsel sanatlarda betimlenme biçimi de tanrıçanın Yunan dışı yapısını yeterince yansıtmaktadır.⁴¹

Ephesos'ta kazılar sürdürülmektedir. 2000'li yılların en etkileyici buluntuları içinde, mermer caddenin üzerinde yükselen dik yamaçtaki özel konutlar başta gelmektedir. Birkaç katlı olan konutlardan bazılarında, iyi durumda korunagelmış duvar resimleri vardır. Konutların çoğu kilitli tutulmaktadır.⁴²

³⁵ Bean, s. 168.

³⁶ Sevin, s. 93.

³⁷ Bean, s. 168.

³⁸ Sevin, ss. 94-95.

³⁹ İlhan Akşit, **Ephesus (Ruins and Museum)**, Akşit Kültür ve Turizm Yayınları, İstanbul, 1987, s. 7.

⁴⁰ Sevin, s. 96.

⁴¹ Bean, s. 147.

⁴² Bean, s. 159.

Ephesos'tan bu kente ait kıyı boyunca güneye gidildiğinde önce **Phygela** (Kuşadası)'ya gelinir. Panionion Birliği'ne alınmamış olan bu kasabanın Agamemnon tarafından kurulduğuna inanılıyordu.⁴³

Pygela/Phygela adı hem *Xenophon*'da⁴⁴ hem de Strabon'da⁴⁵ anılır. Geçmiş en azından M.Ö. X. yüzyıllara değin uzanan ve Attika–Delos Birliği'nin ilk üyelerinden olan bu küçük kasabada Artemis Mounykha'ya ait bir tapınak vardı.⁴⁶

Bir topluluk olarak **Priene**'nin tarihiyse günümüzden yirmi yüzyıl öncesine dayanır.⁴⁷ Hitit metinlerinde *Parijana* adıyla geçtiği sayılan kent Herodotos'a göre Yunanlılardan önce Kariyalı yerli halka aitti.

Panionion birliği üyesi olan kent M.Ö. VII. yüzyılda Lydia'lılara karşı savaştı. M.Ö. 545'te Persler'in eline geçti. İonia ayaklanmasına ve M.Ö. 494'teki Lade Deniz Savaşı'na 12 gemi ile katıldı. Attika- Delos Deniz Birliği'nin ilk üyelerinden biriydi. Bugün bataklıklar arasında kalmış olan çift limanlı eski kent bu konumunu M.Ö. 350 yıllarına değin korudu.

Bu tarihten sonra limanlarının alüvyonlarla dolması üzerine ıssızlaştı. Yenisi Mykale dağının güney etekleri üzerinde, ova düzeyinden daha yüksek ve bugün kalıntıları görülen alanda, teraslar üzerinde kuruldu.

Bu çağda denizle ilişkisi, yeni kentin 7 km kadar uzağında kalmış olan **Naulokhos** adlı limanla sağlanıyordu. Şimdi, Arkaik Priene gibi tümüyle Büyük Menderes'in taşıdığı alüvyonların altında kalmış olan bu liman aynı zamanda eski bir kentti ve bronz sikkelerinden anlaşılacağı üzere M.Ö. IV. yüzyılda bağımsızdı.

Büyük İskender tarafından Priene'ye armağan edilince bağımsızlığını yitirdiyse de, Plinius ondan hala ayrı bir kent olarak söz etmektedir. Naulokhos Roma dönemi içlerinde dolup kullanılmaz duruma gelince Priene de önemini giderek yitirdi.⁴⁸

Priene'nin baş tapınağı Athena'ya aitti. Yapının mimarı ise daha önce Halikarnassos'taki Mausoleion'da çalışan Kariyalı Pytheos'tur. Pytheos, tapınak inşası konusunda Priene'deki Athena tapınağını örneklediği, bir kitap da yazmıştır. Bu kitaptan Roma döneminde de yararlanıldığı bilinmektedir.⁴⁹

⁴³ Sevin, s. 97.

⁴⁴ Ksen., Hell., 1 II 2-3

⁴⁵ Str., 14 I 20

⁴⁶ Sevin, s. 97.

⁴⁷ Frank Rumscheid (with contributions by Wolf Koenigs), **Priene (A guide to the "Pompeii of Asia Minor")**, Ege Yayınları, İstanbul, 1998, s. 12.

⁴⁸ Sevin, s. 98.

⁴⁹ Bean, s. 180.

Priene'nin biraz güneydoğusundaki kıyıda kurulmuş olan **Myous** (Avşarköyü) önceleri Kariyalı yerli halka aitken, M.Ö. 1000'li yıllarda Orta Yunanistan'ın Attika bölgesinden gelen Kodros'un oğlu Kyaretos'un önderliğindeki lonlar tarafından iskân edilmişti.

Plinius'a göre Atina'dan göçen lonlar'ın kurduğu ilk kentti. Panionion birliğine katılmış olmakla birlikte, siyasi açıdan önem taşııyordu ve belki de birliğin en yoksul üyesiydi.

M.Ö. I. yüzyılda denizden 5 km içerde, bataklıklar içinde küçük bir kasaba halinde idi ve halkı da özellikle sivrisineklerin neden olduğu sıtma hastalığı nedeniyle yavaş yavaş Miletos'a göçmekteydi. Daha sonra, çevre halkı ve Miletoslularca taş ocağı gibi kullanıldı. Bu yüzden günümüze oldukça az kalıntı kalmıştır.⁵⁰

Miletos, Ionia'daki kentler içinde Homeros'un değindiği tek kent olma ayrıcalığına sahiptir. Ozan'a göre Miletos kenti, Troia'da Yunanlılara karşı savaşmış, "kaba bir dil konuşan Kariyalılar'ın yurdu" dur.⁵¹

M.Ö. 1000 yıllarında Pyloslu Neileos'un öncülüğünde gelen lon göçmenler, Kariyalı erkekleri öldürüp eşleriyle evlenerek, o zamanlar *Anaktoria* adını taşıyan kenti ele geçirdiler. İÖ. VI. yüzyılın ortalarında adeta bir deniz imparatorluğu haline geldi.⁵²

Maddi alandaki refaha, düşün alanındaki parlak başarılar eşlik ediyordu.⁵³ Modern bilim adamlarının ataları sayılabilecek bu bilginlerden en ünlüleri: Thales, Hekataios, Anaksimandros, Anaksimenes'tir.⁵⁴

Miletos'un güneyinde, Ionia bölgesinin güney sınırlarını oluşturan Poseidion (Tekagaç) burnu yöresinde ve kıyıdan içeride Apollon Didymaios kehanetiyle ünlü olan *Didyma* (Didim/ Yenihisar) yer alır. Miletos toprakları üzerinde kurulu olan Didyma bir kent değil, zaman zaman ziyaret edilen kutsal bir alandır.⁵⁵

Samos (Sisam) kenti, adanın doğu yanında, Khios gibi ismini aldığı dar boğaza yüzü dönük bir biçimde yer almıştır. Kentin arkasında iki tepe yükseliyordu; bunlardan daha doğuda olanı akropolis olarak hizmet görmüş ve ileri doğru bir burun ile son derece güzel olan limanı çevrelemiştir.

⁵⁰ Sevin, ss. 98–99.

⁵¹ Bean, s. 200.

⁵² Sevin, s. 99.

⁵³ Bean, s. 201.

⁵⁴ Sevin, s. 99.

⁵⁵ Sevin, s. 101.

Herodotos'un, o zamana değin görmüş olduğu yapıların en büyüğü olarak bahsettiğı ünlü Hera Tapınağı, kıydan yaklaşık 6 km uzaklıkta idi.⁵⁶

İonia toplulukları arasında, önem bakımından sahilin üç büyük kenti ile kıyaslanabilecek olanlar **Khios (Sakız)** ve Samos (Sisam) ada devletleri idi; bunlardan birincisi, en dar noktası 8 km genişlikte olan bir boğazla Erythrai (İldırı) yarımadasından, ikincisi 1.5 km uzakta bulunan çıkıntılı Mykale (Samsun) dağı burnundan ayrılmıştır.

Khios kenti, adanın doğu yanında zengin ve çok güzel bir ovanın ortasında yer almıştır. Tüm deniz trafiğinin geçtiğı bir boğaz üzerinde bulunan ve dalgakıranlarla iyi korunmuş büyük bir limanı olan kent, uzun süre canlı bir ticarete sahip olmuştur.

M.Ö. 5. yy. sonlarında Khioslular, Spartalılar hariç, tüm Hellenlerin en iyi durumda olanı olarak düşünölmüşlerdir. Erken zamanlardan itibaren Kaikos'un (Bakırçay) ağzında anakarada toprak elde etmişlerdir. Donanmaları öylesine güçlü idi ki, denizlerin egemeni oldukları söylenmiştir.

Mısır kralının ve Makedonialı Philippos V'in adayı ele geçirme girişimlerine karşı koyan Khioslular, Pergamon kralları ile dostça ilişkiler sürdürmüşlerdir; bu krallardan biri onlara, kent surlarının yapımı için para bile bağışlamıştır.⁵⁷

İç Anadolu'dan Ephesos'a doğru uzanan ana yol üzerindeki **Magnesia** (Tekinköy) ile Ephesos'tan Smyrna'ya uzanan yol üzerindeki Metropolis (Torbalı) dışında, İonia bölgesinin iç kesimlerinde kentleşme gelişmiş değildi. İç kesimdeki bu iki yerleşme yerinden ilki Yunanistan'ın Thessalia bölgesindeki Magnesia'dan gelen Aiollerce kurulmuştu. Athenaios'a göre halkı Delphoi kökenli Magnetler'e dayanıyordu.⁵⁸

Cicero, Magnesia sayılmazsa, Asia'daki tüm Yunan kolonilerinin deniz kıyısında kurulduğunu belirtir.⁵⁹ Magnesia, denizden içeride bulunması nedeniyle Atina egemenliğindeki Delos birliğine girmek zorunda kalmamış ve Atina-Sparta savaşına (M.Ö. 431-404) karışmamıştı.⁶⁰

Herakleia kenti, İonia kıyılarında, Bafa gölü antik çağda denizin bir uzantısı olarak yer almasına karşın, gerek karakteri gerekse tarihi ile Karia'nın bir parçasıdır. Testere dişi biçimindeki sırtları yüzünden Beşparmak adı yakıştırılan Latmos Dağı

⁵⁶ David Magie, **Anadolu'da Romalılar 3 (Batı Anadolu Kent Devletleri)**, çev. Nezir Başgelen-Ömer Çapar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2003, s. 49.

⁵⁷ Magie, ss. 48-49.

⁵⁸ Sevin, s. 102.

⁵⁹ Bean, s. 228.

⁶⁰ Umar, s. 209.

tüm manzaraya egemendir. Yüksekliği 1371.6 m'yi bulan bu yabanıl ve kayalık dağ, aşağıdaki Kapıkırı Köyü'ne bir kolunu gönderir.

İşte bu kolun sırtında olağanüstü derecede iyi korunagelmiş Herakleia surları uzanmaktadır. Çok özenli bir işçilik gösteren surların gölden yüksekliği yaklaşık 487.7 m.'dir. Olağanüstü bir kayalar karmaşası içinde dönüp kıvrılırken, sanki gökyüzüne tırmanmış gibi görünürler. Onları yukarıya, daha da yukarıya doğru izleyen ziyaretçi, Freya Stark'ın sözleriyle, "gerçeğin nerede başlayıp nerede bittiği konusunda kuşkuya kapılır." İonia'nın bereketli toprakları ve yumuşak çizgileri ile karşıtlık öylesine kesindir.⁶¹

⁶¹ Bean, ss. 233-234.

İKİNCİ BÖLÜM

SİKKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. NÜMİSMATİK

Eski Yunanca *nomisma* ve Latince *nummus* sözcükleri sikke anlamını taşımaktadır. Bu sözcüklerden türetilmiş bir terim olan nümismatik sikke bilimi olarak Türkçeye çevrilebilir. Kendisine uğraş olarak nümismatiği seçen ve konuya bilimsel bir bakışla yaklaşp malzemeyi (sikkeleri) metodlu bir şekilde inceleyen kişilere de (nümismat) diyoruz. Bugün cebimizde taşıdığımız bozuk paralar da birer sikke olduğu için nümismatiğin uğraş alanı, icadından bugüne değin çok geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bilim, en kısa açıklamayla, bilinmeyenin bilinir hale getirilmesi ve bunun için gösterilen çabalar ise; antik sikkeler, günümüzden yüzlerce yıl önce yaşamış toplumlar, uygarlıklar ve kültürler hakkında, başka kaynaklardan öğrenemediğimiz ya da öğrenebildiklerimizi doğrulayan bilgileri bize verdiklerinden ‘antik nümismatik’ bir bilim dalı olarak kabul edilmektedir.⁶²

2.2. SİKKENİN TANIMI

Sikke; ağırlığı ve içindeki değerli maden miktarı ayarlanmış, üzerinde; kendisini, basıp piyasaya çıkaran ve istendiğinde tekrar geri almayı garanti eden devletin arma veya işaretini taşıyan, ufak yuvarlak (disk şeklinde) ve ana maddesi metal olan bir ödeme aracıdır.⁶³

Ancak sikkenin açıklanan bu tanıma uygun halde basımı şüphesiz ki birdenbire olmamıştır. Bu noktaya uzun tarihsel, ekonomik ve sosyal değişimler sonrasında ulaşılmıştır. Bu değişimler öncesinde ise daha sikke kavramı bilinmemektedir.⁶⁴

Sikke, belli bir ölçüye göre basılan madeni bir paradır ve ilkel dönemlerden beri geçerli olan trampa yöntemleri yerine, daha kullanışlı bir değişim aracı olarak icad edilmiştir.⁶⁵ Bu şekliyle sikke ancak M.Ö. 7. yy.’ın ortalarında (640/630) ortaya çıkmıştır. Şu halde bu tarihten evvel yaşamış olan uygarlıklar ödeme aracı olarak sikkeden başka birşeyler kullanmış olmalıdırlar. **(Resim 1)**

⁶² Oğuz Tekin, **Eskiçağ’da Para (Antik Nümizmatik Giriş)**, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 2000, s. 1.

⁶³ Tekin, s. 2.

⁶⁴ Recep Okçu ve diğerleri, **Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2005, s. 9.

⁶⁵ Stefan Karwiese, **Antik Nümizmatik Giriş**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995, s. 12.

2.3. SİKKEDEN ÖNCE PARA

Başlangıçta insanlar göçebe hayatı yaşamakta ve avcılıkla geçinmektedirler. Bu dönemin insanları gerekli gördükleri her şeyi kendileri yapmakta ve henüz paraya ihtiyaç duymamaktadırlar. Onun için bu dönem, insanların kendi kendilerine yettiği dönemdir.⁶⁶ Bu yüzden mal değişimi (takas/barter) veya malın değerini saptamak, ancak yerleşik düzene geçildikten sonra ortaya çıkmıştır. Malın ya da eşyanın değerinin saptanması, beraberinde değer düşüncesini ve ona bağlı olarak da eşdeğer düşüncesini akla getirmiştir ve giderek bir değişim aracına yani paraya gereksinim duyulmuştur.⁶⁷

Sikkenin kullanılmasından önce tüm ticaret trampa yöntemleriyle yapıliyordu.⁶⁸ Birçok yiyecek maddesi mesela hayvanlar (sığır, inek, koyun) veya tuz, çay, pirinç vs. para olarak kullanılmıştır. Latince para anlamına gelen *Pecunia*, hayvan anlamına gelen *pecus*'dan çıkmıştır, bu da bir zamanlar hayvanların hakikaten para olarak kullanıldığını göstermektedir. Ancak insanların birbiriyle olan ilişkileri artmaya başlayınca alışverişler çoğalmış ve hayvan para şeklinin çok kullanışsız olduğu görülerek terk edilmiştir. Bunun yerini alan para şekli, madeni aletler (üç ayaklı kazanlar, kürekler, baltalar, çıpalar, çifte baltalar) ve süs eşyası (yüzükler, küpeler, bilezikler) dır.⁶⁹ Örneğin eski Uzak Doğu'da istiridye kabukları ve tunç aletler, eski Mısır'da altın yüzükler, Ortaçağ İzlandası'nda kurutulmuş balık ve istiridye kabuğundan battaniyeler ve 19. yy. Habeşistanı'nda tuz gibi... Homeros dönemi Yunanistanı'nda sığır, standart değer ölçüsü olarak kabul ediliyordu; aynı zamanda silahlar, köleler ve elbiseler de para olarak kullanılmaktaydı; üç ayaklı kazanlar ve başka tunç kaplar ise ödül olarak verilmekte veya tazminat ya da fidye ödemelerinde kullanılmaktaydılar.⁷⁰

Sonuç olarak paranın, sikkenin icadından çok önce de var olduğunu, sikkenin icadının bu çeşitliliğe son verip standart bir ödeme aracıyla işlem görmeyi sağladığını söyleyebiliriz.⁷¹

⁶⁶ Sabahat Atlan, **Grek Sikkeleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993, s. 12.

⁶⁷ Tekin ss. 2-3.

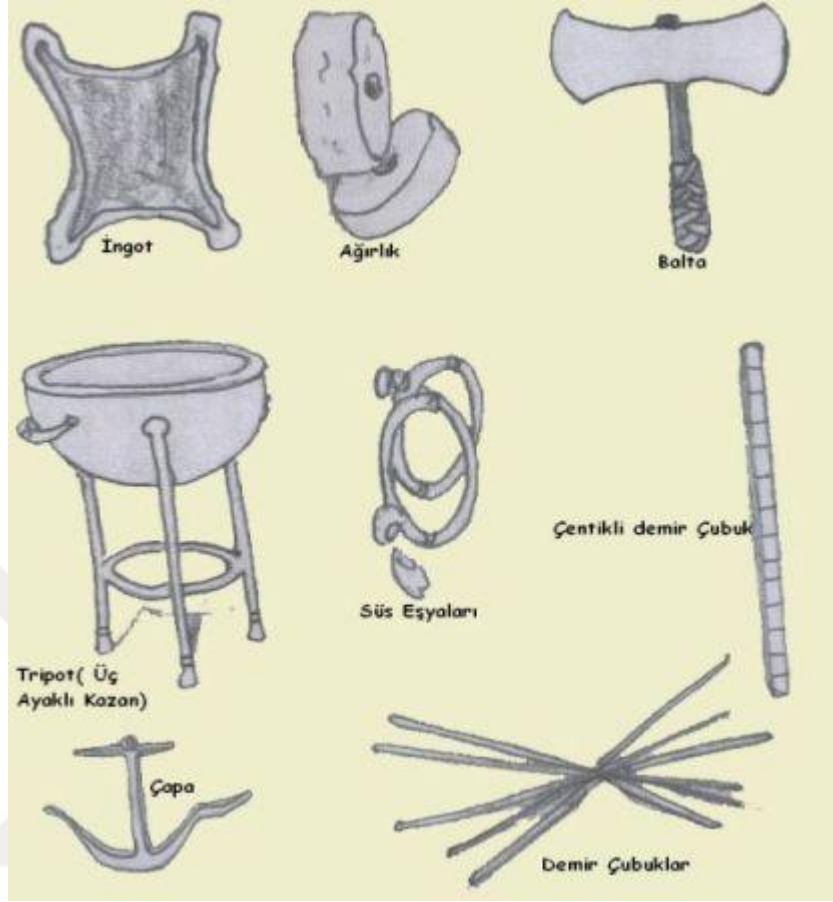
⁶⁸ Karwiese, s. 12.

⁶⁹ Atlan, s. 13, ayrıca bkz. Resim 1

⁷⁰ Ian Carradice ve Martin Price, **Hellen Dünyasında Sikke**, 1. Basım, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 2001, s. 14.

⁷¹ Tekin, ss. 3-4.

Şekil 1: Sikkeden Önce Para

Kaynak: Ercan İnal, Mecmua-yı Tevârih-i Osmani: “Para”, **Sikke bulunmadan önce ticaretle kullanılan değişim araçları**, 02.01.2013, <http://ercaninal.blogspot.com.tr/2012/12/para.html>, (25.12.2015).

Kuşkusuz sikke öncesi dönemde bir malın değeri için, değerinin saptanmasına ya da saptanmış değerinin karşılığı için standart bir ödeme aracına gereksinim vardı. İşte bu sırada sikke düşüncesinin ilk basamağı olan metal ortaya çıkmıştır. Metalin Mezopotamya, Mısır ve Hint vadisinde yeşeren uygarlıklarda değişim ve ödeme aracı olarak kullanıldığına dair kanıtlar vardır. Uygarlık, metalin keşfi ile doğrudan ilişkilidir.⁷²

Değerli metaller parasal işlemlerde standart ödeme aracı olarak kabul görüyordu; çünkü nispeten büyük değerler bu ufak, dayanıklı ve taşınabilir formda objelerle temsil ediliyordu. Para olarak kullanılan bir metal külçesi ile gerçek bir sikke arasındaki esas fark sikkenin ağırlığının genellikle birim esasına göre belli bir ağırlık

⁷² Oğuz Tekin, **Antik Nüsmatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2008, s. 15.

ölçüsünde önceden ayarlanması ve kimliğini gösteren bir işaretle damgalanmış olmasıdır. Teorik olarak bu damga, söz konusu sikkenin bir daha tartılmaya gerek duyulmadan el değiştirmesine imkân veriyordu.⁷³

Yalnız, madenler işlenmeden tartılarak kullanıldığı için terazinin ve bir ağırlık sisteminin bulunuyor olması gerekli idi. Bu para şekli Akdeniz dünyasında M.Ö.10-7. yy'da yaşamış insanlar tarafından kullanılmıştır. Fakat eski doğunun büyük devletlerinden Mısır'da bu şekil, M.Ö. 4. binde, Mezopotamya'da M.Ö. 3. binde, Hitit devletinde ise M.Ö. 2. binde kullanılıyordu.⁷⁴

2.4. SİKKENİN İCADI

Kolophonlu filozof, şair ve yazar Ksenophanes (doğumu M.Ö. 570'li yıllar) ilk sikkenin Lydialılar tarafından bastırıldığını söylemiştir. Ünlü tarihçi Herodot da altın ve gümüş sikkenin ilk kez Lydialılar tarafından bastırıldığına ilişkin söylemi ile Ksenophanes'i doğrulamıştır. Anadolu'nun batısında M.Ö. 7.-6. yüzyıllar arasında büyük ve zengin bir uygarlık kuran Lydialılar tarihe ilk kez para basan devlet olarak geçmiş bulunmaktadır.⁷⁵

Düzgün olmayan ve daha ziyade bakla şeklinde olan bu ilk sikkeler, Lydia krallığı dâhilinde tabii olarak elde edilen ve Grekçede *elektron* adı verilen (Latince electrum) altın ve gümüşün karışımından meydana gelen (gümüş miktarı % 40-% 60) bir madenden basılmıştır.⁷⁶

İlk sikkeler 1904-1905 yıllarında İngilizler tarafından Efes'te yapılan arkeolojik kazılarda, Artemis Tapınağı'nın temellerinde bulunmuştur. Tapınağın en erken evresinde toplu halde 93 adet, bir kap içerisinde 19 adet ve 1986 yılında ise 7 adet olarak rastlanan bu sikkelerin ön yüzleri çeşitlilik göstermektedir.

Ele geçen örnekler düz ve resimsiz, çizgili, aslanpençeli, aslan protomlu, yatan aslan, karşılıklı duran iki horoz, karşı karşıya aslan ve boğa başı, keçi başı, geyik protomu, griphon başı, fok balığı başı ve çift domuz başı gibi tiplerden oluşmaktadır. Ancak bunlar arasında aslan pençeli ve aslan protomlular sayıca en çok olan sikkelerdir. Tüm bu sikkelerin arka yüzlerinde; düzensiz dikdörtgen çukur, iki veya üçe bölünmüş kare şekiller ya da basım sırasında stampanın bıraktığı incuslar vardır.⁷⁷

⁷³ Ian Carradice ve Martin Price, s. 16.

⁷⁴ Atlan, s. 13.

⁷⁵ Okçu ve diğerleri, s. 11.

⁷⁶ Atlan, s. 19.

⁷⁷ Okçu ve diğerleri, ss. 11-12.

Tamamiyle yazısız olan Lydia sikkelerinden yalnız bir Trite üzerinde Lydia yazısı ile yazılmış, Lydia kralı Alyattes'in (M.Ö. 615-560) ismi yer almıştır ki bu da ilk sikkelerin Lydialılar tarafından basılmış olduğunu kuvvetlendiren bir husustur.⁷⁸

Nümismatlar bu sikkelerin en eskilerini, üzerinde hiçbir işaret olmayan düz, resimsiz ve çizgisel desenliler; en gelişmişleriniyse aslan figürlüler olarak tanımlamış ve onları son Lydia kralı Kroisos dönemine (M.Ö. 560-546) tarihlenmişlerdir.

Sikkelerin Kroisos dönemine tarihlenmesinin nedeni Arkaik dönemde inşa edilen Efes Artemis tapınağına kral Kroisos'un maddi kaynak sağlaması ve adaklar sunmuş olmasıdır. Bu adaklar, Lydia aslan armalı ve Lydce yazılı sikkeler ile columna caelata denilen kabartmalı sütunlardır. Bu yazılı sütunlar ile Lydia kraliyet arması olan aslan tasvirli sikkelerin tapınakta bulunuşu, Lydia ile Efes Artemis tapınağı arasında çok yakın bir ilişkiyi ortaya koymaktadır.⁷⁹

İlk sikkelerin işlevi hakkında çok şey bilmiyoruz. Sikkenin ilk olarak askerlerin ücretlerini ödemek ya da devlet tarafından ve devlete yapılan standart ödemeler gibi daha geniş bir alanda kullanıldığına ilişkin teoriler, sikkenin karakter ve özelliğine uyumludur.⁸⁰ Yazınsal ve belgesel kanıtların eksik oluşu, ortaya atılan hipotezler arasında bir tercih yapmayı ya da doğruluklarını test etmeyi zorlaştırmaktadır.⁸¹

Sikkenin icadı her ne kadar Lydia Krallığına mal edilse de, ona kimlik ve kullanım alışkanlığı kazandıran, başka bir deyişle model oluşturan İonia bölgesinin kentleri olmuştur. Bu kentler Yunan kültürünün nüfuzu altında gelişmişlerdi. Kısa süre içinde sikke basımı Yunanistan'a, Ege ve Akdeniz'in geniş bir kesimine yayıldı.⁸²

Sonuç olarak; sikkelerin, geçmiş uygarlıkların tarihsel, dinsel, askeri, sosyal ve kültürel yapılarıyla yaşantıları hakkında bizlere ışık tuttuğunu ve sikkeyi bastıran hükümdarın/devletin/toplumun kimliğini yansıttığını söyleyebiliriz.⁸³

2.5. SİKKENİN METALİ

Sikkelerde kullanılan metal genelde altın, gümüş ve bakırdır, gümüşe çoğunlukla bakır karıştırılmıştır, bunlar *billon* olarak tanınır. Saf bakır sikkelerin yanı sıra %85'i bakır olan bakır-kalay alaşımı bronz ve pirinç, orichalkum (1/3'ü çinko,

⁷⁸ Atlan, s. 15.

⁷⁹ Okçu ve diğerleri, s. 12.

⁸⁰ Cook 1958; Kraay 1976: 317-328.

⁸¹ Christopher Howgego, **Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 3.

⁸² Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 6.

⁸³ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 22.

gerisi bakır) sikkeler vardır. Bakır ve alaşımlarının tümü Roma'da *aes* olarak adlandırılmıştır.⁸⁴

Değerli metalden sikke basan kentlerin karşılaştıkları en büyük sorun kuşkusuz hammadde yatakları idi. Antik çağda değerli metal yataklarının işletilmesi sikkenin icadından çok önce başlamıştır. Çünkü altın ve gümüş gibi değerli metal çubuklar ya da külçeler (ingot) ticari alışverişlerde para yerine kullanılıyordu. Sikke icat edildikten sonra bu madenlerden mücevherin yanı sıra büyük ölçüde sikke üretiminde yararlanılmaya başlanmıştır. Bazı kentler değerli metal yataklarına sahipti, bu zenginlikleri nedeniyle de sikke üretimleri çok fazlaydı. Değerli metal yataklarına sahip olmayan kentler ise ithal yoluna gidiyorlardı.⁸⁵

İtibari değer taşıyan bronz sikkeler, gümüşe göre daha sınırlı bir alanda tedavülde bulunurlar. İtibari değere sahip bir sikke, kendi resmi değerini, ancak onu basan idarenin siyasal kontrolünün bulunduğu topraklarda koruyabilir. Bu da, bronzdan basılmış çoğu kent sikkesinin yalnızca basıldığı kentle, belki birkaç komşu kent gibi oldukça dar bir alanda tedavüldeydi. Kuşkusuz krali nitelikli bronz sikkelerin, özellikle büyük merkezi darphanelerde basılmış olanların, daha geniş bir tedavül alanı vardı.⁸⁶

2.6. SİKKE DARBI

Uygarlık alanında önemli gelişmelere yol açan sikkeler bugün olduğu gibi antik çağda da para basmak için tasarlanan darphanelerde üretiliyordu (**Resim 2**).

Darphane, belli bir kentin sikkelerinin üretildiği yer olup, genellikle sikke üzerinde adı yazan kentte bulunurdu. Başlangıçta ufak ve basit bir atölyeden ibaret darphaneler olduğu gibi, Atina'da görülen M.Ö. 5. yüzyıla ait kalın duvarlı, üstü açık bir avlunun etrafında çeşitli büyüklükte odalardan oluşan darphaneler de vardı. Hellenistik ve Roma dönemlerine ait darphaneler ise, peristylli bir avlunun etrafında, dikdörtgen planlı, tek girişli, 2 katlı, çok odalı yapılardan oluşuyordu. Antik çağda sikke basan hemen her kentte bir darphanenin olması söz konusuydu ama bazı kent sikkelerinin komşu bir kentin darphanesinde basıldığı da olurdu. Roma çağında devlet sikkelerinin basıldığı seçilmiş bazı kentlerdeki darphanelerin yanı sıra

⁸⁴ Nezahat Baydur, **Roma Sikkeleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1998, s. 11.

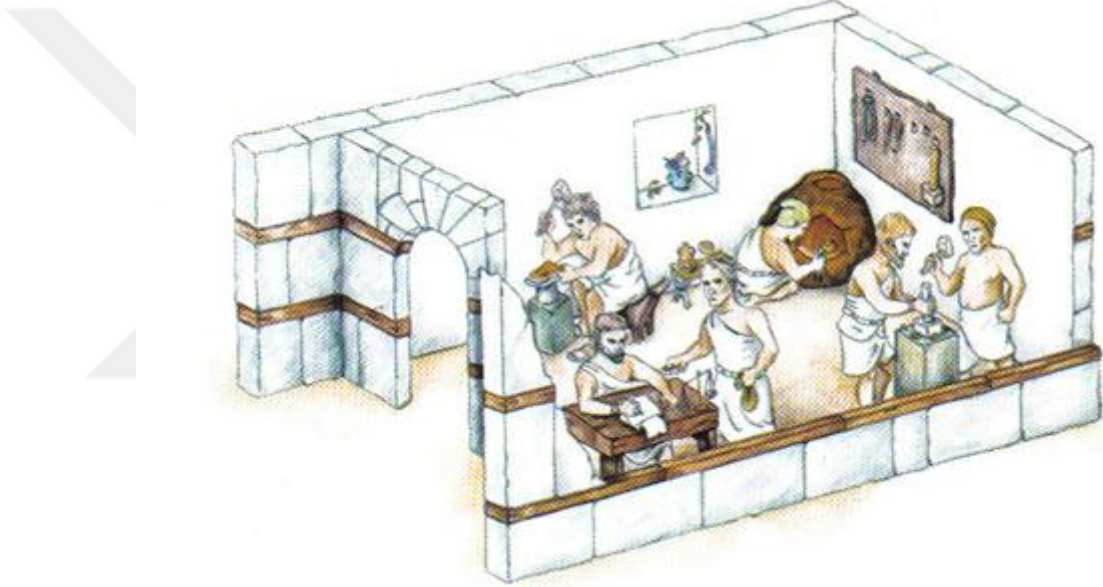
⁸⁵ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, ss. 31–32.

⁸⁶ Otto Mørholm, **Erken Helenistik Çağ Sikkeleri**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 2000 s. 6.

özellikle imparatorluğun doğu eyaletlerinde yerel sikke basan şehir darphaneleri de vardı.⁸⁷

Sikkelerin basıldığı yer olan darphane (argyrokopeion) antik çağda oldukça basit bir atölye idi. Makineleşme olmadığı için herşey el ile yapılıyordu. Eskiçağ'da bir darphanenin içerisinde esas olarak; üzerinde darp işinin yapıldığı bir örs, sikke pulunu ısıtmaya yarayan bir ocak, bu pulları tartmak için kullanılan bir tartı, kalıp hazırlamada kullanılan aletler (hakkak kalemi vb.), ısıtılan pulu örs üzerindeki kalıp üzerine koymak için bir maşa, üst kalıp ıstampası ve çekiç bulunuyordu.⁸⁸

Şekil 2: Temsili Bir Darphane Resmi

Kaynak: Recep Okçu ve diğerleri, **Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2005, s. 17.

Roma'daki darphane, Cumhuriyet dönemi boyunca Capitol tepesindeydi.⁸⁹ Muhtemelen İ.S. 80'de meydana gelen yangından sonra, Flaviuslar döneminde kamu mülkiyetine dönüştürülmüş olan Nero'nun *domus aurea*'sının bulunduğu tarafa taşınmıştı. Yapı kompleksi İ.S. 4. yy. sonlarına kadar darphane olarak faaliyette bulunmuş olmalıydı.⁹⁰

⁸⁷ Okçu ve diğerleri, s. 15.

⁸⁸ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 22, bkz. Çizim 1

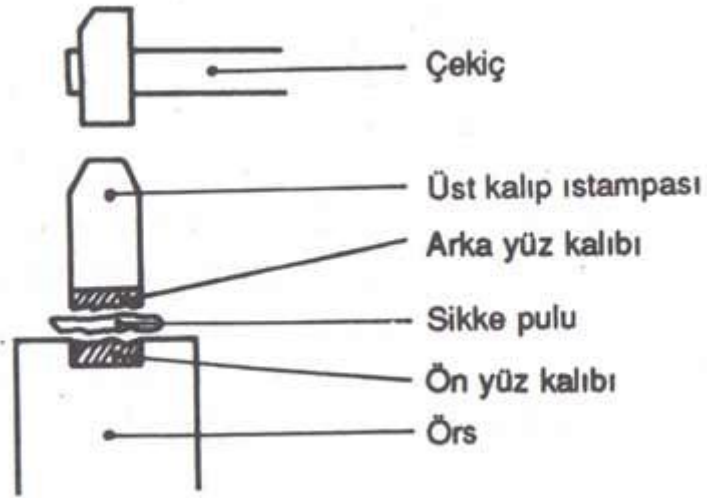
⁸⁹ Roma kentinin ünlü yedi tepesinden (Capitol, Palatine, Aventine, Quirinal, Viminal, Esquiline, Caelian) en yüksek olanı.

⁹⁰ Christopher Howgego, **Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 31.

Bir sikke serisinin ayarına ve ağırlığına karar verildikten sonra sikkenin basılacağı metal pullar döküm tekniğiyle üretiliyordu.⁹¹ Sikke boyutundaki yuvarlak sıg kalıplara dökülen metalden elde edilen sikke pulu, ısıtılarak, örs üzerindeki yuvaya yerleştirilmiş bulunan ön yüz kalıbının üstüne yerleştiriliyor; bu pulun da tam üstünde arka yüzün hak edilmiş olduğu kalıp tutuluyor, bu kalıbın üstüne çekiçle vurularak iki kalıp arasında sıkışan pula kalıplardaki resim, işaret veya yazının çıkması sağlanıyordu. Üzerine çekiçle vurulan üst kalıp (arka yüz) doğal olarak alt kalıba (ön yüz) göre daha çabuk bozuluyor ve daha sık değiştiriliyordu.⁹²

Bazen, daha önce basılmış sikkelerin (ki bunlar tedavülden kalkmış veya başka bir kentin sikkeleri de olabilirdi) üzerindeki tip silinerek, aynı pul üzerine yeni tip basılarak da tedavüle çıkarılıyordu.⁹³ Bu uygulamanın derecesini belirlemek zordur; çünkü iyi bir ikinci darp önceki darbın izlerini tamamen örtecek ve önceki tipten hiçbir iz görünmemesine neden olacaktır. Sonuçta, yalnızca kötü ve alttaki tipi tam olarak örtmeyen ikinci ya da sonraki darplar teşhis edilebilir.⁹⁴

Şekil 3: Sikke Darbı⁹⁵

Kaynak: Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 23.

⁹¹ Otto Mørkholm, s. 13.

⁹² Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 5.

⁹³ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 22.

⁹⁴ Mørkholm, s. 14.

⁹⁵ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 23.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÖNEMLERE GÖRE SİKKE GELİŞİMİ

3.1. ARKAIK DÖNEM (M.Ö. 650-480)

Bu dönemde sikke basan örgütlerin başında Lydia kralları gelir. Grek şehir devletleri ile Pers kralları da onları takip eder. Bütün bu sikkeler devletin özerklik işareti olarak, devlet adına basılırlar.⁹⁶

M.Ö. 650 yılı civarında ilk kez Lydialılar tarafından basılan sikke, kısa bir süre sonra Batı Anadolu'ya, oradan da Yunanistan ve İtalya gibi ülkelere geçerek tüm Akdeniz havzasına yayılmıştır.⁹⁷ Sikkeye asıl kimlik kazandıran Batı Anadolu'daki İonia Bölgesi kentleri, Yunanistan'dan gelenlerce kolonize edilmişler ve bu yüzden de Yunan kültürünün nüfuzu altında gelişmişlerdi.⁹⁸

Çok çeşitli tipleri bulunan sikkelerin en yaygınları Lydia kraliyet armasını temsil eden aslan tasvirililer, en tanınanları ise aslan ve boğa protomlu olanlardı. Bu sikkeler Kroisos öncesinde elektrondan yapılmış, aslan ve boğa birbirlerine sırtı dönük olarak betimlenmişti. Kroisos zamanında (M.Ö. 560-546) ise elektron yerine altın ve gümüşten yapılarak aslan ve boğa karşılıklı olarak gösterilmiş ve aslan boğaya hakim bir duruşta resmedilmiştir. Nümismatlar özel bir anlam içeren bu betimlemeyi "boğanın Phryg krallarının sembolü olması ve Phryglerin Kimmerler'e yenilmesi sonucu Lydia hakimiyetini tanımaları" şeklinde yorumlamıştır.⁹⁹

Kral ailesinin sonuncusu ve en önemlisi olan Kroisos, dünya tarihinde ilk defa iki ayrı madenden yani, altın ve gümüşten sikke bastırmış ve bunların üzerine karşılıklı olarak aslan ve boğanın ön taraflarını koydurmuştur. Bu büyük değişiklikte herhalde Lydia'nın Kroisos zamanında bu sırada yalnız gümüş sikke basan Yunanistan ile olan ekonomik ilişkilerinin artmasının etkisi olmuştur.¹⁰⁰

Bu geleneği Lydia devletini yıkan Persler (M.Ö. 546) ve Lydia hakimiyeti altında bulunan İonia şehirleri de gümüş sikke basarak sürdürmüştür. Ancak Kyzikos ve Phokaia gibi istisnai kentler 5. ve 6. yy.'larda elektron sikke basmaya devam etmiştir.¹⁰¹

⁹⁶ Atlan, s. 17.

⁹⁷ Okçu ve diğerleri, s. 61.

⁹⁸ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 6.

⁹⁹ Okçu ve diğerleri, s. 61.

¹⁰⁰ Atlan, s. 19.

¹⁰¹ Okçu ve diğerleri, s. 62.

M.Ö. 546 yılında Lydia krallığına son veren Persler, bir süre daha Lydia krallığının sikkelerini basmaya ve kullanmaya devam etmişlerdir. Daha sonra üzerinde Pers kralının yer aldığı altın (dareikos) ve gümüş (siglos) sikkelerini basmışlardır.¹⁰² Bu ilk Pers altınları ve gümüşlerinin ön yüzünde Pers kralı beline kadar üst kısmı veya tam olarak yayını gererken tasvir edilmiş, ondan sonra basılanların da kral bir elinde yay, diğerinde hançer veya mızrakla diz kapağı koşusu tarzında gösterilmiştir.¹⁰³

Pers sikkeleri üzerinde görülen tam insan figürü Arkaik dönemde çok az kullanılmıştır. Bu dönemde kullanılan insan figürleri kaba, hareketsiz ve stilize bir şekildedir. Vücudun üst kısmı ve gözler cepheden, bacaklar ve başlar profilden resmedilmiştir. Hayvanlar ise sikkenin üzerinde gösterilebilmek için başları geriye çevrilmiş ve diz çökmüş olarak tasvir edilmiştir.¹⁰⁴

Arkaik dönemde Küçük Asya'da, birden çok şehrin siyasal ve ekonomik nedenlerle biraraya gelmesi sonucu, aynı maksada hizmet etmek üzere oluşan *Birlik Sikkeleri* de basılmıştır. Arkaik dönemde böyle bir birlik Batı Küçük Asya kıyı şehirlerinin idaresi altında bulundukları Pers Krallığına karşı teşekkül etmişti.

Herodot'a göre ayaklanmaya katılan Küçük Asya şehirleri Abydos, Dardanos, Lampsakos, Khios, Klazomenai, Kyme, Samos, Priene, Methymna, Phokaia, Khios, Teos, Erythrai ve Miletos'tur. Müşterek sikkeyi basanlar ise Abydos ile Methymna (Lemnos adası) arasında saydıklarımızdır. Bu sikkeler aynı madenden (elektron), aynı sistemde (Milet), aynı teknik ve aynı stildedirler.

Ön yüzlerinde her şehrin sikke tipi olan arması, arka yüzlerde hepsinde aynı şekilde olan bir quadratum incusum yer almıştır. Amaç ayaklanmaya katılan orduların çok fazla olan para ihtiyacını tek bir sikke ile karşılamaktır.¹⁰⁵

M.Ö. 6. yy.'ın başlarından itibaren sikke basan her şehir, kutsal kabul ettiği bir hayvanı, mitolojik bir figürü veya bir bitki türünü, şehri temsil eden birer arma olarak sikkeler üzerinde göstermiştir. Örneğin Ephesos arı, Miletos yatan aslan, Phokaia fok balığı ve griphon, Erythrai ornementli yıldız, Klazomenai kanatlı yaban domuzu, Samos aslan başı postu ve Khios oturan sphenks'i arma olarak seçmiştir.¹⁰⁶ Sikke resminden amaç, sikkeyi basanı belli etmektir. Bunun için bu resmin durmadan tekrarlanan bir resim, yani arma olması gerekir.¹⁰⁷

¹⁰² Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 8.

¹⁰³ Atlan, s. 21.

¹⁰⁴ Okçu ve diğerleri, s. 62.

¹⁰⁵ Atlan, ss. 22-23.

¹⁰⁶ Okçu ve diğerleri, ss. 62-63.

¹⁰⁷ Atlan, s. 18.

Sikkenin üzerinde basıldığı yörenin, ulusun, şehrin tanrısı veya bitki ve hayvan figürleri bulunur. Sikkenin üzerindeki yazılara “lejand” denir. Lejant, okumak anlamına gelen Latince *legere*’den gelmektedir.¹⁰⁸

Sikke üstünde yer alan yazılar bize aşağıdaki bilgileri verirler:

1. Sikkeyi basan kentin, halkın veya hükümdarın adını,
2. Sikke basımından sorumlu memurun (magistratın) adını,
3. Sikke tipini açıklayıcı bilgiyi,
4. Sikke kalıpcısının adını,
5. Tarih (ancak Hellenistik Çağ’dan itibaren)
6. Birim (daha çok Hellenistik Çağ’dan itibaren ve nadiren)¹⁰⁹

Yazının yer aldığı en erken elektron sikkeler, üzerinde aslan başı ve Lidçe *Valuel* ve *Kalil* lejandlarının yer aldığı Lydia sikkeleri ile üzerinde geyik ve “Ben Phanes’in işaretiyim” lejandı bulunan Halikarnassos, Ephesos veya Phanai adlı bir kente ait sikkelerdir.¹¹⁰

Yazı, bu dönem sikkelerinde çok azdır ve ekseriya tek, iki veya üç harf şeklinde ve şehrin adını gösterirler.¹¹¹ Örneğin Ephesos sikkelerinde önceleri ΕΦ, daha sonra ise ΕΦΕCΙΩΝ görülür.¹¹² Adın genetik hali, daha önce Alyattes ve Phanos sikkelerinde olduğu gibi Ephesos halkının sahipliğini bildirmektedir. Kent adları genelde kısaltılmış halde yazılmıştır ve Roma çağından önce oldukça enderdir.¹¹³

Daha önce de bahsettiğimiz gibi, Ionia Bölgesi’nde sikke darbı M.Ö. 7. yy.’ın son çeyreğinde başlamış olup ilk sikkeler elektrondan basılmıştır. Elektron sikke basan kentler arasında Ephesos, Miletos, Phokaia, Erythrai, Klazomenai, Khios ve Samos’u sayabiliriz.¹¹⁴ İlk sikkelerin elektrondan basılma nedeni Sardes yakınlarındaki Tmolos dağından doğan Paktolos Irmağı’nın (Sart çayı) alüvyonlarında bu madenin doğal halde bulunmasıdır.¹¹⁵

¹⁰⁸ Anadolu Aydınlanma Vakfı, Ferruh Dinçkal, **Sikkenin Doğuşu ve Anadolu Sikkeleri**, http://www.anadoluyaydinlanma.org/Anadolu/anadolu_sikkeleri.pdf, (09.10.2015), s. 3.

¹⁰⁹ Tekin, Eskiçağ’da Para, s. 9.

¹¹⁰ Tekin, Eskiçağ’da Para, s. 8.

¹¹¹ Atlan, s. 19.

¹¹² Tekin, Eskiçağ’da Para, s. 9.

¹¹³ Karwiese, s. 35.

¹¹⁴ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 77.

¹¹⁵ Tekin, Eskiçağ’da Para, s. 7.

Ephesos sikkeleri üzerinde araştırma yapan S. Karwiese, kentin ilk sikkelerini M.Ö. 650 civarında başlatır. Karwiese, Ephesos'un Arkaik dönem sikkelerini altı seri altında ele alır:

- I. Aslan pençeli (M.Ö. 650 – 575/60)
- II. İlk arılar (M.Ö. 7. yy. sonu – 555)
- III. Küçük arılar (M.Ö. 555 – 546)
- IV. Arı – kartal başı (M.Ö. 546 – 525/550)
- V. Değişik (olgun arı) (M.Ö. 6. yy. sonu) (Bordür çerçevesiz ve arının arka ayaklarının ucu çatallı).
- VI. Spiral motifli arı (M.Ö. 546 – 5. yy. başları) (Başının sağ ve sol boşluğunda spiral motifi vardır).¹¹⁶

M.Ö. 7. yy.'ın sonlarında sikke darbına başlamış olan Miletos'un (bugün Milet) elektron staterlerinden birisinin ön yüzünde ise üç incus yer alır. Incuslardan en üsttekinde keçi başı, ortadaki fok, alttakinde yıldız benzeri bir rozet yer almaktadır.

İonia'da sikke darbeden ilk kentlerden biri olan Phokaia'nın M.Ö. 7. yy. sonlarında Phokaia ağırlık sisteminde bastığı elektron sikkelerinin ön yüzünde fok, arka yüzünde iki incus vardır. Ön yüzdeki fok'un altında Θ harfi görülür ki bu, kentin adının ilk harfi olan Φ'nin Phokaia dilindeki karşılığıdır. Phokaia M.Ö. 6. yy.'ın ikinci yarısında bir dizi elektron hekte (staterin altıda biri) basmaya başlamıştır. Bunların arka yüzünde incus, ön yüzünde griphon başı ve fok'un yanı sıra daha çok tanrı başları yer alır.

M.Ö. 6. yy. ortalarına doğru basmaya başladığı gümüş sikkelerinde ön yüzde ya fok, fok başı veya griphon başı, griphon protomu vardır; arka yüzde dörde bölünmüş bir kare incus bulunur. M.Ö. 6. yy.'ın ikinci yarısında hekte ve ufak birimlerin darbinda gözle görülür bir artış vardır. Bunların ön yüzlerinde önceleri kartal başı, griphon başı, fok, aslan başı, koç başı gibi hayvan tipleri; daha sonra ise bu tiplerin yanı sıra tanrı ve tanrıça başları görülmeye başlar.

Geleneğe göre Girtililer tarafından kurulan Erythrai (bugün Ildırı), Atinalı kral Kodros'un oğlu Kropos önderliğindeki İonialı kolonistlerce iskan edilmişti. M.Ö. 5. yy.'da Attika-Delos Deniz Birliği üyesi olarak birliğe ödediği 7 talantonluk vergi İonia kentleri içinde en yüksek tutarlardan biridir. M.Ö. 412'de Birlik'ten ayrılmıştır. M.Ö. 7. yy. sonlarına ya da 6. yy. başına tarihlenen ve ön yüzlerinde yıldız benzeri çiçek

¹¹⁶ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, ss. 77-78.

betiminin yer aldığı elektron sikkeler (çoğu yarım stater) Erythrai'a atfedilmektedir. Sikkelerin arka yüzünde incus vardır.

Klazomenai'in M.Ö. 6. yy.'da bastığı elektron sikkelerinin ön yüzünde kanatlı yaban domuzu, arka yüzünde dört parçalı kare incus yer alır. M.Ö. 6. ve 5. yy.'da bastığı gümüş sikkelerinin ön yüzünde yine kanatlı yabandomuzu betimi vardır.

M.Ö. 6. yy.'ın ikinci yarısında gümüş sikke basmaya başlayan Teos, Aigina ağırlık ölçüsünü kullanıyordu. Kent; drahmi, tribol ve trihemiobol basmıştır. Sikkelerin ön yüzünde oturan bir griphon, arka yüzünde kare incus vardır. İlk sikkelerinde yazı yoktur, fakat giderek ön yüzde THION yazısı görülmeye başlar.

Burada, Ionia bölgesine dâhil olan iki adadan söz etmemiz yerinde olacaktır. Khios (Sakız) ve Samos (Sisam) :

Homeros döneminden beri bir edebiyat geleneği olan taş ve metal işçiliğinde ustalar yetiştiren okullara sahip Khios, M.Ö. 6. yy. ortalarından itibaren hem elektron staterler hem de gümüş didrahmler basmaya başlamıştır. Sikkelerin ön yüzlerinde kentin arması olan oturan sphenks (bazen önünde bir amphora ile), arka yüzlerinde bazen dörde bölünmüş kare incus yer alır. Sphenks, M.Ö. 3. yy.'a değin sikke tipi olarak kullanılmıştır. Elektron sikkelerini Miletos sisteminde basmasına karşılık, gümüş sikkelerini Khios sisteminde (2 drahmi = 7.80 g) basmıştır.

Samos'un M.Ö. 6. yy.'daki sikkelerinin çoğu elektrondandır, fakat gümüş sikkeler de basmıştır. Sikkelerin ön yüz tipi aslan başı postudur, arka yüzde ise biri dikdörtgen, diğeri kare iki incus vardır. Bazen ön yüz tipi olarak boğa protomu da kullanılmıştır.¹¹⁷

Bazen sikke tipinin, sikkeyi basan kentin adını çağrıştırdığı ya da aynı anlama geldiği görülmektedir. Örneğin eski Yunanca'ya yerel Anadolu dilinden geçen "side" sözcüğü nar demektir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Selinus kenti sikkelerindeki yaban maydanozu (selinon), Rhodos sikkelerindeki gül (Rodon / rodon) Phokaia sikkelerindeki fok balığı (phoke), Melos sikkelerindeki elma (melon), Trapezos sikkerindeki masa (trapeza), Astakos sikkelerindeki ıstakoz (astakos) tipleri adeta kentlerinin adını söylemektedir. Bu nedenle bu tür sikke tiplerine "konuşan tip" denir.¹¹⁸ Sonraları bazı şehirlerde sikkenin bir taraf veya iki taraf resmi mütemadiyen değiştirilince, arma bu resimlerin yanında sembol olarak yer almaya başlamıştır.¹¹⁹

¹¹⁷ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, ss. 79-85.

¹¹⁸ Tekin, Eskiçağ'da Para, ss. 9-10.

¹¹⁹ Atlan, s. 18.

3.2. KLASİK DÖNEM (M.Ö. 480-330)

Bu devrin başlıca özelliklerinden birisi Arkaik dönemde sikke basmış olan bölgenin genişlemiş olmasıdır. Böylece bir taraftan Batı Küçük Asya'da evvelce sikke basan şehirlere yenileri eklenmiş, diğer taraftan Anadolu'nun kuzey kıyıları (Trapezos, Amissos) ile Kırım yarımadası (Pantikapaion) ve güney kıyıları (Pamphylia ve Kilikia) ile Fenike'de birçok şehir (Sidon, Tyros) ve kral sikke basmaya başlamıştır.

Neticede Küçük Asya'da sikke basan şehirlerin sayısı 48'den 118'e yükselmiştir. Durum Yunanistan'da da aynıdır ve Arkaik dönemde 41 olan şehir sayısı 157'ye çıkmıştır.¹²⁰

Betimlemelerde Arkaik dönemdeki hareketsiz, katı üslubun yerini daha canlı ve gerçeğe uygun tasvirler almıştır. İnsan ve hayvan figürleri doğal hallerinde olduğu gibi gösterilmeye çalışılmış, oranlar sistemine uyum sağlanmıştır. Sikke tiplerinde de çeşitlilik artmış, Arkaik dönemdeki şehir armalarının yanında bu dönemde tanrı başları ve tanrı sembolleri ön plana çıkmıştır. Tanrı ve tanrıça başları sikkelerin ön yüzünde gösterilmiş, arka yüze ise kare incus içerisine tanrı sembolleri konmuştur.¹²¹

Arkaik devrin bitip klasik devrin başladığı ve bu sebepten bazen o, bazen de bu dönemde ele alınan Grek nümismatiğinde pek nadir görülen bir olayın cereyan ettiğini ve tarihi olayları işaret eden sikkelerin basıldığını da görüyoruz ki bu, eski sikke tiplerine bazı semboller ilave edilerek yapılmaktadır.¹²² Örneğin Salamis Deniz Savaşı'nı (M.Ö. 480) Perslere karşı kazanan Atina, savaştan sonra bastığı sikkeler üzerinde bu zaferi Athena'nın miğferinde zeytin yapraklarıyla, Syrakusa kenti ise Kartacalılara karşı kazandığı Himera Zaferi'ni (M.Ö. 480) Arethusa'nın başında zeytin yaprağı çelengi ile simgeleştirmiştir.

Arkaik dönemin sonlarında ortaya çıkan kısaltılmış şehir adlarının yazımı bu dönemde de devam etmiş, zaman zaman da şehir adının tamamı yazılmıştır.¹²³ Ephesos'un M.Ö. 5. yy.'ın ortalarından itibaren bastığı gümüş drahmilerinin ön yüzlerinde yine arı yer almaktadır; arka yüzde kare incus vardır. Ephesos sikkelerinin ön yüzünde önceleri ethnikonun ilk harfleri ΕΦ ve giderek tamamı olan ΕΦΕΣΙΩΝ görülmeye başlar.

¹²⁰ Atlan, s. 31.

¹²¹ Okçu ve diğerleri, s. 67.

¹²² Atlan, s. 35.

¹²³ Okçu ve diğerleri, s. 67.

M.Ö. 4. yy.'da çok sayıda bastığı ve Rhodos ağırlık sisteminde olan gümüş tetradrahmilerinin ön yüzünde arı tipi sürdürülmesine karşın, arka yüzünde incus yerine başı geriye dönük geyik protomu ve bir palmiye ağacı yer alır. Arka yüzde görülen isimler magistratlara aittirler.¹²⁴

Bu basım yüz yıldan fazla bir süreyi kapsadığından sikkelerde görülen “görevli” adlarının bir yıllık memurlara ait olmadığı ortadadır. Yılda üç ya da dört görevlinin birlikte görev yapması olasılığının dışında başka bir şey de akla gelmektedir: Darphanelerin tapınaklarda bulunması nedeniyle bu isimleri belki görevli olan rahiplere bağlayabilmekteyiz.¹²⁵

Antik dünya'nın Sardes ve Efes'ten sonra sikke basan en eski kenti olarak da bilinen Miletos'un, gümüşten bastığı M.Ö. 480-350 yıllarına ait Klasik Çağ sikkelerinin ön yüzünde tanrı Apollon başı, arka yüzde başını geriye çevirmiş yürüyen aslan figürü; bazen de ön yüzde aslan başı, arka yüzde ornementli yıldız motifi işlenmiş, kentin adı MI kısaltması ile gösterilmiştir.¹²⁶

Phokaia sikkelerinde görülen fok (Φωκη/phoke), kentin adı ile özdeştir, dolayısıyla burada “konuşan tip” sözkonusudur. Küçük Asya'daki birçok kent M.Ö. 6. yy.ın ikinci yarısında elektron sikke darbını bırakarak gümüş sikke darbına geçmesine rağmen Phokaia, M.Ö. 5. ve 4. yüzyılda da gümüş sikkelerinin yanı sıra elektron sikke darbeden birkaç kentten biridir.

Erythrai, M.Ö. yaklaşık 500 civarında gümüş sikke darbına başlamıştır. Bunların ön yüzünde çıplak bir adam bazen atın üzerinde, bazen de atın yanında dizginleri tutarken gösterilmiştir. Sikkelerin arka yüzünde yer alan kare incusun içi bazen dörde bölünmüş, bazen de çiçek motifi ile doldurulmuştur. Kentin adı EPY veya EPYΘ şeklinde kısaltılmıştır.

Klazomenai'nin M.Ö. 4. yy.'da Attika ağırlığında bastığı gümüş tetradrahmilerinde arka yüzde ΚΛΑ veya ΚΛΑ Ι Ο şeklinde kent adının kısaltmaları görülür. Bu tetradrahmilerin ön yüzünde cepheden Apollon başı, arka yüzünde ise bir kuğu kuşu yer alır. Magistrat adları da yine arka yüzdedir. Kent, bu dönemde Apollon başı/ kuğu tipli altın sikke de basmıştır. M.Ö. 4. yy. bronz sikkelerinde ise ön yüzde Athena başı, arka yüzde koç veya koç başı vardır.

Daha önce, sikkeler üzerinde sikke kalıpçılarının adlarının da yer aldığı bazı örnekler görülmüştür.¹²⁷ Klazomenai'de M.Ö. 380'de basılan dört drahmiliklerde,

¹²⁴ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 78.

¹²⁵ Karwiese, ss. 49-50.

¹²⁶ Okçu ve diğerleri, s. 71.

¹²⁷ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, ss. 80-82.

Büyük Yunanistan'ın kesin etkisinin sezildiği bir Apollon başı görülmektedir. Sol yanda okunan SOLON ismi, yine sikke kalıpcısının imzasıdır.¹²⁸

Ephesos'un kuzeybatısında yer alan Kolophon, M.Ö. 5. yy. başında sikke basmaya başlamıştır. Kentin asıl sikkesi drahmi olup, ön yüzde Apollon başı, arka yüzde kare incus vardır. M.Ö. 480-470'lerden itibaren ön yüzdeki Apollon başının çevresinde ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ yazısı (ethnikonu) ve arka yüzdeki kare incusun içinde de ön yüzdeki Apollon başı ile ilişkili olarak bir lir yer almaya başlar.¹²⁹ Bu ana betimler dışında tanrı Apollon'un bir başka atribüsü tripod ile kent için önemli olan at ve süvari tasvirlerine de yer verilmiştir.¹³⁰

Khios sikkelerinde M.Ö. 5. yy. ortalarından itibaren amphoranın yukarısında bir üzüm salkımı betimlenmeye başlanır. M.Ö. 5. yy. sonlarına tarihlenen tetradrahmilerinin ön yüzünde sphenks tipi devam ederken, bazı emisyonların arka yüzünde dörde bölünmüş kare incusun içinde magistrat adı görülür.

Samos'un M.Ö. 5. yy.'da bastığı gümüş tetradrahmilerinin ön yüzünde yine aslan başı postu, arka yüzünde ise incus içinde boğa protomu veya savaş gemisi pruvası yer alır. Bu serinin geç örneklerinde arka yüzde ΣΑ harfleri ve çeşitli darplarda değişen bir sembol görülür.

Samos, M.Ö. 4. yy.'ın başlarında bir birliğin üyesi olarak da sikkeler basmıştır. Bu sikkelerin ön yüzünde iki yılanla boğuşan çocuk Herakles ve ΣΥΝ harfleri, arka yüzde aslan başı postu ve kentin adına işaret eden ΣΑ harfleri vardır. ΣΥΝ; (ΣΥΝΜΑΧΩΝ = müttefiklerin veya ΣΥΝΜΑΧΙΚΟΝ = müttefiklerin sikkesi) bu sikkelerin ittifaka üye olan kentlerce basıldığını gösterir.¹³¹

Bu tip genelde M.Ö. 394'te yapılan deniz savaşına bağlanmıştır. O zaman Atinalılar, Spartalılar Knidos'da yenmişlerdi. Ama üç drahmi değerindeki sikkelerin basılması için gereken paranın yani gümüşün nereden geldiği açıklığa kavuşmamıştır.¹³²

Klasik dönemde, eski devrin sikke basan örgütlerine yenileri eklenmiş ve böylece Pers kralının Küçük Asya'daki satrapları da sikke basmaya başlamışlardır. Altın, gümüş ve bakırdan olan bu sikkelerin ilki, 413-395 arasında Sardes satrapı olan Thissaphernes tarafından basılmıştır. 1947'de eski Laranda (Karaman) şehrinde bulunmuş bir defineye ait olan bu sikkenin ön yüzünde satrap'ın portresi yer almış, arka yüzü Atina tetradrahmileri tarzında işlenmiştir. Yaşayan bir kimsenin

¹²⁸ Karwiese, s. 51.

¹²⁹ Tekin, Antik Nüsmatik ve Anadolu, ss. 83-84.

¹³⁰ Okçu ve diğerleri, s. 71.

¹³¹ Tekin, Antik Nüsmatik ve Anadolu, s. 85.

¹³² Karwiese, s. 48.

sikkeler üzerinde tasvir edilmiş ilk örneğini veren bu sikke üniktir ve British Museum'da bulunmaktadır.¹³³

3.3. Hellenistik Dönem (M.Ö. 330-30)

Hellenistik Dönemin başladığı M.Ö. 4. yy.'ın ikinci yarısında Büyük İskender (III. Aleksandros), Perslerin bir önceki yüzyılda Yunan dünyasına karşı yaptıkları saldırıların ve verdikleri zararın öcünü almak için Perslere karşı büyük bir sefer düzenlemiştir. Makedonya'dan yola çıkıp, Anadolu üzerinden Pers topraklarına girmiş ve Persleri büyük bir yenilgiye uğratmıştır.¹³⁴

Doğulu toplumlar tarafından Büyük İskender olarak adlandırılan III. Aleksandros'un Pers hâkimiyetine son vermesi ile başlayan bu dönemde, imparatorluğun her tarafında geçerli olacak yeni bir sikke tipi yaratılmaya çalışılmıştır.¹³⁵

İskender ile birlikte antik dünyada tamamen yeni bir dönem başlamıştır. Kendisine bir tanrı gözüyle bakılan İskender, böylece yeni bir kral tipi yaratmıştır. Onun sikkelerinin ön yüzünde görülen Herakles başı, yavaş yavaş İskender'in yüz çizgilerini almıştır. İskender'in bastırdığı *Aleksandreios* olarak adlandırılan tetradrahmonların arka yüzünde tahtta oturan ve elinde bir kartal tutan Zeus vardır.¹³⁶

İskender sikkelerinde oturan Zeus betiminin dışında, zafer tanrıçası Nike figürü, özellikle Makedonya baskılarında ise sadak ve Herakles'in budaklı sopası da yaygın betimlemelerdir.¹³⁷

Büyük İskender'in Anadolu'daki ilk darphanesi olasılıkla Tarsos idi. Birim ise esas olarak tetradrahmi ve drahmidir. Giderek sikkelerinde "kral" (basileus) unvanını da kullanır. Bu unvan ölümünden sonra da pek çok kral tarafından kullanılacaktır.¹³⁸

Klasik çağa göre bu dönemde resimlerin konturları sertleşmiş, yüksek kabartmalar incelmıştır. Bu dönemde krallık sikkelerinin yanında şehir sikkelerinin basımına da devam edilmiş ve sikke basan şehir sayısı bir önceki çağa oranla daha da artmıştır.¹³⁹ Çünkü İskender'in Doğu'ya yaptığı sefer neticesinde Grek kültürü ile birlikte sikke basma sanatı da yeni ülkelere götürülmüş ve böylece Suriye ve ondan

¹³³ Atlan, s. 32.

¹³⁴ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 10.

¹³⁵ Okçu ve diğerleri, s. 77.

¹³⁶ Karwiese, s. 55.

¹³⁷ Okçu ve diğerleri, s. 77.

¹³⁸ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 10.

¹³⁹ Okçu ve diğerleri, s. 78.

ayrılarak bağımsız krallıklar haline gelmiş olan *Part* ve *Hint-Baktria* devletleri ile Küçük Asya'da *Pergamon*, *Kappadokia*, *Pontos*, *Galatia* ve *Bithynia* krallıkları sikke basan bölgeler arasına katılmışlardır.¹⁴⁰

Hellenistik Dönem şehir sikkelerinde, ön yüzde eskisi gibi kentin simgesi, arka yüzde de ona eklenen bir işaret bulunmaktadır. Ön yüzünde bir atlının, arka yüzünde de tos vuran bir boğanın görüldüğü bir sikkede, arka yüzdeki tipin üstünde yer alan MAGNETON ve kesimdeki DIONYSIOS DEMETRIOU yazıları bu tipin Menderes Magnesiası'nda basıldığını göstermektedir. Arka yüzdeki resim, bir menderes dairesi içinde bulunduğu için, Spylos'daki Magnesia (Manisa) ile ilgisi olmayıp aynı adı taşıyan Menderes nehri kıyısındaki Magnesia olduğuna işaret etmektedir. Kesimde, Dionysos oğlu Demetrios yazısı okunmaktadır; bu kişinin bir belediye memuru mu yoksa Magnesia Artemision'undaki darphanede görevli bir rahip mi olduğu kesin olarak bilinmemektedir.¹⁴¹

Bu şehir sikkelerinin ön yüzünde tanrı ve kralların yanında hayvan figürleri, bitkiler, aletler ve şehir simgelerine önceden olduğu gibi yer verilmiştir. Arka yüzde ise asıl betim, noktalı bordür ve yapraklardan oluşan çelenklerle çevrelenmiştir. Bazen de bu ana motife bir işaret eklenerek o şehrin coğrafi konumu belirlenmiştir.¹⁴²

Bu devrin sikke basan örgütleri başında İskender'in ölümü ile ona ait topraklar üzerinde teşekkül eden devletlerin başındaki krallar gelir.¹⁴³ İskender'in çok genç yaşta ölümü (M.Ö. 323), kurduğu imparatorluğun dört generali arasında paylaşımına yol açmıştır. Diadokhoi (halefler) olarak adlandırılan generallerden Ptolemaios Mısır'ın, Seleukos Suriye'nin, Antigonos Trakya'nın, Lysimakhos Küçük Asya'nın hâkimi olmuştur. Ancak bu generaller, kısa bir süre sonra paylaştıkları bölgelerde krallıklarını ilan ederek kendi aralarında savaşımaya başlamış, bunlardan Lysimakhos M.Ö. 305 yılında Ipsos'ta (Çay-Afyon) yapılan savaşta Antigonos'u yenerek Küçük Asya ile birlikte Trakya'yı da eline geçirmiştir. İskender'den sonra oluşan bu yeni dönem tarihte Hellenistik Dönem Krallıkları olarak adlandırılmıştır.¹⁴⁴

Krallar her madenden bastırdıkları sikkeleri üzerine başlangıçta olmasa bile sonradan (306'dan itibaren) kendi portrelerini ve isimlerini koymuşlar,¹⁴⁵ Trakya kralı

¹⁴⁰ Atlan, s. 42.

¹⁴¹ Karwiese, ss. 59-60.

¹⁴² Okçu ve diğerleri, s. 79.

¹⁴³ Atlan, s. 43.

¹⁴⁴ Okçu ve diğerleri, s. 78.

¹⁴⁵ Atlan, s. 44.

Lysimakhos ise adeta krallığının meşruluğunu göstermek için Herakles olarak resmedilmiş İskender başını kullanmaya devam etmiştir.¹⁴⁶

Kral sikkelerinin arka yüzlerinde ise hep oturan veya ayakta duran tanrıların resimleri tasvir edilmiştir. Bunu ilk defa Büyük İskender kendi sikkeleri üzerinde yapmış, diğer krallar da onu takip etmiştir.¹⁴⁷

M.Ö. 2. yy.'da Pergamon'da kurulan Attaloslar krallığına bağlı şehirlerde, özel birlik basımına başlanmıştır. Kistophoros olarak adlandırılan üç drahmi değerindeki bu sikkelerin ön yüzünde sarmaşık çelengi içinde sihirli bir sepet resmedilmiştir. Bu resim, basımın Dionysos'a bağlı olduğunu göstermektedir. Arka yüzünde ise bir sadak etrafında birbirine sarılan iki yılan betimlenmiştir. Sol boşlukta şehir ismi kısaltılmış halde, sağ boşlukta şehir ile ilgili bir simge vardır. Yılan başlarının arasında ise ilk önce işaretler, daha sonra da rakamlar görülmektedir. Bu rakamlar bize basım yılını göstererek tam bir tarihleme olanağı sağlamaktadır. Bu sikkeleri M.Ö. 133'ten itibaren, yıllara verilen bu sayılar yardımıyla tarihlendirmek mümkündür.¹⁴⁸ Ephesos ve Pergamon'dan Tralles'e kadar bütün Ege bölgesindeki krallıklarda bu sikkeler geçerli olmuştur.¹⁴⁹

Tarihi sikkelere yani herhangi bir tarihi olayı kendisine mevzu seçmiş sikkelere bu dönemde de az rastlanır. Buna örnek olarak yine İskender'e ait sikkelerden birini ele alabiliriz: İskender'in Hint seferinden dönmesinden sonra, belki de 324 senesinde Babil'de basılmış ve ordunun büyüklerine hatıra olarak dağıtılmış olan *Dekadrahmi*'ler üzerinde İskender'in Kuzey Hindistan'da yerli bir kral olan *Poros*'a karşı yaptığı muharebe gösterilmekte ve atı üzerinde İskender, fil üzerinde sürücüsü ile birlikte kaçmakta olan kralı takip etmektedir.¹⁵⁰

Şehir isimleri genellikle kısaltma değil açık olarak yazılmış, magistrat adları çoğalmıştır. Yazılar, resmin sağında ve solunda yukarıdan aşağıya veya yatay olarak iki satır halinde yazılmıştır. Ancak Mısır'daki Ptolemaioslar, sikkelerinde yazı, resmin çevresinde sikke yuvarlağına uygun biçimde yazılmıştır. Bu şekilde yazılım Mısır'dan Roma'ya, oradan Avrupa'ya geçerek uzun tarihsel süreç içerisinde günümüze kadar ulaşmıştır.¹⁵¹

Roma'nın İtalya'nın merkezinde bir şehir devleti iken yavaş yavaş genişleyerek bütün İtalya'yı kendi idaresi altına alması, daha sonra İtalya dışında

¹⁴⁶ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 11.

¹⁴⁷ Atlan, s. 47.

¹⁴⁸ Karwiese, ss. 63-64.

¹⁴⁹ Okçu ve diğerleri, s. 79.

¹⁵⁰ Atlan, ss. 47-48.

¹⁵¹ Okçu ve diğerleri, ss. 79-80.

Akdeniz çevresindeki Hellenistik dönem krallıklarını da birer birer zaptederek eski çağların en büyük imparatorluklarından birisini kurması bu devre rastlar. M.Ö. 30 senesi Hellenistik devrin kapandığı ve Roma imparatorluk devrinin başladığı tarihtir.¹⁵²

Başlangıçta pek büyük bir fark görülme de (çünkü Roma sikkelerinin başlangıcı ve ondan sonraki gelişimi de uzun zaman Yunan etkisi altında kaldı), Roma imparatorluğu döneminden itibaren büyük farklar gözlemlenmektedir.¹⁵³

3.4. ROMA DÖNEMİ

3.4.1. Roma Cumhuriyet Dönemi (M.Ö. 289-30)

Roma'nın geleneksel kuruluş tarihi M.Ö. 753'tür. Fakat ilk sikkelerini M.Ö. 3. yy.'ın başlarında, yani bu tarihten yaklaşık 450 yıl sonra basmaya başlamıştır. Oysa İtalya'nın güneyindeki Yunan koloni kentleri daha M.Ö. 6. yy.'ın ikinci yarısında kendi sikkelerini basmaya başlamışlardı.¹⁵⁴

Hellenistik dönem içerisinde incelenen bu dönem sikkelerinin başlangıç tarihi henüz kesinlik kazanmamıştır. İlk sikkenin Roma'nın Orta İtalya hâkimiyetini gerçekleştirdiği M.Ö. 289 yılında tedavüle çıktığı kabul edilir.¹⁵⁵ Roma'da esas sikkeler basılmadan önce sadece maden ağırlıkları para olarak kullanılmıştır. Örneğin M.Ö. 3. yy.'ın başında fil tasvirli dökme bir ağırlık külçesi, Roma'nın dış ilişkilerindeki en büyük sorununa yani Kartaca savaşına göndermede bulunmaktadır.

Bu tür külçe, Latince aes signatum "işaretlenmiş bronz" olarak adlandırılmıştır.¹⁵⁶ Bunlar dökme tekniğiyle yapılmış olup, üzerlerinde çeşitli tipler yer almaktaydı. Bazı örneklerde ise ROMANOM (Romalıların) yazısı vardır.¹⁵⁷ Bu külçelerden önce "aes rude" denen külçeye benzer ham bronz ağırlıklar, ilkel para olarak kullanılmıştı.¹⁵⁸

Roma, M.Ö. 3. yy. içinde iki önemli tehlike ile karşı karşıya kalmıştır. Önce Yunanistan'daki Epiros'tan gelen Pyrrhos, İtalya'da bir başarı elde edemeyince yurduna dönmüş, ikincisinde ise uzun süren savaşlardan sonra Roma, Kartacalıları yenilgiye uğratarak Batı Akdeniz'in egemeni olmuştur.¹⁵⁹

¹⁵² Atlan, s. 52.

¹⁵³ Karwiese, s. 66.

¹⁵⁴ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 12.

¹⁵⁵ Okçu ve diğerleri, s. 87.

¹⁵⁶ Karwiese, ss. 68-69.

¹⁵⁷ Tekin, s. 12.

¹⁵⁸ Karwiese, s. 69.

¹⁵⁹ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 12.

M.Ö. 241 yılında I. Kartaca Savaşı'ndan sonra basılan quadrigalı sikkeler, Sicilya'da Syrakusa kentinde daha önce kullanılan aynı tip sikkelerden esinlenerek yapılmıştır. Bu sikkelerin ön yüzünde tanrı Ianus'un doğuya ve batıya bakar durumda çift yüzlü başı, arka yüzünde quadriga süren Iupiter betimlemesi vardır.¹⁶⁰ Kesimde ROMA yazısıyla darphane belirtilmiştir.¹⁶¹ Bu sikkelere dört atla çekilen araba tasvirinden dolayı *quadrigatus* adı verilir.

Ianus tasviri Roma için önemli bir simgedir. Zira Ianus tapınağının kapılarının açılması Roma'nın dünya ile savaşa başlaması anlamını taşır. Bu savaşların çoğunda da Roma galip çıkmış, Cumhuriyet ile yönetilen küçük bir kent devleti, Hellenistik dönem krallıkları ile savaşarak zamanla büyük bir imparatorluğa dönüşmüştür.¹⁶²

M.Ö. 3. yy.'ın sonuna doğru çıkarılan basımlar, Roma'nın zaferlerini ortaya koymaktadır.¹⁶³ M.Ö. 200-197 yılları arasında II. Makedonya Savaşı'nın kazanılmasından sonra ise Victorialı sikkeler görülür. Bu sikkelerin ön yüzünde Victoria'nın taçlandığı ganimet, Victoria tarafından kullanılan biga veya quadriga yer alır. Bu egemen sikke tipleri dışında gemi pruvallı, dioskur tasvirli, at başlı ve süvari figürlü sikkeler dönemin diğer yaygın tipleridir.¹⁶⁴

Bunların dışında bu kez yine döküm tekniğiyle yapılan iri bronz sikkeler vardır. M.Ö. 3. yy. başlarında tedavüle çıkan ve Aes Grave adı verilen bu sikkelerin tiplerinde ve birimlerinde önceleri farklılıklar olduysa da daha sonra yapılan düzenleme ile tipler ve birimler belli bir sisteme sokulmuştur.

Roma'nın esas gümüş sikkesi ise M.Ö. 3. yy.'ın son çeyreğinde tedavüle girmiş olan *denarius*'tur.¹⁶⁵ M.Ö. 213'te ilk kez basılan ve 400 yıl kadar yerini koruyan denarius'un ön yüzünde tanrıça Roma'nın başı ve onluk değerini gösteren X rakamı bulunmaktadır. Etrüsk sikkelerinde var olan bu gelenek, Roma sikkelerine de geçmiş ancak sürekli olmamıştır. Arka yüzde ata binen Dioskurlar ve kesimde ayrı bir levha içinde ROMA yazıtı yer almaktadır.¹⁶⁶

Roma'da ilk darphane M.Ö. 289 yılında Kapitol'de Iuno Moneta tapınağının yanında açılmıştır. M.Ö. 46 yılında basılan bir sikke üzerinde tanrıça Iuno Moneta başı ve MONETA yazıtı görülür.¹⁶⁷ Iuno Moneta, nümismatik bilimi için çok

¹⁶⁰ Okçu ve diğerleri, s. 87.

¹⁶¹ Karwiese, s. 70.

¹⁶² Okçu ve diğerleri, s. 87.

¹⁶³ Karwiese, s. 70.

¹⁶⁴ Okçu ve diğerleri, s. 87.

¹⁶⁵ Tekin, Eskiçağ'da Para, ss. 12-13.

¹⁶⁶ Karwiese, ss. 70-71.

¹⁶⁷ Okçu ve diğerleri, s. 88.

önemlidir. Bu ad Latince “uyandırmak”, “ikaz etmek” anlamına gelen *monere* fiilinden üretilmiş olduğundan sikkelerle hiçbir ilgisi yokmuş gibi görünmektedir. Ancak, Roma darphanesinin Moneta tapınağında yer almasından ötürü orada basılan tüm sikkelere tanrıçanın adı verilmiştir. Bu nedenle birçok dilde para anlamında moneta’dan türetilmiş sözcükler kullanılmaktadır. Örneğin İngilizce’de money, Fransızca’da monnaie, İtalyanca’da moneta ve Almanca’da münze (ve hırsız anlamında moneten).¹⁶⁸

Roma’da Cumhuriyet döneminde yıllık devlet bütçesi ve para basımı senatonun kontrolü altındaydı. Sikke basımından fiilen sorumlu memurlar ise üç kişiden oluşmaktaydı. Bu memuriyet “*tresviri auro argento aere flando feriundo*” (IIIVIRI AAAFF) olarak adlandırılıyordu. Yani, “altın, gümüş ve bronz sikke dökme ve basmadan sorumlu üçlü komisyon”.¹⁶⁹

Sikke basımından sorumlu olan memurlar M.Ö. 2. yy.’da, önce sembol ve monogram kullanmış, daha sonra ise sikkeler üzerine adlarını açıkça yazdırmışlardır.¹⁷⁰ Eski Romalılar çıkardıkları sikkelere, bugünkü Maliye Bakanlığına denk düşen bu makamda bulunan görevlilerin adlarını koyarak tarih vermişlerdir. Elimizdeki listelere göre biz de, quaestor, konsül ya da başka bir makamda bulunan kişiler yolu ile sikkenin hangi yılda basıldığını saptayabilmekteyiz.¹⁷¹

Roma’nın esas ve yegâne altın sikkesi ise *aureus* adını taşıyordu. Ancak Caesar döneminden itibaren düzenli olarak basılmaya başlanmıştır. Daha önce önemli olaylar nedeniyle yalnızca birkaç kez basılmıştı.¹⁷² Roma’da sikkeler genellikle gümüşten basılmıştır. Altın sikke basımı nadir bir olaydır. Bunu ilk defa Caesar, M.Ö. 49 yılında Galya’dan Roma’ya geldiğinde başlatmıştır.¹⁷³

Caesar tarafından M.Ö. 49/8’de bastırılan bir aureusa genç Iulia’nın kökeninin Venüs’e uzandığını belirtmek amacıyla tanrıçanın çok canlı bir portresi konulmuştur. Arka yüzde ise ünlü fatih’in kazandığı zaferlere işaret eden bir panoplia ve komutanın adı görülmektedir.¹⁷⁴

Iulius Caesar, Roma sikkeleri üzerine yaşarken portresini koyduran ilk kişidir. Bu hak ona M.Ö. 44 yılında senatodan çıkartılan bir kararla verilmiştir. Bu yarı krali imtiyazdan sonra portre tasviri sikkeler üzerinde sürekli olarak yer almıştır.¹⁷⁵

¹⁶⁸ Karwiese, s. 74.

¹⁶⁹ Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 15.

¹⁷⁰ Okçu ve diğerleri, s. 88.

¹⁷¹ Karwiese, s. 72.

¹⁷² Tekin, Antik Nümismatik ve Anadolu, s. 14.

¹⁷³ Okçu ve diğerleri, s. 88.

¹⁷⁴ Karwiese, s. 72.

¹⁷⁵ Okçu ve diğerleri, s. 88.

Caesar'ın katili Brutus, imparator olduğu sırada, portresinin yer aldığı bir aureus bastırmıştır. Kalıpçıların bu portreleri ne büyük bir gerçekçilikle işledikleri, bu sikkeye bakıldığında anlaşılmaktadır. Roma Cumhuriyet Dönemi portreleri, doğallıkları ve çok az idealize edilmiş olmalarıyla ayırt edilirler.

M.Ö. 40' tan az önce Sicilya'da, Pompeius'un oğlu Sextus tarafından basılan aureuslarda, onun portresi karakteristik biçimde resmedilmiştir. Yazının IMPerator ITER olarak okunan ikinci yarısı, Sextus'un o zaman ikinci kez imparator yani senato tarafından belli ve özel yetkilerle donatılmış olduğunu göstermektedir.¹⁷⁶

3.4.2. Roma İmparatorluk Dönemi (M.Ö. 30-M.S. 491)

Kronolojik genel bakış:

- M.Ö. 27 - İ.S. 14: İmparator Augustus
- M.Ö. 27 - İ.S. 68: Iulius-Claudiuslar Sülalesi
- İ.S. 69 - 96: Flaviuslar Sülalesi
- İ.S. 96 - 192: "Adoptif İmparatorlar"
- İ.S. 114 - 117: Roma İmparatorluğunun en geniş yayılma alanı
- İ.S. 193 - 283: "Asker İmparatorlar" İ.S. 193 - 235: Severuslar Sülalesi¹⁷⁷

Iulius Caesar'ın yeğeni Romalı komutan Octavianus'un M.Ö. 30 yılında Aktium'da yapılan Roma İç Savaşında Marcus Antonius'u yenerek Roma devletinin başına geçmesi ve senatodan kendisine M.Ö. 27 yılında "Augustus" unvanı verilmesi bu çağın başlangıcı olarak kabul edilir.¹⁷⁸ Roma Senatosu kendisine "Augustus" (yüce, ulu) adını vererek şükranlarını bildirmiştir. Octavianus'un tam adı bundan böyle Imperator Caesar divi filius Augustus (Tanrının oğlu imparator Caesar Augustus) olmuştur.¹⁷⁹

Tarihi açıdan imparatorluk dönemi, Octavianus'un "Augustus" unvanını aldığı M.Ö. 27 yılında başlamakla birlikte, sikke darbı açısından bu dönemin daha önce başlamış olduğu söylenebilir. M.Ö. 36 yılından sonra gücünün giderek artmasıyla, Octavianus sikkeleri egemen olmuştur. M.Ö. 31 yılında kazandığı Aktium

¹⁷⁶ Karwiese, ss. 76-77.

¹⁷⁷ Bülent İplikçioğlu, **Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, s. 91.

¹⁷⁸ Okçu ve diğlerleri, s. 91.

¹⁷⁹ İplikçioğlu, s. 92.

utkusundan sonra, M.Ö. 29 ve 28 yıllarında yapılan kutlamalar nedeniyle çok sayıda sikke darbedilmiştir.¹⁸⁰

Augustusla başlayan bu dönemde, devlet yönetiminde görülen idari değişiklik, siyasi ve sosyal yapıya olduğu gibi sikkelere de yansımıştır. Bu nedenle sikkeler üzerinde, toplumsal kavramlar yerine iktidar ve propaganda, askerlik, din ve politika ön plana çıkarılarak devletin faaliyetleri konu edilmiştir. Bu yeni yapılanmada imparator, cumhuriyet dönemindeki üçlü komisyonun (**Triumviri**) yerine görev yapmış, senato imparatorun emriyle karar almıştır.¹⁸¹

Senatörlük, yüksek bir gelir koşuluna bağlanmıştı. *Senatus*' u *ensor*luk yetkisi ile imparator tamamlıyor ve imparator, *Senatus*'un kararlarını verdiği ilk oy ile etkileyebiliyordu.¹⁸² Bu kurum imparatorluk döneminde de bronz sikke basımının hemen hemen tümünü üstlenmiştir. Altın ve gümüş sikkeler ise tamamen imparatorun emriyle basılmıştır.¹⁸³

Cumhuriyet döneminde oluşturulan senato, bakır ve bronz sikkelerin basımındaki etkisini M.S. 330 yılına kadar sürdürmüştür. Bu durum, bronz sikkeler üzerinde **SC** kısaltması (*senatus consultum* = senato kararı) ile gösterilmiştir. **S P Q R** olarak yazılan “*Senatus Populus Que Romanorum*” ibaresi ise bu sikkenin hem senato hem de Roma halkının yetkisiyle basıldığını ifade etmektedir.¹⁸⁴

İmparatorluk döneminde, imparatorların isimlerinin önünde yer alan *imperator* unvanı, cumhuriyet döneminden bu yana, zafer kazanan komutanlara senato tarafından veriliyordu. Caesar M.Ö. 45 yılında kazandığı Munda Savaşı'ndan sonra, bu unvanı sürekli kullanma hakkını kazanmıştır ve bunu varislerine de verebilecekti. Nitekim Iulius Claudius'lar sülalesinden (M.Ö. 27 - İ.S. 68) tüm imparatorlar, isimlerinin başında bu unvanı kullanmışlardır.¹⁸⁵

Devlet sikkeleri olarak tanımlanan bu sikkelerin ön yüzünde devletin hâkimiyeti imparator portre ve unvanları ile simgeleştirilmiştir. Portreler ise, isim ve unvanların kısaltmalarından oluşan Latince lejandlar içerisinde profilden betimlenmiştir.¹⁸⁶

Cepheden resmetme ancak Bizans sikkelerinde görülecektir.¹⁸⁷ Sikkeler üzerinde Augustus'un kısaltması olan **AVG**'deki G sayısı (AVGG ya da AVGGG),

¹⁸⁰ Baydur, s. 29.

¹⁸¹ Okçu ve diğerleri, s. 91.

¹⁸² İplikçioğlu, s. 92.

¹⁸³ Karwiese, s. 78.

¹⁸⁴ Okçu ve diğerleri, s. 91.

¹⁸⁵ Baydur, s. 30.

¹⁸⁶ Okçu ve diğerleri, s. 92.

¹⁸⁷ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 15.

başta bulunan imparator sayısını göstermektedir. Geç Roma İmparatorluk döneminde, AVGGG kısaltmasına sık rastlanır. Augustus'tan sonraki imparatorların tümü, Augustus'u kendi isimlerinden sonra ve başka unvanlarından önce kullanmışlardır.

Augustus'un M.Ö. 12 yılında aldığı **Pontifex Maximus** (başrahip) unvanı da, daha sonraki imparatorlar tarafından kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminden bu yana süregelen memuriyetlerden biri de **Tribunica Potestate**'dir (halk tribunluğu). Bunlar, yasa önerme hakkı olan kişilerdir ve her yılın 10 Ağustos'unda göreve başlıyorlardı. Augustus'tan başlayarak bu yetki imparatorlardadır. Ancak, her yıl 10 Aralıkta görev yenileniyordu. Sikkelerin üzerinde TR.P (tribunica potestate) kısaltması yanındaki sayılar genellikle imparatorların egemenlik yıllarını göstermektedir.

Consul'lük yetkisi de yenilediğinden, **COS** kısaltması yanındaki sayılar da sikkelerin kesin tarihlendirilmesine olanak vermektedir. Çünkü elimizde hangi imparatorun hangi yılda kaçınıcı kez bu unvanı aldığını gösteren listeler vardır. Augustus'un M.Ö. 2 yılında almış olduğu **Pater Patriae** (vatanın babası) unvanı, Tiberius dışındaki tüm ardılları tarafından da kullanılmıştır ve sikkelerde genellikle P.P. kısaltmasıyla gösterilmiştir.¹⁸⁸

CAES (ar) ve AVG (ustus) kısaltmaları, imparatorun unvanları arasında yer alabileceği gibi, bazen sikke üzerinde portresi olan kişinin tahtın varisi (CAES) ya da hali hazırda tahtta olduğunu (AVG) göstermesi açısından önemlidir.¹⁸⁹ Zaman zaman bu unvanlara ilave olarak fethedilen ülkelerin adları da yazılmıştır.¹⁹⁰

İmparatorluğun geç dönemlerinde ise, ön yüzdeki imparatorun adından önce **D N** harfleri bulunmaktadır. Bu harfler, Dominus Noster (Efendimiz) anlamına gelmektedir. İmparatorun unvanları arasında bulunan **P F** ise, Pius Felix (dindar mutlu) anlamındadır.¹⁹¹

Bu ve benzeri yazılımlarla, aynı zamanda imparatorun devlet üzerindeki askeri, dini ve idari hâkimiyeti vurgulanmış, meclis başkanlığı ve consüllük sayıları ile de sikkenin basım tarihi açıklanmıştır. Lejantın silik ve imparator adının okunamaz olduğu durumlarda tarihleme, imparatorların kişisel özelliklerine göz, saç ve sakalının işleniş biçimine ve başa takılan diademin türüne göre de yapılabilir.¹⁹²

¹⁸⁸ Baydur, ss. 30-31.

¹⁸⁹ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 16.

¹⁹⁰ Okçu ve diğerleri, s. 92.

¹⁹¹ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 16.

¹⁹² Okçu ve diğerleri, s. 92.

Roma nümismatiğinde, ön yüzlerde rastlanan imparator başlarının betimi çok önemli bir rol oynamaktadır. Başın sağa ya da sola bakan konumu dışında giysiler ve başa takılan süsler sikkelerin tanımı için önemlidir.¹⁹³

Bu dönem sikkelerinin ön yüzündeki imparator ve imparatoriçe portreleri büst veya baş olarak iki farklı biçimde resmedilmiştir. Bu ayrıntıyı betimin giysili, zırhlı ya da bunlara ait bir parça taşıyıp taşımadığına bakarak anlamak mümkündür. Betim giysili veya giysiden bir emare taşıyorsa büst, taşımiyorsa baş olarak tanımlanmaktadır.¹⁹⁴

Erken Roma imparatorluk çağından itibaren açık başlar dışında, özellikle defne çelengi taşıyan başlara da rastlamaktayız. Çelengin arka kısmından genellikle iki şerit aşağıya doğru sallanır. Bu şeritler, daha sonraları yukarıya doğru kıvrılmıştır. Giysiler, bazen omuzlardan yalnız birini örter. Ama birçok örnekte büstün tümü giyimlidir. Giysilerin dışında ya da onlarla birlikte bazen bir zırhın üst kısmı da resmedilebilmektedir. Ayrıca başlık ya da çelenk yerine bir taç da görülmektedir. Erken basımlarda taç her zaman ışınlıdır ve dupondius birimini belirtmektedir.¹⁹⁵

Dönemin erken portreleri Grek klasizminin etkisi altındadır. Betimlerde imparatorlar olduklarından daha genç ve güzel resmedilerek portreler idealist üslupta gösterilmiştir. Bu özellik sikkelere de önemli ölçüde yansımış, Grek klasizminin etkisinde yapılan Augustus portreleri sonraki imparatorlara model oluşturmuştur. Augustus'ta başa yapışık tarzda kısa spiraller halinde tepeden alına doğru taralı olarak inen saç tipi onu izleyen imparator portrelerinde de görülür.

Augustus'un ilk portrelerinde, imparatorluk tacını giymeyi reddetmesinden olsa gerek, başı çıplak, çelenk ve diademsiz olarak gösterilmiştir. Geç portrelerinde ve diğer imparatorlarda çelenk ve diadem kalıcı olmuştur.

Dönemin kadın başları, Grek klasik dönem tanrıçaları ile özellikle saç şekilleri yönünden paralellik gösterir. Livia'da peçeli, diademli ve enseden küçük bir topuzla gösterilen saç, Agrippina ve onu izleyen kadın başlarında alından arkaya doğru toplanarak kuyruk şeklinde enseden aşağı sarkıtılmıştır.¹⁹⁶

Roma sikkelerinin arka yüzlerinde çeşitli tipler yer alır: Binalar, köprüler gibi mimari tipler, hayvanlar ya da semboller.¹⁹⁷ Bunların en yaygın olanları personifikasyonlardır. Adalet, eşitlik, savaş, barış, antlaşma, sağlık, bereket, mutluluk vs. gibi soyut kavramlar bunlarla özdeşleştirilerek anlatılmıştır.

¹⁹³ Karwiese, s. 80.

¹⁹⁴ Okçu ve diğerleri, s. 93.

¹⁹⁵ Karwiese, s. 81.

¹⁹⁶ Okçu ve diğerleri, ss. 115-116.

¹⁹⁷ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 16.

Sikkelerin bu yüzündeki bir diğer önemli betimleme ise tanrı ve tanrıçalardır. Grek dünyasından alınan Zeus, Aphrodite, Hera, Poseidon, Athena vb. tanrılar, Roma dinine Iupiter, Venüs, Iuno, Neptun, Minerva gibi Latince adlarıyla sıkça resmedilmişlerdir. Bu ana betimlemelerin dışında mitolojik figürler, imparator heykelleri, tarihi olaylar, sancak ve flamalar, kadirga ve yelkenliler, zodyak sembolleri, sunak ve tapınak gibi betimlemelere de rastlanılır.¹⁹⁸

Augustus'un imparator olarak yaptığı ilk işlerden biri, M.Ö. 27-25 yılları arasında eyaletleri yeniden düzenlemek olmuştur. Roma devleti 3 yönetim bölgesine ayrılmış, Roma kenti ve İtalya bu bölgelerden birini teşkil etmiş; eyaletler ise “*senatus*” ve “*imparator eyaletleri*” olarak iki yönetim grubunda toplanmışlardır.¹⁹⁹

Bu dönemde devlet sikkelerinin yanında eyalet sikkeleri de basılmıştır. Bunlar devlet adına basıldıkları halde devletin belirli bölgelerinde geçerli olan sikkelerdir.²⁰⁰ Yani, merkezi İtalya'da bulunan Roma imparatorluğunun, İtalya dışında egemenliği altında bulunan ve sayıları beş yüz'ün altında olmayan şehirlerin bastıkları sikkeler söz konusudur.²⁰¹ Doğu eyaletlerinde basılan sikkelerin ön yüzlerinde, imparator portresini kuşatan lejantda isim ve unvanlar Grekçe yazılmıştır. Arka yüzde ise bu bölgelerde benimsenen motif ve figürleri içeren çeşitli konular işlenmiştir. Örneğin Suriye eyalet sikkelerinin Antiokhia basımlarında arka yüzde genellikle kartal figürü işlenmiştir. Kappadokia eyalet sikkeleri ise başkent Kaisareia'da basılmış, bu sikkelerin arka yüzünde ise Argaios (Erciyes) dağı resmedilmiştir.

Şehir sikkelerinin basımı, Augustus döneminden itibaren devam etmiştir.²⁰² Augustus, imparatorluğunun büyük bölümünü Roma dışında, eyaletlerde geçirmiştir. Bu süre içinde, Roma'dan başka bu eyaletlerde de sikkeleri darbedilmiştir. Doğu'da darbedilmiş olan aureuslardan birinde, Parthlara karşı kazanılan başarı betimlenmiştir. Sikkenin arka yüzünde Victoria, Parthları simgeleyen boğayı boynuzlarından bastırmaktadır ve ARMENIA CAPTA (Ermenistan alındı) yazısı vardır. M.Ö. 20'de Parthlar Romalılarla barış yapmak zorunda kalmış ve Augustus'un üvey oğlu Tiberius tarafından Ermenistan alınarak tahta Tigranes II. getirilmiştir.²⁰³

¹⁹⁸ Okçu ve diğerleri, s. 93.

¹⁹⁹ İplikçioğlu, s. 93.

²⁰⁰ Okçu ve diğerleri, s. 94.

²⁰¹ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 18.

²⁰² Okçu ve diğerleri, s. 94.

²⁰³ Baydur, s. 31.

Şehirler, Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında olduklarından onlara, Roma devletinin parasını kullanmak yerine, kendi paralarını basma hakkı ya da ayrıcalığı Roma imparatoru tarafından verilmişti. Bu nedenle şehirler, sikkelerin ön yüzüne Roma imparatorunun portresi ile isim ve unvanlarını koymuşlardır ya da koymak zorunda bırakılmışlardır. Arka yüzlerde ise sikkeyi basan şehrin adı (daha ziyade halkın adı) ile o şehrin kendi tipleri yer alıyordu. Bu grup sikkeleri basan şehirlerin çoğunluğu Anadolu topraklarında yer alıyordu.²⁰⁴

Roma imparatorları Grekçe konuşan doğudaki kentlere sikke basma hakkını vererek onlara belli bir özerklik tanımıştır. Bu sikkelerin ön yüzünde imparator başları Grekçe lejand içerisinde resmedilmiştir. Arka yüzlerinde ise tanrı ve tanrıça tasvirleri ile onların atribüleri, tapınak ve taklar, sunak, dağ motifi, kaprikorn gibi mitolojik figürler, vazo ve urne, alay sancağı ve standart, çelenk ve çelenk içinde yazı, gemi ve yelkenli gibi figür ve motifler işlenmiştir.²⁰⁵

Sikke darbi öteden beri devlet bağımsızlığının gözle görülür ifadesi sayılır. Buna karşın Roma, egemenliğinin başlangıcından (M.Ö. 133) itibaren Küçük Asya Yunanlıları'nın çoğu kez kendi sikkelerini darbetme hakkını tanımıştı. Ancak bu, kural olarak yalnız bronzlarda geçerliydi.²⁰⁶ Fakat İtalya dışındaki Roma kolonileri ile bazı şehirler gümüş sikke basmışlardır.²⁰⁷

Çeşitli kentlerin sikkelerinin ortak olarak yalnız bir kentte darbedildikleri 2000'li yılların başında saptandı. Çünkü çoğu zaman imparatorun resmiyle aynı önyüz kalıbı, birbirinden çok uzak yerlerin sikkeleri için kullanılmıştır.²⁰⁸ Bu da, bazı şehirlerin, sikke kalıplarını merkezi bir darphanede ya da seyyar darphanelerde hazırlattıklarını göstermektedir.

Sikkelerde genellikle birim yer almaz, fakat bazı kentlerde birim adının da yer aldığı sikkeler basılmıştır. Özellikle Khios'un bastığı sikkelerde birim olarak "assarion" ile daha küçük birimlerinin adları yer almaktadır. Keza İ.S. 3. yüzyılda Anadolu'nun güneyinde de "assarion" biriminin görüldüğü örnekler vardır. Şehir sikkelerinin ön yüzlerinde en fazla görülen imparator unvanları şu şekildedir:

²⁰⁴ Tekin, Eskiçağ'da Para, ss. 18-19.

²⁰⁵ Okçu ve diğerleri, s. 94.

²⁰⁶ Peter Robert Franke, **Roma Döneminde Küçükasya, Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, çev. Nezahat Baydur-Banu Theis Baydur, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, s. 11.

²⁰⁷ Tekin, Eskiçağ'da Para, s. 19.

²⁰⁸ Franke, s. 11.

<u>Unvan:</u>	<u>Kısaltması:</u>	<u>Latincesi:</u>
ΣΕΒΑΣΤΟΣ	ΣΕΒ	AVGVSTVS
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΑΥΓ	AVGVSTVS
ΚΑΙΣΑΡ	K veya KAI	CAESAR
ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ	ΑΥΤ	IMPERATOR ²⁰⁹

Roma imparatorluk çağı bir nevi “hanedanlar” dönemidir. Bu dönemde belli hanedanlar yönetime hâkim olmuş, imparatorlar onların arasından seçilmiş ya da atanmıştır. Bu atama olayına “*adoptio*” denmektedir. Adoptio, imparator olacak kişiyi evlatlığa kabul edip yasal yoldan imparator ilan etmektir. Bu, imparatorun çocukları arasından biri olabileceği gibi aile dışından bir şahıs da olabilmektedir.

İmparator olarak dışarıdan seçilen kişi o hanedana hukuksal bakımdan dâhil olur, onu varis tayin eden imparatorun adını sikkeler üzerinde kendi adıyla birlikte yazdırır ve ölümünden sonra da onu tanrılaştırır. Bu olaya ise “consecratio” denir. Eğer imparator ve imparatoriçe bir fiilinden dolayı öldürülmemiş ise consecratio ilân edilir ve hatırasına sikke basılır.

Bu sikkeler üzerinde imparator için DIVVS, imparatoriçe için DIVA olarak kullanılan ifadeler onların öldükten sonra tanrılaştırıldıklarını ve Olympos’a kabul edildiklerini gösterir.²¹⁰

İ.S. 14 yılında Augustus ölmüş ve tanrılaştırılmıştır. Kendisine ardıl seçtiği üvey oğlu Tiberius tahta geçmiştir.²¹¹ Tiberius’un emriyle Augustus’un anısına basılan bir dupondius’ta (çift as), ön yüzde Augustus’un sola bakan portresi, ışıklı bir taç giymiş olarak resmedilmiştir. Saat 7 konumunda başlayan yazıdaki, DIVVS AVGVSTVS PATER ibaresi, baba Augustus’un ölmüş olduğunu göstermektedir.²¹²

Nero Claudius Drusus’un oğlu Germanicus, İ.S 14-16 yıllarında Germenlere karşı zafer kazanmış ve 17 yılında Roma’ya dönünce Triumph (zafer kutlaması) yapılmıştır. Bununla ilgili sikkelerde, ön yüzde Germanicus araba içinde, arka yüzde askerlere hitap ederken gösterilmiştir ve SIGNIS RECEPT(is) DEVICTIS GERM (anis) (Germenler yenildi, sancaklar geri alındı) yazısı vardır.²¹³

²⁰⁹ Tekin, Eskiçağ’da Para, s. 19.

²¹⁰ Okçu ve diğerleri, ss. 94-95.

²¹¹ Baydur, s. 33.

²¹² Karwiese, s. 81.

²¹³ Baydur, s. 35.

Caligula hükümeti zamanında basılan bir sestertius'ta, Agrippina, Drusilla ve Lucia adlı üç kadın, tanrıça biçiminde görünmektedir. Bu yolla sempatik bir prenses tipi yaratılmak istenmektedir. Üç kadın, Securitas (emniyet), Concordia (uyum), Pax (barış) olarak tanıtılmaktadırlar. Bu tür propaganda ile Julia hanedanı kendini halka, en büyük güvence olarak tanıtmaktadır.²¹⁴ Caligula, yönetiminden duyulan hoşnutsuzluk sonucu tertiplenen bir suikaste öldürülmüş (İ.S. 41) ve anısı lanetlenmiştir (Damnatio memoriae).²¹⁵

Claudius devrinde olasılıkla Ephesos'ta basılmış olan üç denarius değerindeki bir sikkede Claudius ve Agrippina'nın portreleri sola doğru bakmaktadır. Kenardaki lejand Tiberius CLAVDIUS CAESAR AVGUSTUS AGRIPPINA AVGVSTA olarak okunmaktadır. Arka yüzde ise Artemis'in tipik kült heykeli ile DIANA EPHESIA ismi görülmektedir. Bu tür gümüş serileri, eski Kistophoroslar örnek alınarak İ.S. 2. yy.'a dek özellikle Küçük Asya'da imparatorlara bağlı özel bir seri olarak basılmışlardır.²¹⁶

Claudius, karısı Agrippina tarafından zehirlenerek öldürülmüş ve 54 yılında Nero tahta geçmiştir.²¹⁷ Nero'dan itibaren ise idealizmin yerini realizm almıştır. Saç bukleleri baştan çözülmüş, dalgalı, kabarık, alında tırpanlar şeklinde kâkül oluşturmuştur. Nero'nun bazı portrelerinde hafif favori şeklinde görülen sakal ise realist karakterde kişisel bir özelliktir.²¹⁸

Senato, Nero yönetiminden hoşnut değildi, komutanlar da artık kendisine güvenmiyorlardı. Batı eyaletlerinde ayaklanma belirtileri başlayınca Roma'dan kaçmaya karar vermiş ve senato tarafından devlet düşmanı ilan edilmiş, 9 Haziran 68'de öldürülmüştür. Böylece, Augustus'la başlayan Iulius Claudius Sülalesi son bulmuş oluyordu.²¹⁹

Galba, Otho, Vetellius hepsi gelip geçti.²²⁰ Daha sonraki Flaviuslar sülalesi zamanında (İ.S. 69-96) Filistin'deki Yahudi isyanı bastırılmıştır.²²¹

Dönemin portrelerine Nero ile başlayan realizm egemendir. Vespasianus, Titus ve Domitianus'ta görülen geniş ve etli yüz yapısı ile kalın boyun, Vespasianus'ta seyrek ve dökülmüş saçlar gibi kişisel özellikler ön plandadır. Titus ve Domitianus'taki saçlar bir önceki dönemde Nero'da görülen saç stiline devamı

²¹⁴ Karwiese, s. 82.

²¹⁵ Baydur, s. 36.

²¹⁶ Karwiese, s. 83.

²¹⁷ Baydur, s. 37.

²¹⁸ Okçu ve diğerleri, s. 115.

²¹⁹ Baydur, s. 39.

²²⁰ Montesquieu, **Romalıların Yükselişi ve Düşüşü**, çev: Ahmet Saki, sadeleştiren Söylem Yayınları, İstanbul, 2001, s. 134.

²²¹ İplikçioğlu, s. 94.

niteliğindedir. Ancak saç buklelerinde kabarma ve uzama biraz daha artmış, defne çelengi bant ise süreklilik kazanmıştır.²²²

Domitian despot bir imparator olduğundan, Roma'da ve eyaletlerde hoşnutsuzluk baş göstermiş, İ.S. 96'da suikast sonucu öldürülmüştür. Senato'nun adayı olarak tahta geçen M. Cocceius Nerva, uyguladığı politikayla halkın çoğunluğunun güvenini kazanmıştır.²²³

Bu hanedana mensup olmayan imparator Nerva, Traianus ve Hadrianus (M.S. 96 - 138) döneminde, imparator seçimi Nerva tarafından adoptio (imparatorluğa aile dışından varis tayin etme, evlat edinme) geleneğine göre yapılmıştır. Nerva ve Traianus'da Flaviuslar'ın devamı niteliğindeki kişisel özellikler, Hadrianus ile birlikte yerini önemli bir yeniliğe bırakmış, yüzde sakal ve gözbebekleri işlenmeye başlamıştır.

İlk defa Hadrianus ile ortaya çıkan gözbebekleri ve sakal daha sonra onu izleyen tüm imparatorlar tarafından benimsenmiştir. Bu yüzden Hadrianus dönemi portre sanatı ve stil kritiği bakımından bir milat olarak kabul edilmektedir. Bu detaylar aynı zamanda nümismatik bilimine, sikkelerin tanımlanıp tarihlenmesi açısından önemli ipuçları da sunmaktadır.²²⁴

Traian'ın karısı Plotina, 129'da ölmüş ve tanrıçalaştırılmıştır. Hadrian'ın son yıllarında darbedilmiş aureuslarında arka yüzde Traian ve Plotina'nın karşılıklı büstleri divis parentibus (tanrılaştırılmış ve tanrıçalaştırılmış ebeveynler) yazısıyla birlikte görülmektedir. Hadrian 100 yılında Traian'ın yeğeni Sabina ile evlenmiştir. Sabina için darbedilmiş aureus ve sesterzlerin ön yüzünde imparatoriçe (augusta) Sabina portresi, bazen örgülü bazen topuz saçla betimlenmiştir.²²⁵

Kadın portrelerinde bir önceki dönemde görülen kuyruk şeklinde sarkıtılan saç stili devam etmiş, bazen de saç arkada topuz yapılmıştır. Dönemin erken portrelerinde alın üzerinde izlenen kabarık saç yapısının geç portrelerde kütleli bir şekle dönüşerek alına üçgen bir görünüm vermesi ise Flaviuslar döneminin karakteristik özelliği olmuş, imparatoriçelerden Domitia, Iulia Titi ve Domitilla'da saçlar başın arkasını kapsayacak şekilde topuz yapılmıştır.²²⁶

"Adoptif imparatorlar"dan eyalet kökenli Traianus (İ.S. 98-117) Roma devletini en geniş sınırlarına ulaştırmıştır. Antoninuslar Sülalesi zamanında (İ.S.

²²² Okçu ve diğerleri, s. 123.

²²³ Baydur, s. 45.

²²⁴ Okçu ve diğerleri, ss. 123-124.

²²⁵ Baydur, s. 50.

²²⁶ Okçu ve diğerleri, s. 124.

138-192) ise sınırlardaki barbar saldırıları uzun ve çetin savaşlar sonunda püskürtülebilmıştır.²²⁷

Bu dönem, imparator Antonius Pius'un adından dolayı Antoninler olarak adlandırılır. Hadrianusla birlikte ortaya çıkan yüzde sakal ve gözbebeği bu dönemde süreklilik kazanmıştır. Antoninus Pius'ta izlenen saç ve sakal işlenişi Hadrianus portrelerinin devamı niteliğindedir. Ancak Marcus Aurelius, Lucius Verius ve Commodus'ta saçlar daha sık ve gür, saç bukleleri abartılı, doğal yapısından uzak, kabarık ve kıvrık olarak gösterilmiş, sakalda ise uzama ve aşağıya doğru uzun lüleler halinde sarkma başlamıştır.

Bu hanedana mensup olmayan Pertinax'ta ise özellikle sakal oldukça abartılı, gür ve uzun bir şekilde işlenmiştir. İmparatoriçelerden Büyük Faustina'da saç inci dizileri ile süslenerek başın üzerinde küçük bir topuz oluşturulmuş Küçük Faustina, Lucilla ve Crispina'da ise tepedeki topuz enseye doğru kaydırılmıştır.²²⁸

Septimius Severus, Pertinax'ı tanrılaştırmış ve adını kendi adına eklemiştir²²⁹ (öldürülen selefi Pertinax'ın ismini onun öç alıcısı olarak almıştı).²³⁰ İmparator Sevrustan itibaren bürokrasi de güçlenmiş; ordu politikada önemli bir faktör olmuştur.²³¹

Septimius Severus zamanında Roma'da basılan bir denarius serisinde, imparatorun portresi tipik sakal biçimiyle gösterilmektedir. SEVERVS AVGVSTVS PARTHICVS MAXIMVS yazısı imparatorun Persia'da büyük bir zafer kazandığını anlatmaktadır. Arka yüzde ise bunu vurgulayan Victoria figürü görülmektedir.²³²

Dönemin başlangıç portrelerinde, saçlar bir önceki dönemin özelliklerini taşır. Sakal ise çeneden sarkarak önce ikiye sonra üçe ayrılır.²³³ Severus'un karısı Julia Domna için 198'de basılan bir Roma aureus'unda, bu imparatoriçenin saç modelinden tanınan bir portresi görülmektedir.²³⁴ Kadın portrelerinden Iulia Domna'da saç yanlardan örgülerle toplanarak başın tüm arka kesimini kapatacak biçimde topuz yapılmıştır.²³⁵

Severus'un oğlu imparator Caracalla zamanında (İ.S. 211/2-217) Roma imparatorluğu içinde yaşayan özgür insanların tümüne Roma vatandaşlık hakkı verilmiştir (Constitutio Antoniniana).²³⁶

²²⁷ İplikçioğlu, s. 94.

²²⁸ Okçu ve diğerleri, s. 135.

²²⁹ Baydur, s. 62.

²³⁰ Karwiese, s. 97.

²³¹ İplikçioğlu, s. 94.

²³² Karwiese, s. 96.

²³³ Okçu ve diğerleri, s. 147.

²³⁴ Karwiese, s. 98.

²³⁵ Okçu ve diğerleri, s. 147.

²³⁶ İplikçioğlu, s. 94.

Caracalla'dan itibaren başa defne çelengi yerine genellikle güneşi simgeleyen ışınsal (şua) taç takılmış, imparatoriçeler ise omuzlarında hilal ile gösterilerek güneş ve ay özdeşleştirilmiştir.²³⁷

Caracalla ve Geta, babalarının küllerini Roma'ya götürerek Septimius Severus'u tanrılaştırmışlardır. Ancak öteden beri aralarında var olan anlaşmazlık, babalarının iki kardeşin birlik olmaları konusundaki vasiyetine karşın daha alevlenmiştir. Caracalla, annesi Julia Domna'dan kendisini kardeşi ile barıştırması için dairesinde buluşturmasını istemiş, ancak önceden tertiplenen plan gereğince Geta annesinin yanında öldürülmüştür.

Caracalla'nın katı, acımasız karakteri yüz çizgilerine de yansımıştır ve sikkelerindeki portrelerinde açıkça görülmektedir. Caracalla takma adıyla tanınan imparatorun resmi adı, M. Aurelius Antoninus'tur. 217 yılına kadar tek başına tahtta kalan Caracalla, babası gibi askeri politika gütmüştür.²³⁸

Geç safhada ise, sık sık değişen ve ekseri genç yaşta başa geçen imparatorlar nedeniyle yüzde ve saçlarda kişisel özellikler hâkimdir. Çentiklerle gösterilmiş kısa saç, sakalsız veya az sakallı portreler yoğunluktadır.²³⁹

²³⁷ Okçu ve diğerleri, s.147.

²³⁸ Baydur, ss. 65-66.

²³⁹ Okçu ve diğerleri, s. 147.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG

Katalog no	: 1	Koleksiyon no	: 449
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 3,5 mm	A.: 3,47 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Kare incus		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. erken 6. yy.		
Referans	: Weber Coll., Lev. 206, 5832.; SNG Kayhan Coll., 114.		

Katalog no	: 2	Koleksiyon no	: 8
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 3 mm	A.: 3,16 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 550-500		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 114.		

Katalog no	: 3	Koleksiyon no	: 9
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Trihemionobol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 2 mm	A.: 0,78 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız benzeri rozet; arasında noktalar		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 550-500		
Referans	: Karwiese, Series IIIa, 5.; SNG Kayhan Coll., 116.		

Katalog no	: 4	Koleksiyon no	: 522
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 3,5 mm	A.: 3,26 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 550-500		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 114.		

Katalog no	: 5	Koleksiyon no	: 6
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,25 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü ve solda E harfi		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 120.; Karwiese, Series VI, 2B, 7.		

Katalog no	: 6	Koleksiyon no	: 7
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 3 mm	A.: 3,29 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü; solda E harfi		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: Karwiese Series VI, 1B, 17.		

Katalog no	: 7	Koleksiyon no	: 355
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,95 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 125.; Karwiese, Series V, 2A, 9.		

Katalog no	: 8	Koleksiyon no	: 356
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,31 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız benzeri rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 136.		

Katalog no	: 9	Koleksiyon no	: 358
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,31 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız benzeri rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 356		

Katalog no	: 10	Koleksiyon no	: 535
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,73 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; üstten arı figürü, figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 125.; Karwiese, Series V, 2A, 9.		

Katalog no	: 11	Koleksiyon no	: 536
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; üstten arı figürü, figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sağa doğru kartal başı, sağda EΦ harfleri		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 500-420		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 134.; Karwiese, Series IV, Type 5.		

Katalog no	: 12	Koleksiyon no	: 357
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,18 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: İncus içerisinde sağa doğru kartal başı		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 211.; SNG Kayhan Coll, 126.; Karwiese, Series IV, Type 2.		

Katalog no	: 13	Koleksiyon no	: 359
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,17 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sağa doğru kartal başı, sağda Φ harfi		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 5 yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 211; SNG Kayhan Coll. 126; Karwiese, Series IV, Type 2		

Katalog no	: 14	Koleksiyon no	: 5
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,37 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; üstten arı figürü ve sağda ΕΦ harfleri		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. geç 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 210; Weber Coll., Lev. 206, 5833.		

Katalog no	: 15	Koleksiyon no	: 104
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,95 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sağa doğru geyik protomu; sağda lejant:...EY....NOΣ.		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 405-390		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu (farklı lejant) ²⁴⁰		

Katalog no	: 16	Koleksiyon no	: 506
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,47 g
Ön yüz	: Yuvarlak çerçeve içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sağa doğru geyik başı; başın altında kuş figürü (?)		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 405-390		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 151.		

²⁴⁰ Eron Coins, Antik Dönem, Ionia, Ephesus, Env. no: 1749, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (24.11.2015).

Katalog no	: 17	Koleksiyon no	: 540
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,48 g
Ön yüz	: Yuvarlak çerçeve içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sağa doğru geyik başı; başın iki yanında E ve Φ harfleri		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 405-390		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 151.		

Katalog no	: 18	Koleksiyon no	: 196
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2 mm	A.: 2,33 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, dizlerini bükmüş koşar formda geyik figürü; sağında astragalus, solunda lejant: Ο[]ΙΠΠΟΣ		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 248.; Weber Coll., Lev. 206, 5844.; BMC Ionia, Lev. X, 1. (farklı lejant)		

Katalog no	: 19	Koleksiyon no	: 197
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,33 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Artemis başı		
Arka yüz	: Üstten arı figürü		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 256.; SNG Kayhan Coll.; 193. Weber Coll., Lev. 206, 5850.; BMC Ionia, Lev. X, 3. ²⁴¹		

Katalog no	: 20	Koleksiyon no	: 502
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 3,04 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, dizlerini bükmüş koşar formda geyik figürü; solda lejant: ΔΙΑ		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 247., BMC Ionia, Lev. X, 1. (farklı lejant)		

²⁴¹ Verilen referanslarda farklı olarak arka yüzde E ve Φ harfleri yer almaktadır.

Katalog no	: 21	Koleksiyon no	: 537
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,31 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Artemis başı		
Arka yüz	: Üstten arı figürü, figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 256.; SNG Kayhan Coll., 193.		

Katalog no	: 22	Koleksiyon no	: 538
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,74 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Sağa doğru, dizlerini bükmüş koşar formda, başı geriye dönük geyik protomu		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 244.		

Katalog no	: 23	Koleksiyon no	: 539
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,55 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Sağa doğru, dizlerini bükmüş koşar formda, başı geriye dönük geyik protomu		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 387-295		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 538		

Katalog no	: 24	Koleksiyon no	: 562
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2 mm	A.: 3,02 g
Ön yüz	: Üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 340-330		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 244; SNG Munich, 19.		

Katalog no	: 25	Koleksiyon no	: 105
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,49 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, palmye ağacı önünde, sağa doğru geyik figürü; sağda magistrat'ın ismi: XAPMIN		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 295-280		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 264.		

Katalog no	: 26	Koleksiyon no	: 504
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2 mm	A.: 3,19 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru geyik figürü; figürün üst tarafında sadak betimi, sağda magistrat'ın ismi: [E]YΘYKPAT[ΕΣ]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 295-280		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 263.		

Katalog no	: 27	Koleksiyon no	: 505
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 2 mm	A.: 1,76 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru, başı geriye dönük geyik figürü; figürün üst tarafında sadak betimi, sağda lejant: [Δ]ΗΜΟΚΡΙΓ(?)		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 295-280		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 265. (farklı lejant)		

Katalog no	: 28	Koleksiyon no	: 593
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,01 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru geyik figürü; figürün üst tarafında sadak betimi, sağda lejant: ΚΑΛΙΠΠ[]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 295-280		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 264. (farklı lejant)		

Katalog no	: 29	Koleksiyon no	: 601
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2 mm	A.: 3,95 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru geyik figürü; figürün üst tarafında sadak betimi, sağda okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 295-280		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 593		

Katalog no	: 30	Koleksiyon no	: 4
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Oktobol		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 3 mm	A.: 5,34 g
Ön yüz	: Sağa doğru başı örtülü Arsinoe portresi		
Arka yüz	: Ortada yay ve sadak; solunda [Γ]ONEYΣ lejandı ve bir monogram, sağında APΣI lejandı ve arı betimi		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 288 - 280		
Referans	: BMC Ionia, Lev. X, 5.		

Katalog no	: 31	Koleksiyon no	: 308
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 3,21 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru otlayan geyik figürü; figürün üst kısmında sadak betimi, alt kısımda okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 280-258		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 268.; SNG Kayhan Coll., 297.; Weber Coll., Lev. 206, 5854.; BMC Ionia, Lev. X, 10.		

Katalog no	: 32	Koleksiyon no	: 503
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 3,43 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru otlayan geyik figürü; üstte sadak betimi, alt kısımda okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 280-258		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 268.; BMC Ionia, Lev. X, 10.		

Katalog no	: 33	Koleksiyon no	: 556
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,57 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü; iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru otlayan geyik figürü; üstte sadak betimi, altta lejant: ΔΙΑΣ		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 280-258		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 268. (farklı lejant)		

Katalog no	: 34	Koleksiyon no	: 309
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 3,18 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, ayakta, sağa doğru, palmye ağacı önünde geyik figürü; sağda monogram ve altta olasılıkla magistrat'ın adı: [ΔΗ]MHT[ΠΙΟΣ]		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 202-133		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 301.		

Katalog no	: 35	Koleksiyon no	: 310
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,93 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde üstten arı figürü; figürün iki yanında E ve Φ harfleri		
Arka yüz	: Sağa doğru, dizlerini bükmüş koşar formda geyik protomu, üstte sadak betimi		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 200		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁴²		

Katalog no	: 36	Koleksiyon no	: 328
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,28 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde üstten arı figürü		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru otlayan geyik figürü; üstte sadak betimi		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 190-150		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 301		

²⁴² Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Ephesus, Env. no: 5229, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (24.11.2015).

Katalog no	: 37	Koleksiyon no	: 10
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 22 mm	K.: 3 mm	A.: 8,06 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli imparator Hadrianus büstü; etrafında lejant: [AYT KAI] TPA [AΔ]PIAN[OC CE]		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde tetrastyle tapınak; içinde Ephesos Artemisi kült heykeli, etrafında lejant: ΕΦΕCΙΩΝ		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.S. 117-138		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 389.		

Katalog no	: 38	Koleksiyon no	: 193
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 21 mm	K.: 2 mm	A.: 4,10 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde, profilden Julia Domna büstü; etrafında lejant: IOYΛΙΑ ΔΟ CEBAC		
Arka yüz	: Sola doğru, ayakta, elinde çelenk ve palmye dalı taşıyan Nike; etrafında lejant: ΕΦΕCΙΩΝ		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.S. 193-211		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 418.		

Katalog no	: 39	Koleksiyon no	: 194
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2 mm	A.: 2,91 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, çelenkli imparator Geta büstü, etrafında lejant: ΑΥΤ·Κ·ΠΟ CE ΓΕΤΑC		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; hilal ve yıldız arasında betimlenen Ephesos Artemis kült heykeli ve önünde astragali oynayan iki çıplak çocuk; altlarında lejant: ΕΦΕCΙΩΝ		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.S. 209-212		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 434., Weber Coll., Lev. 207, 5881.		

Katalog no	: 40	Koleksiyon no	: 195
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2 mm	A.: 3,10 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, zırh ve paludamentum giymiş imparator Geta büstü; etrafında lejant: ΓΕΤΑCΙΑ		
Arka yüz	: Sağa doğru, mızraklanmış yaban domuzu figürü; etrafında lejant: ΕΦΕCΙΩΝ		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.S. 209-212		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 432.		

Katalog no	: 41	Koleksiyon no	: 555
Basım yeri	: Ephesos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 2,75 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden imparator Geta büstü, etrafında lejant: CE ΓETAC		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; hilal ve yıldız arasında betimlenen Ephesos Artemis kült heykeli ve önünde astragali oynayan iki çıplak çocuk, etrafında lejant: ΕΦΕCΙΩΝ		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.S. 209-212		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 434.		

Katalog no	: 42	Koleksiyon no	: 330
Basım yeri	: Erythrai		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1 mm	A.: 0,63 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, aslan postu giymiş Herakles başı		
Arka yüz	: Sağa doğru boğa protomu; solda Herakles'in budaklı sopası ve üstte: EPY		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 480-400		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 564.; BMC Ionia, Lev. XV, 8.		

Katalog no	: 43	Koleksiyon no	: 523
Basım yeri	: Erythrai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,82 g
Ön yüz	: Sola doğru, yanındaki atın dizginlerini tutarken betimlenmiş çıplak erkek figürü		
Arka yüz	: Kare incus içerisinde on yapraklı rozet		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 480-400		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 560.		

Katalog no	: 44	Koleksiyon no	: 301
Basım yeri	: Herakleia Ad Latmum		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetrobol		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 2 mm	A.: 2,20 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, Korinth miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; Herakles'in budaklı sopası ve etrafında lejant: ΗΡΑΚΛΕΩΤΩΝ		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 782.; SNG Kayhan Coll., 333.; BMC Ionia, s. 151, 3.		

Katalog no	: 45	Koleksiyon no	: 478
Basım yeri	: Herakleia Ad Latmum		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 20 mm	K.: 3 mm	A.: 5,13 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, Korinth miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; bir zemin üzerinde, ¾ cepheden baykuş figürü, sağda Herakles'in budaklı sopası ve bir monogram, altta başka bir monogram: ΔH		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: Asia Minor Coins (farklı monogram) ²⁴³		

Katalog no	: 46	Koleksiyon no	: 479
Basım yeri	: Herakleia Ad Latmum		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 20 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,02 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, miğferli Athena başı; başın üzerinde cepheden baykuş kontrmarkı.		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; bir zemin üzerinde, ¾ cepheden baykuş figürü, sağında Herakles'in budaklı sopası ve monogram		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 478		

²⁴³ İonia, Herakleia Ad Latmon, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=10504>, (04.12.2015).

Katalog no	: 47	Koleksiyon no	: 486
Basım yeri	: Herakleia Ad Latmum		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 19 mm	K.: 2,5 mm	A.: 2,67 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, Korinth miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; üstte sadakve HPAKΛEΩTΩN lejandı, altta Herakles'in budaklı sopası ve monogram		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 783.; BMC Ionia, Lev. XVII, 2.		

Katalog no	: 48	Koleksiyon no	: 498
Basım yeri	: Herakleia Ad Latmum		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetrobol		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2,5 mm	A.: 2,45 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, Korinth miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; Herakles'in budaklı sopası ve etrafında: HPAKΛEΩTΩN		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 301		

Katalog no	: 49	Koleksiyon no	: 3
Basım yeri	: Khios		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,18 g
Ön yüz	: Sağa doğru Sphenks figürü; önünde üzüm salkımı		
Arka yüz	: Ortada amphora, solda XION sağda magistrat'ın adı: AΘHN[A]		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 2. - 1. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1551.		

Katalog no	: 50	Koleksiyon no	: 322
Basım yeri	: Khios		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 2 mm	A.: 1,56 g
Ön yüz	: Sola doğru Sphenks figürü; önünde üzüm salkımı		
Arka yüz	: Ortada amphora, solunda XIOS, sağında magistrat'ın adı: KKΛEΙΔHΣ		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 190 - 84		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1618.		

Katalog no	: 51	Koleksiyon no	: 1
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,77 g
Ön yüz	: Sağa doğru kanatlı yaban domuzu protomu		
Arka yüz	: Quadratum incusum; sol alt köşede K harfi (kentin adının ilk harfi)		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 11.		

Katalog no	: 52	Koleksiyon no	: 2
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sağa doğru kanatlı yaban domuzu protomu		
Arka yüz	: Quadratum incusum; sağ üst köşede K harfi (kentin adının ilk harfi)		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 5. yy.		
Referans	: Weber Coll., Lev. 204, 5743.		

Katalog no	: 53	Koleksiyon no	: 11
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,34 g
Ön yüz	: Sağa doğru kanatlı yaban domuzu protomu		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: ca. M.Ö. 500		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 5; Weber Coll., 5744.		

Katalog no	: 54	Koleksiyon no	: 106
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,60 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, Attika miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Yuvarlak çerçeve içerisinde koç başı		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 4. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 29.		

Katalog no	: 55	Koleksiyon no	: 269
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,58 g
Ön yüz	: Sola doğru koç başı; altta nokta rozet		
Arka yüz	: İncus içerisinde; dört kollu yıldız benzeri rozet, kollar arasında noktalar		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 500-400		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁴⁴		

Katalog no	: 56	Koleksiyon no	: 360
Basım yeri	: Klazomenai		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,99 g
Ön yüz	: Sağa doğru kanatlı yaban domuzu protomu		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 5. yy.		
Referans	: Weber Coll., Lev. 204, 5741.		

²⁴⁴ Eron Coins, Antik Dönem, Ionia, Klazomenai, Env. no: 4932, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (24.11.2015).

Katalog no	: 57	Koleksiyon no	: 542
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,33 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Haç şeklinde incus		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. yy.		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁴⁵		

Katalog no	: 58	Koleksiyon no	: 258
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,37 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 352.		

²⁴⁵ Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Kolophon, Env. no: 2076, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (29.12.2015).

Katalog no	: 59	Koleksiyon no	: 259
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,21 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Kare incus		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 343.		

Katalog no	: 60	Koleksiyon no	: 362
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,24 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Kare incus		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 346.		

Katalog no	: 61	Koleksiyon no	: 543
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,21 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 343.		

Katalog no	: 62	Koleksiyon no	: 544
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,22 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 543		

Katalog no	: 63	Koleksiyon no	: 361
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,29 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. ca. 530/525-500		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁴⁶		

Katalog no	: 64	Koleksiyon no	: 251
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,25 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; T ve E harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tetartemorion)		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 525-490		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 134.; Weber Coll., Lev. 205, 5808.		

²⁴⁶ Ionia, Kolophon, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=125&pid=8943>, (03.01.2016).

Katalog no	: 65	Koleksiyon no	: 252
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemoron		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,18 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; T ve E harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tetartemoron)		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 525-490		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 134.		

Katalog no	: 66	Koleksiyon no	: 480
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 3,5 mm	A.: 5,42 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde kithara betimi		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 5. yy.		
Referans	: Weber Coll., Lev. 205, 5806.		

Katalog no	: 67	Koleksiyon no	: 254
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1 mm	A.: 0,26 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 500-480		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁴⁷		

Katalog no	: 68	Koleksiyon no	: 255
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,20 g
Ön yüz	: ¾ Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 500-480		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁴⁸		

²⁴⁷ Ionia, Kolophon, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=702>, (01.06.2016).

²⁴⁸ Ionia, Kolophon, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=1918>, (01.06.2016).

Katalog no	: 69	Koleksiyon no	: 250
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,30 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, diademli Apollon başı		
Arka yüz	: T ve E harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tetartemorion); solda iki adet nokta		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 490-400		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 140.; SNG Kayhan Coll., 361.		

Katalog no	: 70	Koleksiyon no	: 248
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1 mm	A.: 0,38 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: H ve M harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Hemiobol)		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 355.		

Katalog no	: 71	Koleksiyon no	: 249
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,28 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: T ve E harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tetartemorion); solda ağustos böceği ve nokta		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 359.		

Katalog no	: 72	Koleksiyon no	: 253
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,24 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; T ve E harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tetartemorion)		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 356.		

Katalog no	: 73	Koleksiyon no	: 256
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tritemorion		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,25 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; T ve P harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tritemorion)		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 357. ²⁴⁹		

Katalog no	: 74	Koleksiyon no	: 257
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tritemorion		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; T ve P harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Tritemorion)		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 357.		

²⁴⁹ Verilen referanstan farklı olarak, muhtemelen kalıbın ters olması sebebiyle monogram ters basılmıştır.

Katalog no	: 75	Koleksiyon no	: 331
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1 mm	A.: 0,50 g
Ön yüz	: Cepheden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; H ve M harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Hemiobol)		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 355.		

Katalog no	: 76	Koleksiyon no	: 541
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,64 g
Ön yüz	: Cepheden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; H ve M harflerinden oluşan, sikkenin birimini simgeleyen monogram (Hemiobol)		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 450-410		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 331		

Katalog no	: 77	Koleksiyon no	: 198
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,41 g
Ön yüz	: Yuvarlak çerçeve içerisinde; sağa doğru, profilden, taenia takmış Apollon başı		
Arka yüz	: Kare çerçeve içerisinde kithara betimi; solda K harfi		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 371.; Weber Coll. Lev. 205, 5816.; BMC Ionia, s. 37, no 14.		

Katalog no	: 78	Koleksiyon no	: 547
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,39 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, diademli Apollon başı		
Arka yüz	: Ortada kithara; etrafında lejant: KO[Λ]O Φ ΩΝΙΩ[N], altta Zeta harfi.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: BMC Ionia, Lev. VIII, 4.		

Katalog no	: 79	Koleksiyon no	: 247
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,37 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Ortada kithara; solda ΚΟΛΟΦ, sağda okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 389-350		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 141.		

Katalog no	: 80	Koleksiyon no	: 284
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2,5 mm	A.: 5,15 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, mızraklı, miğferli süvari tasviri; miğferin sol kısmında kithara ve K harfi, sağ kısmında O harfi, süvarinin alt kısmında ΤΗΛΕΓ[O] lejandı.		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 330-285		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 159.; BMC Ionia, Lev. VIII, 7. (farklı lejant)		

Katalog no	: 81	Koleksiyon no	: 12
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 3,5 mm	A.: 5,65 g
Ön yüz	: Sola doğru, sağ eli çenesinde, dinlenir tarzda tahtta oturan, sol elinde rulo taşıyan Homeros; solda magistrat'ın adı: ΑΠΟΛΛΑ[Σ]		
Arka yüz	: Sağa doğru, ayakta tasvir edilen Apollon; sağ elinde phiale, sol elinde kithara tutmakta; solda [Κ]ΟΛΟΦΩΝΙΩΝ[N] lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190-30		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 185.; BMC Ionia, Lev. VIII, 10.		

Katalog no	: 82	Koleksiyon no	: 546
Basım yeri	: Kolophon		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 20 mm	K.: 3,5 mm	A.: 6,13 g
Ön yüz	: Sola doğru, sağ eli çenesinde, dinlenir tarzda tahtta oturan, sol elinde rulo taşıyan Homeros; solda magistrat'ın adı: ΑΠΟΛΛΑΣ		
Arka yüz	: Sağa doğru, ayakta tasvir edilen Apollon; sağ elinde phiale, sol elinde kithara tutmakta; solda ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190-30		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 12		

Katalog no	: 83	Koleksiyon no	: 13
Basım yeri	: Leukai		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,28 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, kanatlarını açmış şekilde tasvir edilmiş kuğu figürü; figürün önünde lyra betimi, etrafında lejant: AEOKAIT[]		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 799.		

Katalog no	: 84	Koleksiyon no	: 278
Basım yeri	: Leukai		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2 mm	A.: 2,63 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başını kanatlarının arasına almış kuğu figürü; figürün etrafında lejant: AEO ΔHMHTPIOΣ sağda monogram?		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 801.		

Katalog no	: 85	Koleksiyon no	: 320
Basım yeri	: Leukai		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,86 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, kanatlarını açmış şekilde tasvir edilmiş kuğu figürü		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 799.		

Katalog no	: 86	Koleksiyon no	: 550
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,38 g
Ön yüz	: Sağa doğru boğa figürü		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 450-400		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁵⁰		

²⁵⁰ Ionia, Magnesia, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=8788>, (01.11.2016).

Katalog no	: 87	Koleksiyon no	: 14
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1 mm	A.: 0,31 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı öne eğik, tos vuran boğa figürü; figürün alt tarafında Menderes ırmağı motifi		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız benzeri rozet; kollar arasında MAΓ		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 397.		

Katalog no	: 88	Koleksiyon no	: 363
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,30 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı öne eğik, tos vuran boğa figürü; figürün alt tarafında Menderes ırmağı motifi		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız benzeri rozet; kollar arasında M[ΑΓ]		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: bkz. koleksiyon no: 14		

Katalog no	: 89	Koleksiyon no	: 594
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemiobol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,26 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı öne eğik, tos vuran boğa figürü		
Arka yüz	: Sekiz kollu yıldız benzeri rozet; kollar arasında M[ΑΓ]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 14		

Katalog no	: 90	Koleksiyon no	: 564
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,16 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Ortada arpa tohumu; etrafında Menderes ırmağı motifi		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 400-350		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 395.		

Katalog no	: 91	Koleksiyon no	: 16
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,80 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru boğa protomu; solda Menderes ırmağı motifi, üstte MAG, altta olasılıkla magistrat'ın adı: APIΣ[....]		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 350-190		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 804., BMC Ionia, Lev. XVIII, 7.		

Katalog no	: 92	Koleksiyon no	: 107
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2 mm	A.: 1,83 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru boğa protomu; solda Menderes ırmağı motifi, üstte MAG, altta olasılıkla magistrat'ın adı: ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 350-190		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 16		

Katalog no	: 93	Koleksiyon no	: 450
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 2 mm	A.: 1,85 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru boğa protomu; üstte ΜΑΓ, solda Menderes ırmağı motifi ve olasılıkla magistrat'ın adı: ΤΟΜΙΣ		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 350-190		
Referans	: BMC Ionia Lev. XVIII, 7.; SNG Cop. Ionia, 804. (farklı lejant)		

Katalog no	: 94	Koleksiyon no	: 15
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 4 mm	A.: 5,31 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Artemis başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, ayakta, sol elinde çelenk, sağ elinde palmiye dalı taşıyan Nike figürü; figürün sağ tarafında ΕΥΚΛ[HΣ]; sol tarafında ΚΡΑΤ[ΝΟΣ] ve üst tarafında ΜΑΓΝΗΤΩΝ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 852.; SNG Kayhan Coll., 439.		

Katalog no	: 95	Koleksiyon no	: 279
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 4,03 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, omzunda yay ve sadak ile betimlenmiş Artemis başı		
Arka yüz	: Cepheden Artemis Leukophryene kült heykeli; sağında [M]ΑΓΝΗΤΩΝ lejandı ve monogram, solunda [N]ΙΚΑΝΩΡ ΚΑΙ ΖΩΠΥΡΟΣ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 855.		

Katalog no	: 96	Koleksiyon no	: 199
Basım yeri	: Magnesia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 2 mm	A.: 2,03 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, omzunda yay ve sadak ile betimlenmiş Artemis büstü; altta olasılıkla magistrat'ın adı: ΕΥΦΗΜΟΣ		
Arka yüz	: Sağa doğru, profilden, yanında kithara ile betimlenmiş Apollon büstü; altta ΜΑΓΝΗΤΩΝ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: Augustus Dönemi (M.Ö. 27-M.S. 14)		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 857.		

Katalog no	: 97	Koleksiyon no	: 280
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: Elektron		
Birimi	: 1/96 Stater		
Ölçüler	: Ç.: 4 mm	K.: 1 mm	A.: 0,15 g
Ön yüz	: Aslan pençesi		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. yy. ?		
Referans	: -		

Katalog no	: 98	Koleksiyon no	: 130
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: Elektron		
Birimi	: Hemihekta		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 1,5 mm	A.: 1,15 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; çizgilerle birbirine bağlanmış nokta rozet		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 600-550		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 446.		

Katalog no	: 99	Koleksiyon no	: 261
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 2 mm	A.: 0,60 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 600-550		
Referans	: -		

Katalog no	: 100	Koleksiyon no	: 18
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,17 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: Kare incus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 947.		

Katalog no	: 101	Koleksiyon no	: 19
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,22 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 948.; BMC Ionia, Lev. XXI, 4.; Weber Coll., Lev. 213, 6034.		

Katalog no	: 102	Koleksiyon no	: 20
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,20 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 18		

Katalog no : 103 **Koleksiyon no** : 134
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Diobol
Ölçüler : Ç.: 10 mm K.: 2 mm A.: 1,13 g
Ön yüz : Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu
Arka yüz : İncus içerisinde yıldız rozet
Kalıp yönü : 6h
Tarih : M.Ö. 6.-5. yy.
Referans : SNG Cop. Ionia, 945.; BMC Ionia, Lev. XXI, 4.; SNG Kayhan Coll., 479.; Weber Coll., Lev. 213, 6033.

Katalog no : 104 **Koleksiyon no** : 135
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Diobol
Ölçüler : Ç.: 10 mm K.: 2 mm A.: 1,20 g
Ön yüz : Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu
Arka yüz : İncus içerisinde yıldız rozet
Kalıp yönü : 9h
Tarih : M.Ö. 6.-5. yy.
Referans : SNG Cop. Ionia, 952.; SNG Kayhan Coll., 469.; Weber Coll., Lev. 213, 6037.

Katalog no	: 105	Koleksiyon no	: 136
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,17 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 6.-5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 947.		

Katalog no	: 106	Koleksiyon no	: 137
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 6.-5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 135		

Katalog no : 107 **Koleksiyon no** : 138
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Diobol
Ölçüler : Ç.: 10 mm K.: 2 mm A.: 1,16 g
Ön yüz : Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu
Arka yüz : İncus içerisinde yıldız rozet
Kalıp yönü : 12h
Tarih : M.Ö. 6.-5. yy.
Referans : SNG Cop. Ionia, 953.; Weber Coll., Lev. 213, 6037.; SNG Kayhan Coll., 463.

Katalog no : 108 **Koleksiyon no** : 139
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Diobol
Ölçüler : Ç.: 11 mm K.: 2 mm A.: 1,10 g
Ön yüz : Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu
Arka yüz : İncus içerisinde yıldız rozet
Kalıp yönü : 6h
Tarih : M.Ö. 6. - 5. yy.
Referans : SNG Kayhan Coll., 476.; SNG Cop Ionia, 948.

Katalog no	: 109	Koleksiyon no	: 140
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,18 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 470.		

Katalog no	: 110	Koleksiyon no	: 141
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,15 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 4h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 475.		

Katalog no	: 111	Koleksiyon no	: 142
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,20 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 466. ²⁵¹		

Katalog no	: 112	Koleksiyon no	: 143
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,15 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 466.		

²⁵¹ Verilen referanstan farklı olarak aslan sola doğru bakmaktadır.

Katalog no	: 113	Koleksiyon no	: 144
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,15 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 140		

Katalog no	: 114	Koleksiyon no	: 145
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,22 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 948.; BMC Ionia, Lev. XXI, 4.		

Katalog no	: 115	Koleksiyon no	: 146
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 0,92 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 954.		

Katalog no	: 116	Koleksiyon no	: 147
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,16 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 141		

Katalog no	: 117	Koleksiyon no	: 148
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,03 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 18		

Katalog no	: 118	Koleksiyon no	: 149
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,19 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 135		

Katalog no	: 119	Koleksiyon no	: 150
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 953.; SNG Kayhan Coll., 470.		

Katalog no	: 120	Koleksiyon no	: 151
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 945.; SNG Kayhan Coll, 480.; Weber Coll., 6035.		

Katalog no	: 121	Koleksiyon no	: 152
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,19 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 945.; Weber Coll., Lev. 213, 6034.		

Katalog no	: 122	Koleksiyon no	: 153
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,09 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 150		

Katalog no	: 123	Koleksiyon no	: 154
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,04 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 4h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 954.; SNG Kayhan Coll., 484.		

Katalog no	: 124	Koleksiyon no	: 155
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 0,97 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 954.; SNG Kayhan Coll., 485.		

Katalog no	: 125	Koleksiyon no	: 156
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,10 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 953.; SNG Kayhan Coll., 464.		

Katalog no	: 126	Koleksiyon no	: 157
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,15 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 948.; SNG Kayhan Coll., 482.; BMC Ionia Lev. XXI, 4.		

Katalog no	: 127	Koleksiyon no	: 158
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,17 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 472.		

Katalog no	: 128	Koleksiyon no	: 159
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,17 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 952.; SNG Kayhan Coll., 465.		

Katalog no	: 129	Koleksiyon no	: 160
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,10 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 158		

Katalog no	: 130	Koleksiyon no	: 161
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,10 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 4h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 158		

Katalog no	: 131	Koleksiyon no	: 162
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 158		

Katalog no	: 132	Koleksiyon no	: 163
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,03 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: Weber Coll., 6034.		

Katalog no	: 133	Koleksiyon no	: 164
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 0,76 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 955.		

Katalog no	: 134	Koleksiyon no	: 165
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,18 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 158		

Katalog no	: 135	Koleksiyon no	: 166
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,11 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 150		

Katalog no	: 136	Koleksiyon no	: 167
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,21 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 465.		

Katalog no	: 137	Koleksiyon no	: 168
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,20 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 158		

Katalog no	: 138	Koleksiyon no	: 169
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,08 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 150		

Katalog no	: 139	Koleksiyon no	: 170
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,24 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 475.		

Katalog no	: 140	Koleksiyon no	: 171
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,21 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 170		

Katalog no	: 141	Koleksiyon no	: 172
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,23 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 4h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 944.; BMC Ionia, Lev. XXI, 4.; Weber Coll., Lev. 213, 6034.		

Katalog no	: 142	Koleksiyon no	: 173
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 954.; SNG Kayhan Coll., 487.		

Katalog no	: 143	Koleksiyon no	: 174
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,18 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 948.; SNG Kayhan Coll., 476.		

Katalog no	: 144	Koleksiyon no	: 175
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,07 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 8h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 480.		

Katalog no	: 145	Koleksiyon no	: 176
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,12 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 474.		

Katalog no	: 146	Koleksiyon no	: 177
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,17 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 170		

Katalog no	: 147	Koleksiyon no	: 178
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 0,99 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağız açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 954.; SNG Kayhan Coll., 487.		

Katalog no	: 148	Koleksiyon no	: 179
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,20 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağız açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 945.; SNG Kayhan Coll., 482.		

Katalog no	: 149	Koleksiyon no	: 180
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,21 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 475.		

Katalog no	: 150	Koleksiyon no	: 181
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,08 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 472.; Weber Coll., Lev. 213, 6037.		

Katalog no	: 151	Koleksiyon no	: 182
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,14 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 945.; SNG Kayhan Coll., 476.		

Katalog no	: 152	Koleksiyon no	: 183
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,19 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 953.; Weber Coll., Lev. 213, 6037.; SNG Kayhan Coll., 468.		

Katalog no	: 153	Koleksiyon no	: 184
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,04 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 946.; BMC Ionia, Lev. XXI, 4.; SNG Kayhan Coll., 480.		

Katalog no	: 154	Koleksiyon no	: 185
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,14 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 953.; SNG Kayhan Coll., 468.		

Katalog no	: 155	Koleksiyon no	: 186
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,01 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 477.		

Katalog no	: 156	Koleksiyon no	: 187
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,09 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 952.; SNG Kayhan Coll., 474.		

Katalog no	: 157	Koleksiyon no	: 507
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: 1/8 Stater		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2 mm	A.: 1,52 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı		
Arka yüz	: İncus içinde, kafes motifiyle çevrelenmiş yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 494 öncesi		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 458.		

Katalog no	: 158	Koleksiyon no	: 111
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,21 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sola doğru keklik figürü ve nokta		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁵²		

²⁵² Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Miletos, Env. no: 5222, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (10.01.2016).

Katalog no	: 159	Koleksiyon no	: 112
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,26 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: Sola doğru keklik figürü		
Kalıp yönü	: 4h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 111		

Katalog no	: 160	Koleksiyon no	: 191
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sola doğru keklik figürü		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 111		

Katalog no	: 161	Koleksiyon no	: 262
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 2 mm	A.: 0,73 g
Ön yüz	: Cepheden panter başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 550-525		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁵³		

Katalog no	: 162	Koleksiyon no	: 399
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Sola doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sola doğru keçik figürü, çaprazda iki nokta		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁵⁴		

²⁵³ İonia, Miletos, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=11761>, (14.12.2015).

²⁵⁴ Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Miletos, Env. no: 2256, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (12.01.2016), (Verilen referanstan farklı olarak ön ve arka yüzde yön farkı vardır)

Katalog no	: 163	Koleksiyon no	: 408
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde, sola doğru keklik figürü		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 112		

Katalog no	: 164	Koleksiyon no	: 409
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,30 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sağa doğru keklik figürü, çaprazda iki nokta		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: Kamil Eron Kolleksiyonu ²⁵⁵		

²⁵⁵ Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Miletos, Env. no: 2256, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (10.11.2015).

Katalog no	: 165	Koleksiyon no	: 410
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,30 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük, ağzı açık aslan protomu		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sağa doğru keklik figürü, çaprazda iki nokta		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 530-500		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 409		

Katalog no	: 166	Koleksiyon no	: 415
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,13 g
Ön yüz	: Rulet motifi		
Arka yüz	: İncus içerisinde nokta rozet		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 480-450		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁵⁶		

²⁵⁶ Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Miletos, Env. no: 851, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (10.11.2015).

Katalog no : 167 **Koleksiyon no** : 416
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 4 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,13 g
Ön yüz : Rulet motifi
Arka yüz : İncus içerisinde nokta rozet
Kalıp yönü : 10h
Tarih : M.Ö. 480-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 415

Katalog no : 168 **Koleksiyon no** : 417
Basım yeri : Miletos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 4 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,11 g
Ön yüz : Rulet motifi
Arka yüz : İncus içerisinde nokta rozet
Kalıp yönü : 12h
Tarih : M.Ö. 480-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 415

Katalog no	: 169	Koleksiyon no	: 418
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,13 g
Ön yüz	: Rulet motifi		
Arka yüz	: İncus içerisinde nokta rozet		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 480-450		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 415		

Katalog no	: 170	Koleksiyon no	: 312
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,70 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ağzı açık aslan başı		
Arka yüz	: Bezemeli yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 391-377		
Referans	: BMC Ionia, s. 187, 42.; SNG Kayhan Coll, 488. ²⁵⁷		

²⁵⁷ Verilen referanstan farklı olarak, elimizdeki örnekte aslan sağa doğru bakmaktadır.

Katalog no	: 171	Koleksiyon no	: 272
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2,5 mm	A.: 2,39 g
Ön yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; üstte lejant: ΠΕΡ		
Arka yüz	: Yıldız rozet		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 377-353		
Referans	: BMC Ionia, s. 188, 49.		

Katalog no	: 172	Koleksiyon no	: 109
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,49 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: [Θ]ΕΟΓΡΟΓΟΣ		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 350-334		
Referans	: BMC Ionia, s. 189, 57.		

Katalog no	: 173	Koleksiyon no	: 110
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,51 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; figürün önünde Milet monogramı, yukarda yıldız rozet, altta magistrat'ın ismi: ΓΡΟΞΕΝ[ΟΣ]		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 350-334		
Referans	: BMC Ionia, s. 190, 71.		

Katalog no	: 174	Koleksiyon no	: 17
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 2 mm	A.: 1,52 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, solda Milet monogramı, altta magistrat'ın ismi: ANTIAN[]		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 970.		

Katalog no	: 175	Koleksiyon no	: 21
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 3 mm	A.: 4,54 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta magistrat'ın ismi: ANTIANΔ[ΠΟΣ]		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 975.; BMC Ionia, s. 196, 121.		

Katalog no	: 176	Koleksiyon no	: 108
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Drahmi		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,59 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta magistrat'ın ismi: ΔΗΜΑΙΝ[ΟΣ]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 959.; BMC Ionia, s. 189, 55.		

Katalog no	: 177	Koleksiyon no	: 260
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 1,5 mm	A.: 1,59 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sola doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, solda Milet monogramı, altta lejant: []YQΩ[]		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 967.; BMC Ionia, Lev. XXI. 10. (farklı lejant)		

Katalog no	: 178	Koleksiyon no	: 497
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,06 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: []TT[]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 3. - 2. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 179	Koleksiyon no	: 560
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,97 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 3. - 2. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 180	Koleksiyon no	: 595
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,12 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: ΤΙΜΟΘΚΟΣ		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 3. - 2. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 181	Koleksiyon no	: 596
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,10 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 3. - 2. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 182	Koleksiyon no	: 602
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,71 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 3.-2. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 183	Koleksiyon no	: 23
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 1,02 g
Ön yüz	: ¾ Cepheden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, bir zemin üzerinde, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta magistrat'ın ismi: AEQN		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 250-190		
Referans	: BMC Ionia, s. 194, 110.		

Katalog no	: 184	Koleksiyon no	: 114
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2,5 mm	A.: 3,95 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, bir zemin üzerinde, başı geriye dönük aslan figürü; yukarıda yanyana iki yıldız rozet betimi, altta lejant: []THN[], sağda Milet monogramı		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. ca. 250-190		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 991.; BMC Ionia, Lev. XXI, 17. (farklı lejant)		

Katalog no	: 185	Koleksiyon no	: 115
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,98 g
Ön yüz	: Cepheden Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, bir zemin üzerinde, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: IOMA		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. ca. 250-190		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 993. (farklı lejant)		

Katalog no	: 186	Koleksiyon no	: 549
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 3 mm	A.: 4,30 g
Ön yüz	: ¾ cepheden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yan yana iki yıldız rozet betimi, altta lejant: []PA[]IAN[]		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö.250-190		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 991.; BMC Ionia, Lev. XXI, 17. (farklı lejant)		

Katalog no	: 187	Koleksiyon no	: 22
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 3 mm	A.: 4,33 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta magistrat'ın ismi: MOΛΟCCOC		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXII, 7.		

Katalog no	: 188	Koleksiyon no	: 113
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 20 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,09 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; çıplak, ayakta, sağa doğru Apollon Didymaios heykeli; sağ elinde geyik, sol elinde yay taşımakta, altta monogram.		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde, sağa doğru, oturan, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: [ΣΙΛΕΙΑΝ(?), sağda monogram.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXII, 9.; SNG Cop. Ionia, 1003.(farklı lejant)		

Katalog no	: 189	Koleksiyon no	: 557
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,99 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, sağda Milet monogramı, solda E harfi ve yine Milet monogramı, altta okunamayan lejant.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1001.		

Katalog no	: 190	Koleksiyon no	: 565
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 3,43 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, defne çelenkli Apollon başı		
Arka yüz	: Defne çelengi içerisinde; sağa doğru, başı geriye dönük aslan figürü; yukarda yıldız rozet, altta lejant: ΕΠΙ·ΤΙ·ΔΑΜΑ		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 190 sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 994.; BMC Ionia, Lev. XXII, 8. (farklı lejant)		

Katalog no	: 191	Koleksiyon no	: 116
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 22 mm	K.: 2,5 mm	A.: 5,94 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, imparator Nero portresi, sağda lejant: BAC.TOC		
Arka yüz	: Sağa doğru, ayakta, çıplak Apollon Didymaios heykeli; sağ elinde geyik, sol elinde yay taşımakta; solda lejant: ΕΠΙΤΑΜΑ, sağda N harfi.		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: Nero dönemi (M.S. 64-68)		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXII, 10.		

Katalog no	: 192	Koleksiyon no	: 281
Basım yeri	: Miletos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 18 mm	K.: 2 mm	A.: 3,02 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, imparator Nero büstü; etrafında lejant: CEBACTOC ?		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; ayakta, sağa doğru, çıplak Apollon Didymaios heykeli; sağ elinde geyik, sol elinde yay taşımakta, etrafında lejant: ΕΠΙΛΟΥ ΠΟΥ		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.S. 54-68		
Referans	: BMC Ionia, s. 198, 149.		

Katalog no	: 193	Koleksiyon no	: 200
Basım yeri	: Myous		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,60 g
Ön yüz	: Defne çelengi içerisinde; sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Menderes ırmağı motifi içerisinde; sağa doğru kaz figürü ve üstte: MY harfleri		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 400-380		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 508.		

Katalog no	: 194	Koleksiyon no	: 338
Basım yeri	: Naulokhos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,20 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, Attika miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Menderes ırmağı motifi içerisinde; sağa doğru yunus figürü ve altta NAY harfleri		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 350		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXII., 14.		

Katalog no	: 195	Koleksiyon no	: 25
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,40 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden fok başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 6. yy.		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXIII, 2.		

Katalog no	: 196	Koleksiyon no	: 451
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,61 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 545 öncesi		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXIII, 5.; Weber Coll., Lev. 214, 6090.; SNG Kayhan Coll., 516.		

Katalog no	: 197	Koleksiyon no	: 452
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,58 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 545 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 451		

Katalog no	: 198	Koleksiyon no	: 453
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,36 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 545 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 451.		

Katalog no	: 199	Koleksiyon no	: 454
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,49 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. 545 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 451		

Katalog no	: 200	Koleksiyon no	: 509
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,21 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden fok başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 545 öncesi		
Referans	: -		

Katalog no : 201 **Koleksiyon no** : 24
Basım yeri : Phokaia
Üretildiği metal : AR
Birimi : 1/12 Stater
Ölçüler : Ç.: 10 mm K.: 2 mm A.: 1,24 g
Ön yüz : Sola doğru, profilden, sakkos giymiş, küpeli Nymphe başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 11h
Tarih : M.Ö. geç 6. yy.
Referans : SNG Kayhan Coll., 525.

Katalog no : 202 **Koleksiyon no** : 117
Basım yeri : Phokaia
Üretildiği metal : AR
Birimi : Trihemibol
Ölçüler : Ç.: 9 mm K.: 2 mm A.: 1,30 g
Ön yüz : Sola doğru, profilden, sakkos giymiş, küpeli Nymphe başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 11h
Tarih : M.Ö. geç 6. yy.
Referans : SNG Kayhan Coll., 525.

Katalog no : 203 **Koleksiyon no** : 263
Basım yeri : Phokaia
Üretildiği metal : AR
Birimi : Trihemionbol
Ölçüler : Ç.: 9 mm **K.:** 2 mm **A.:** 1,32 g
Ön yüz : Sola doğru, profilden, sakkos giymiş, küpeli Nymphe başı
Arka yüz : İncus
Kalıp yönü : 11h
Tarih : M.Ö. geç 6. yy.
Referans : SNG Kayhan Coll., 524.

Katalog no : 204 **Koleksiyon no** : 264
Basım yeri : Phokaia
Üretildiği metal : AR
Birimi : Trihemionbol
Ölçüler : Ç.: 9 mm **K.:** 2 mm **A.:** 1,24 g
Ön yüz : Sola doğru, profilden, sakkos giymiş, küpeli Nymphe başı
Arka yüz : İncus
Kalıp yönü : 11h
Tarih : M.Ö. geç 6. yy.
Referans : SNG Kayhan Coll, 526.

Katalog no	: 205	Koleksiyon no	: 374
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemihekta		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 1,26 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, sakkos giymiş, küpeli Nymphe başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. geç 6. yy.		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 525.		

Katalog no	: 206	Koleksiyon no	: 526
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: EL		
Birimi	: 1/24 Stater		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,66 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden fok başı		
Arka yüz	: Kare incus		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 6. - 5. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 207	Koleksiyon no	: 525
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: EL		
Birimi	: Hekte		
Ölçüler	: Ç.: 10 mm	K.: 2,5 mm	A.: 2,52 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, omzunda sadak ile betimlenmiş Artemis başı; altta fok betimi		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 5. - 4. yy.		
Referans	: BMC Ionia, Lev. V, 14.; Weber Coll., Lev. 214, 6087.		

Katalog no	: 208	Koleksiyon no	: 274
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Hemidrahmi		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2 mm	A.: 1,75 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, Attika miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Sola doğru, profilden griphon protomu		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 387-326		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁵⁸		

²⁵⁸ Ionia, Phokaia, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=2002>, (01.10.2015).

Katalog no	: 209	Koleksiyon no	: 26
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,54 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, başında petasos bulunan Hermes başı		
Arka yüz	: Kerykeion betimi		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 250-200		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1044.; BMC Ionia, Lev. XXIII, 8.; Weber Coll., Lev. 214, 6096.		

Katalog no	: 210	Koleksiyon no	: 27
Basım yeri	: Phokaia		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 2,73 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, saçlarını aşağıdan topuz yapmış Faustina Junior portresi, etrafında: CEBACTH ΦΑΥΚΤΙΝΑ		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; üzerinde kürekçileriyle birlikte tasvir edilmiş kadirga; altta ΦΩ harfleri, üstte dioskurlar.		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.S. 147-175		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1065.		

Katalog no	: 211	Koleksiyon no	: 28
Basım yeri	: Phygela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,60 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; ¾ cepheden, stephane takmış Artemis Munykha başı		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde; sağa doğru, başı öne eğik boğa figürü, üstte ΦΥΓ harfleri, altta astragalos?		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 400-380		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 546.		

Katalog no	: 212	Koleksiyon no	: 219
Basım yeri	: Phygela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 2 mm	A.: 0,66 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; ¾ cepheden Artemis Munykha başı		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde; sağa doğru, başı öne eğik boğa figürü, üstte ΦΥΓ harfleri		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. 400-380		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 573.		

Katalog no	: 213	Koleksiyon no	: 551
Basım yeri	: Phygela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1 mm	A.: 0,69 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; ¾ cepheden Artemis Munykhia başı		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde; sağa doğru, başı öne eğik boğa figürü; altta astragalos?		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 400-380		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 547.		

Katalog no	: 214	Koleksiyon no	: 552
Basım yeri	: Phygela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1 mm	A.: 0,45 g
Ön yüz	: ¾ Cepheden Artemis Munykhia başı		
Arka yüz	: Bir zemin üzerinde; sağa doğru, başı öne eğik boğa figürü; üstte Φ[ΥΓ]		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 400-380		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 550.		

Katalog no	: 215	Koleksiyon no	: 217
Basım yeri	: Phyrgela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 19 mm	K.: 4 mm	A.: 8,21 g
Ön yüz	: ¾ Cepheden Artemis Munykha başı		
Arka yüz	: Palmiye ağacı önünde, sola doğru, başı öne eğik boğa figürü; üstte ΦΥΓ harfleri, altta [ΣΟΚ]ΠΑΤ[ΗΣ] lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1074.; BMC Ionia, Lev. XXIV, 2.		

Katalog no	: 216	Koleksiyon no	: 218
Basım yeri	: Phyrgela		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 14 mm	K.: 2,5 mm	A.: 1,90 g
Ön yüz	: ¾ Cepheden Artemis Munykha başı		
Arka yüz	: Palmiye ağacı önünde, sola doğru, başı öne eğik boğa figürü; üstte ΦΥΓ harfleri, altta [ΣΟ]ΚΡΑΤΗ[Σ] lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 350-300		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 217		

Katalog no	: 217	Koleksiyon no	: 282
Basım yeri	: Priene		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2 mm	A.: 3,74 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Poseidon başı; başın arkasında trident		
Arka yüz	: ¾ Cepheden, zeytin dalı üzerinde baykuş figürü; etrafında lejant: ΠΡΙΗΝ[ΕΩΝ]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 90-50		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1101.; BMC Ionia, Lev. XXIV, 8.		

Katalog no	: 218	Koleksiyon no	: 325
Basım yeri	: Priene		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,49 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, Attika miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Meander bordür içinde trident betimi		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	: M.Ö. 335-320		
Referans	: Asia Minor Coins ²⁵⁹		

²⁵⁹ Ionia, Priene, <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=4309>, (09.10.2015).

Katalog no	: 219	Koleksiyon no	: 329
Basım yeri	: Priene		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	: Meander bordür içinde trident betimi		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,50 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, Attika miğferli Athena başı		
Arka yüz	: Meander bordür içinde trident betimi		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 335-320		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 325		

Katalog no	: 220	Koleksiyon no	: 378
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,64 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 494 öncesi		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXXIV, 7.		

Katalog no	: 221	Koleksiyon no	: 379
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1 mm	A.: 0,62 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 3h		
Tarih	: M.Ö. 494 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 378		

Katalog no	: 222	Koleksiyon no	: 508
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 2 mm	A.: 0,60 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: Quadratum incusum; üstte anlaşılamayan iki motif		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 494 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 378		

Katalog no	: 223	Koleksiyon no	: 548
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,48 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 10h		
Tarih	: M.Ö. 494 öncesi		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 378		

Katalog no	: 224	Koleksiyon no	: 29
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 1,5 mm	A.: 0,61 g
Ön yüz	: Sağa doğru gemi pruvası		
Arka yüz	: Zeytin çelengi içerisinde amphora; amphoranın solunda Σ, sağında A harfi.		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 394-365		
Referans	: SNG Cop Coll., 1691.; BMC Ionia, Lev. XXXV, 10.; SNG Kayhan Coll., 659.; Weber Coll., Lev. 222, 6308.		

Katalog no	: 225	Koleksiyon no	: 319
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,88 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, uzun saçlı, stephane takmış Hera başı		
Arka yüz	: Cepheden aslan başı postu, altta: ΣΑ harfleri		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 394-365		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1695.		

Katalog no	: 226	Koleksiyon no	: 527
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,79 g
Ön yüz	: Sola doğru, profilden, uzun saçlı, stephane takmış Hera başı		
Arka yüz	: Cepheden aslan başı postu, altta: ΣΑ harfleri		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 394-365		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1695.; BMC Ionia, Lev. XXXV, 18.; Weber Coll., Lev. 222, 6310.		

Katalog no	: 227	Koleksiyon no	: 265
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 7 mm	K.: 2 mm	A.: 0,55 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: İncus içerisinde; sağa doğru boğa protomu, boğanın üst tarafında: [Σ]A		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 398-365		
Referans	: Kamil Eron Koleksiyonu ²⁶⁰		

Katalog no	: 228	Koleksiyon no	: 266
Basım yeri	: Samos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 8 mm	K.: 2 mm	A.: 0,56 g
Ön yüz	: Cepheden aslan başı postu		
Arka yüz	: Sağa doğru boğa protomu		
Kalıp yönü	: 2h		
Tarih	:		
Referans	: -		

²⁶⁰ Eron Coins, Antik Dönem, İonia, Samos, Env. no: 595, <http://www.eroncoins.com/Index.php>, (10.01.2016).

Katalog no	: 229	Koleksiyon no	: 201
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,59 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden, sur taçlı Tykhe başı		
Arka yüz	: Ortada palmiye ağacı, sağda ZMYP, solda ΣΩΣ lejandı.		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 280-190		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1115.		

Katalog no	: 230	Koleksiyon no	: 510
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 2 mm	A.: 2,07 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden Apollon başı		
Arka yüz	: Ortada tripod; sağda ZMYPNAIQ[N], solda ΠΑΡΑΜΟΝΟΣ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 115-105		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1126.		

Katalog no	: 231	Koleksiyon no	: 30
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 16 mm	K.: 2,5 mm	A.: 4,43 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden sur taçlı Tykhe başı		
Arka yüz	: Sağa doğru, kısa bir sütuna yaslanmış, Nike tutar vaziyette Aphrodite Stratonikis heykeli; solda lejant: [ΠΡ]ΩΤΟΜΑΧ[ΟΣ]		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 190-75		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1189.		

Katalog no	: 232	Koleksiyon no	: 31
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 17 mm	K.: 2 mm	A.: 4 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden, sakalsız tasvir edilmiş imparator Britannicus portresi, boynunun altında: ZMY?		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, ayakta, omzunun üzerinde tropheum taşıyan Nike; sağında ΕΠΙΦΙΛΙΣΤΟΥ, solunda ΕΙΚΑΔΙΟΣ lejandı.		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.S. 55		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1351.; BMC Ionia, Lev. XXVIII, 11.; Weber Coll., Lev. 217, 6170.		

Katalog no	: 233	Koleksiyon no	: 481
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 19 mm	K.: 2 mm	A.: 3,21 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sola doğru, profilden, sur taçlı, Amazon Smyrna büstü, omzunda labyris, etrafında lejant: CMYPNA		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; bir zemin üzerinde, sağa doğru, yürüyen aslan figürü; etrafında lejant: CMYPNA[I]QN		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.S. 2. yy. ve sonrası		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1268.		

Katalog no	: 234	Koleksiyon no	: 202
Basım yeri	: Smyrna		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 26 mm	K.: 2 mm	A.: 7,24 g
Ön yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sağa doğru, profilden Senato büstü, etrafında ·IEPA CYNKAHTOC· lejandı.		
Arka yüz	: Noktalı bordür içerisinde; sola doğru, ayakta, sağ elinde patera, sol elinde cornucopiae taşıyan Homonoia (Concordia); etrafında CMYP Γ NE ΕΠ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ lejandı.		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: Gordianus Pius Dönemi (M.S. 238-244)		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1315.		

Katalog no	: 235	Koleksiyon no	: 275
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Obol		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1 mm	A.: 0,52 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. 494-394		
Referans	: BMC Ionia, Lev. XXX, 9. Weber Coll., 6211.		

Katalog no	: 236	Koleksiyon no	: 118
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Diobol		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 1,5 mm	A.: 1,05 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü; altta sembol (?)		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 475-450		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 599.		

Katalog no	: 237	Koleksiyon no	: 119
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 9 mm	K.: 1 mm	A.: 0,32 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 11h		
Tarih	: M.Ö. 475-450		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 600.		

Katalog no	: 238	Koleksiyon no	: 267
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 5 mm	K.: 1 mm	A.: 0,09 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden griffon başı		
Arka yüz	: Quadratum incusum		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.Ö. 475-450		
Referans	: SNG Kayhan Coll., 603.		

Katalog no : 239 **Koleksiyon no** : 268
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 5 mm K.: 1 mm A.: 0,15 g
Ön yüz : Sola doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Incus
Kalıp yönü : 3h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : SNG Kayhan Coll., 603.

Katalog no : 240 **Koleksiyon no** : 365
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 7 mm K.: 1 mm A.: 0,22 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 6h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : SNG Kayhan Coll., 602.

Katalog no : 241 **Koleksiyon no** : 366
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 6 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,23 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 6h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : SNG Kayhan Coll., 603.

Katalog no : 242 **Koleksiyon no** : 367
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 7 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,18 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 10h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 365

Katalog no : 243 **Koleksiyon no** : 368
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 6 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,29 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Incus
Kalıp yönü : 9h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 366

Katalog no : 244 **Koleksiyon no** : 369
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 7 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,25 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 7h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 366

Katalog no	: 245	Koleksiyon no	: 370
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,30 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 1h		
Tarih	: M.Ö. 475-450		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 365		

Katalog no	: 246	Koleksiyon no	: 371
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AR		
Birimi	: Tetartemorion		
Ölçüler	: Ç.: 6 mm	K.: 1 mm	A.: 0,23 g
Ön yüz	: Sağa doğru, profilden griphon başı		
Arka yüz	: İncus		
Kalıp yönü	: 9h		
Tarih	: M.Ö. 475-450		
Referans	: bkz. Koleksiyon no: 366		

Katalog no : 247 **Koleksiyon no** : 364
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Hemiobol
Ölçüler : Ç.: 7 mm K.: 1 mm A.: 0,38 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griphon başı
Arka yüz : İncus
Kalıp yönü : 7h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : -

Katalog no : 248 **Koleksiyon no** : 375
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 9 mm K.: 1 mm A.: 0,32 g
Ön yüz : Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griphon figürü
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 2h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : SNG Kayhan Coll., 600.

Katalog no : 249 **Koleksiyon no** : 376
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 8 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,31 g
Ön yüz : Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 8h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 375

Katalog no : 250 **Koleksiyon no** : 377
Basım yeri : Teos
Üretildiği metal : AR
Birimi : Tetartemorion
Ölçüler : Ç.: 8 mm **K.:** 1 mm **A.:** 0,32 g
Ön yüz : Sağa doğru, profilden griffon figürü
Arka yüz : Quadratum incusum
Kalıp yönü : 2h
Tarih : M.Ö. 475-450
Referans : bkz. Koleksiyon no: 375

Katalog no	: 251	Koleksiyon no	: 482
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 13 mm	K.: 2 mm	A.: 1,89 g
Ön yüz	: Bir zemin üzerinde; sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü		
Arka yüz	: Ortada lyra; sağda ΘΕΥ, solda ΠΡΟΜ lejandı		
Kalıp yönü	: 7h		
Tarih	: M.Ö. geç 4. - 1. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1462. (farklı lejant)		

Katalog no	: 252	Koleksiyon no	: 499
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 11 mm	K.: 2 mm	A.: 1,55 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan griffon figürü		
Arka yüz	: Ortada üzüm salkımı; üstte THI, etrafında MIN NIQN lejandı		
Kalıp yönü	: 5h		
Tarih	: M.Ö. geç 4. - 1. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1470.; BMC Ionia, s. 314, 39.		

Katalog no	: 253	Koleksiyon no	: 483
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 12 mm	K.: 2 mm	A.: 1,48 g
Ön yüz	: Sağa doğru, ön pençesini kaldırmış, oturan grifon figürü		
Arka yüz	: Ortada üzüm salkımı; etrafındaΙΜΟΣ?		
Kalıp yönü	: 6h		
Tarih	: M.Ö. geç 4. - 1. yy.		
Referans	: -		

Katalog no	: 254	Koleksiyon no	: 500
Basım yeri	: Teos		
Üretildiği metal	: AE		
Birimi	:		
Ölçüler	: Ç.: 15 mm	K.: 2 mm	A.: 3,04 g
Ön yüz	: Ortada üzüm salkımı; etrafında THION		
Arka yüz	: Sağa doğru oturan, sol elinde lyra tutan şair Anakreon betimi		
Kalıp yönü	: 12h		
Tarih	: M.S. 1.-3. yy.		
Referans	: SNG Cop. Ionia, 1487.		

SONUÇ

Yapılan bu tez çalışmasında tamamı İzmir Arkeoloji Müzesi'ne kayıtlı Zeki Karaoğlu koleksiyonuna ait toplam 254 adet sikke incelenmiştir. Tez çalışması kapsamına İonia Bölgesi'nde yer alan Yunan ve Roma dönemine ait sikke grubu alınmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen 254 adet sikkeden 108 adeti Arkaik dönem'e (M.Ö. 650-480), 74 adeti Klasik dönem'e (M.Ö. 480-330), 59 adeti Hellenistik dönem'e (M.Ö. 330-30) ve 13 adeti Roma imparatorluk dönemi'ne (M.Ö. 27 - M.S. 284) tarihlendirilmiştir. İncelenen bu sikkelerden 160 adeti gümüş, 90 adeti bronz, 4 adeti ise elektrondan oluşmaktadır.

Çalışmada; Ephesos, Erythrai, Herakleia ad Latmos, Khios, Klazomenai, Kolophon, Leukai, Magnesia, Miletos, Myous, Naulokhos, Phokaia, Phygela, Priene, Samos, Smyrna ve Teos'a ait olmak üzere alfabetik olarak sıralanan kentlere ait sikkeler kendi içerisinde kronolojik olarak sıralanmıştır.

Bu sikkelerden 96 adeti Miletos, 41 adeti Ephesos, 26 adeti Kolophon, 20 adeti Teos, 16 adeti Phokaia, 11 adeti Magnesia, 9 adeti Samos, 6 adeti Klazomenai, 6 adeti Phygela, 6 adeti Smyrna, 5 adeti Herakleia Ad Latmos, 3 adeti Leukai, 3 adeti Priene, 2 adeti Erythrai, 2 adeti Khios, 1 adeti Myous ve 1 adeti Naulokhos kentlerine aittir.

Çalışma kapsamında incelenen 96 adet Miletos sikkesinden 54 adeti ise toplu buluntu grubuna aittir. Katalog no: 103-156 arasında incelenen bu sikkeler; birimi diobol olan, Arkaik döneme ait, 54 adet gümüş sikkeden oluşmaktadır.

Koleksiyonda yer alan ve bu tez çalışması dahilinde incelenen en erken sikke, M.Ö. 6. yy.'a tarihlenen elektron Miletos sikkesi iken (Katalog no: 97), en geç sikke ise Gordianus Pius (M.S. 238-244) dönemine tarihlenen bronz Smyrna sikkesidir (Katalog no: 234).

Satın alma yolu ile oluşturulan koleksiyona ait sikkelerin orijinal malzeme olması açısından geçerliliği uluslar arası alanda kanıtlanmış sikke katalogları özenle taranmış ve referans olarak verilmiştir.

KAYNAKÇA

Modern Kaynaklar:

Akşit, İlhan. **Ephesus (Ruins and Museum)**, Akşit Kültür ve Turizm Yayınları, İstanbul, 1987.

Akurgal, Ekrem. **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Yayınları, Ankara, 2005.

Atlan, Sabahat. **Grek Sikkeleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993.

Bayburtluoğlu, Cevdet. **Erythrai**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1975.

Baydur, Nezahat. **Roma Sikkeleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1998.

Bean, George E., **Eskiçağ'da Ege Bölgesi**, çev. İnci Delemen, Arion Yayınları, İstanbul, 1995.

Carradice, Ian ve Martin Price. **Hellen Dünyasında Sikke**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 2001.

Cook, Robert Manuel. (1958) "**Speculations on the origins of coinage**" Historia 7: 257-62.

Franke, Peter Robert. **Roma Döneminde Küçükasya, Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, çev. Nezahat Baydur-Banu Theis Baydur, Ege Yayınları, İstanbul, 2007.

Howgego, Christopher. **Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 1998.

İplikçioğlu, Bülent. **Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007.

Karwiese, Stefan. **Antik Nümizmatik Giriş**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995.

Kraay, Colin M. **Archaic and Classical Greek Coins**, London: Methuen, 1976.

Magie, David. **Anadolu'da Romalılar 3 (Batı Anadolu Kent Devletleri)**, çev. Nezih Başgelen-Ömer Çapar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2003.

Mansel, Arif Müfid. **Ege ve Yunan Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

Montesquieu, **Romalıların Yükselişi ve Düşüşü**, çev. Ahmet Saki, sadeleştiren Söylem Yayınları, İstanbul, 2001.

Mørholm, Otto. **Erken Helenistik Çağ Sikkeleri**, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi, İstanbul, 2000.

Rumscheid, Frank. (with contributions by Wolf Koenigs), **Priene (A guide to the "Pompeii of Asia Minor")**, Ege Yayınları, İstanbul, 1998.

Sevin, Veli. **Anadolu' nun Tarihi Coğrafyası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001.

Tekin, Oğuz. **Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2008.

Tekin, Oğuz. **Eskiçağ'da Para (Antik Nümizmatik Giriş)**, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 2000.

Umar, Bilge. **İonia**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2001.

Referans Olarak Verilen Kataloglar

A Catalogue of the Greek in the British Museum. **Catalogue of the Greek Coins of Ionia**, London, 1982.

Karwiese, Stefan. **Die Münzprägung von Ephesos I** (Vienna, 1995).

Okçu, Recep, Ebru Dumlupınar ve Aynur Artar, **Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2005.

Sylloge Nummorum Graecorum. **Staatliche Münzsammlung München, 20. Heft, Ionien I**, Munich, 1995.

Sylloge Nummorum Graecorum. **The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Volume Five, Ionia, Caria and Lydia**, Copenhagen, 1946.

Sylloge Nummorum Graecorum Turkey 1. **The Muharrem Kayhan Collection**, Haz. Koray Konuk, Ausoius, İstanbul – Bordeaux, 2002.

The Weber Collection, Volume III, Part I, Greek Coins, Asia, By L. Forrer, London, 1926.

Antik Kaynaklar

Ksenophon. **Hellenika** (Yunan Tarihi) I-III, çev. S. Sinanoğlu, Ankara, 1963.

Plinius. **Naturalis Historia** (Pliny Natural History), çev. H.R. Rackham (Loeb), London, 1958.

Strabon. **Geographika** (The Geography of Strabo), çev. H. L. Jones (Loeb), London, 1949.

İnternet Kaynakları

Dinçkal, Ferruh. Anadolu Aydınlanma Vakfı, **Sikkenin Doğuşu ve Anadolu Sikkeleri**, http://www.anadoluaydinlanma.org/Anadolu/anadolu_sikkeleri.pdf, (09.10.2015), s. 3.

An Online Index of Ancient Greek and Roman Coins From Asia Minor, <http://asiaminorcoins.com/ionia.html>.

Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ionia,_Asia_Minor_Map,_Classical_Atlas,_1886,_Keith_Johnston.jpg, (03.02.2016).

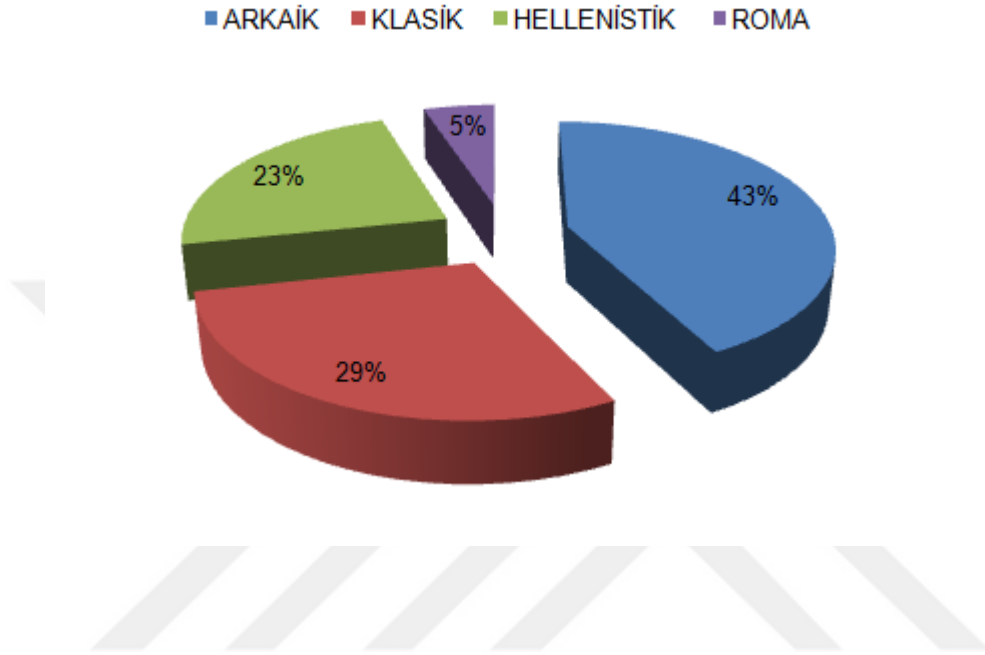
Kamil Eron Koleksiyonu, <http://www.eroncoins.com/Index.php>.

İnal, Ercan. Mecmua-yı Tevarih-i Osmani: “Para”, **Sikke bulunmadan önce ticarete kullanılan değişim araçları**, 02.01.2013, <http://ercaninal.blogspot.com.tr/2012/12/para.html>, (25.12.2015).

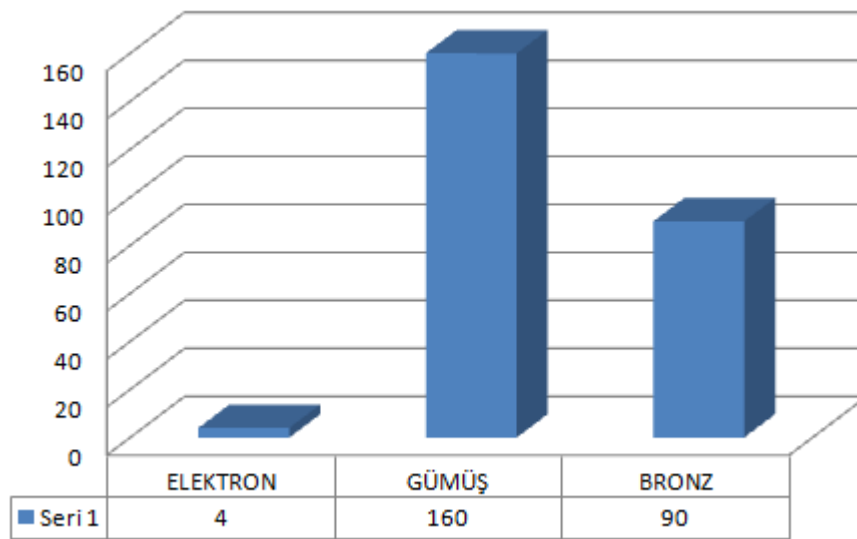
EKLER

EK 1:Şekiller

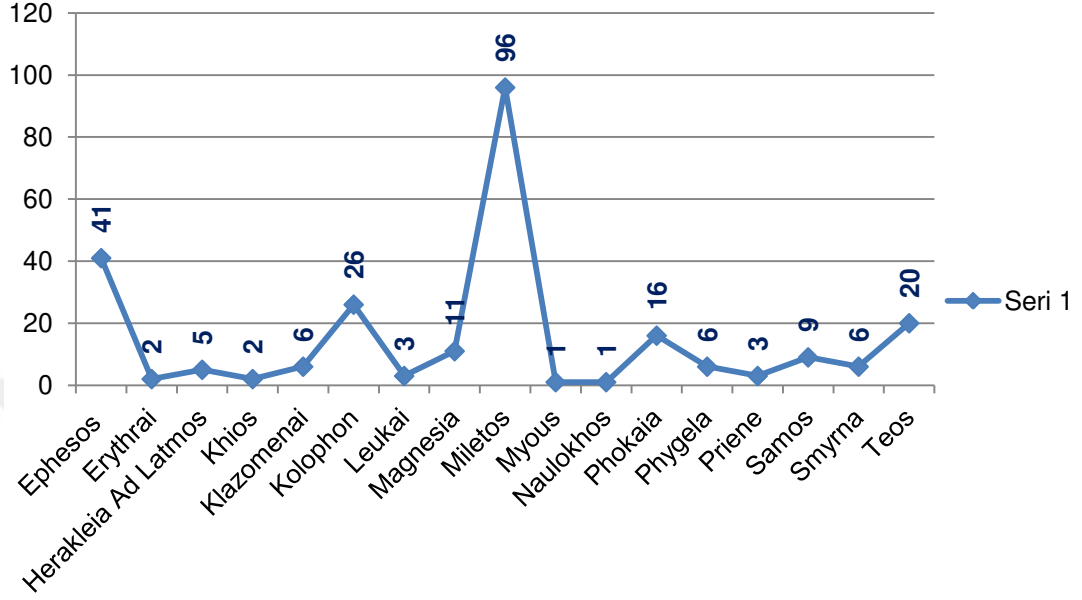
Şekil 1: Çalışmada İncelenen Sikkelerin Dönemsel Dağılımı

Şekil 2: Çalışmada İncelenen Sikkelerin Materyal Dağılımı

Şekil 3: Çalışmada İncelenen Sikkelerin Kentsel Dağılımı

Şekil 4: Çalışmada İncelenen Sikkelerin Kentlere Göre Materyal Dağılımı

